

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Iva Burešová

**Vydavatelství BioMed Central a jeho volně dostupné online časopisy
(včetně časopisů českého původu)**

Diplomová práce

Praha 2007

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Eva Bratková

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Vydavatelství BioMed Central a jeho volně dostupné online časopisy (včetně časopisů českého původu)* zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje v seznamu literatury.

V Praze, 7. prosince 2007

.....
podpis diplomanta

Identifikační záznam:

BUREŠOVÁ, Iva. *Vydavatelství BioMed Central a jeho volně dostupné online časopisy (včetně časopisů českého původu) [The BioMed Central Publishing and its open access journals (inclusive of Czech journals)]*. Praha, 2007. 89 s., XII s. příl. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce PhDr. Eva Bratková.

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá popisem a hodnocením činnosti světově významného komerčního vydavatelství online časopisů s volným přístupem *BioMed Central*. Část práce je potom zaměřena přímo na časopis českého původu vydávaného tímto vydavatelstvím - *BioMagnetic Research and Technology*.

V úvodní kapitole je představeno téma a definovány pojmy často používané v diplomové práci. Ve druhé kapitole jsou stručně představeny základní principy volného publikování a zpřístupňování informačních zdrojů (open access) v prostředí internetu. Třetí část je věnována detailnímu popisu vydavatelské politiky komerčního vydavatelství *BioMed Central*, jeho charakteristice a informačnímu profilu a zejména pak práci redakční rady, průběhu recenzního řízení odborných článků a modelu financování tohoto vydavatelství. Specifická část (kapitola 4) je potom věnována přípravě a publikování časopisu českého původu *BioMagnetic Research and Technology*. Je zde zachycena obecná charakteristika časopisu, typy přijímaných článků, průběh návrhu článku k publikování ze strany autora, průběh recenzního řízení a zpoplatňování publikovaných článků. Poslední z kapitol je zaměřena na popis výhod a nevýhod publikování s volným přístupem, trendy ve vývoji tohoto hnutí a aspekty otevřeného přístupu.

Klíčová slova:

BioMagnetic Research and Technology, BioMed Central, elektronické časopisy, elektronické informační zdroje, internetová vydavatelství, otevřený přístup

Obsah

OBSAH	5
PŘEDMLUVA	7
1 DEFINICE POJMŮ POUŽÍVANÝCH V DIPLOMOVÉ PRÁCI	9
1.1 INTERNET.....	10
1.2 ONLINE	11
1.3 ELEKTRONICKÝ DOKUMENT	11
1.4 DATABÁZE.....	12
1.5 VYDAVATELSTVÍ	13
1.6 ELEKTRONICKÉ PUBLIKOVÁNÍ	14
1.7 RECENZE.....	14
1.8 METADATA.....	15
1.9 OPEN ACCESS (OTEVŘENÝ PŘÍSTUP).....	15
2 OTEVŘENÝ PŘÍSTUP (OPEN ACCESS)	17
2.1 DEFINICE POJMU	17
2.1.1 Klíčové iniciativy otevřeného přístupu („3B“)	18
2.1.2 Zdroje s otevřeným přístupem.....	19
2.1.3 OAI-PMH (Open Access Initiative-Protocol for Metadata Harvesting).....	20
2.2 HISTORIE A OBECNÉ PRINCIPY OTEVŘENÉHO PŘÍSTUPU.....	23
3 VYDAVATELSTVÍ BIOMED CENTRAL	29
3.1 CHARAKTERISTIKA BIOMED CENTRAL.....	32
3.1.1 Informační profil.....	32
3.1.1.1 Vyhledávání.....	34
3.1.1.2 Práce s výsledky rešerše	38
3.1.1.3 Využití článků vydavatelství BioMed Central (statistiky)	38
3.1.2 Autoři	39
3.1.3 Recenzní řízení	41
3.2 FINANCOVÁNÍ ČINNOSTI VYDAVATELSTVÍ BIOMED CENTRAL	41
3.2.1 Členství ve vydavatelství BioMed Central.....	42
3.2.1.1 Předplacené členství	43
3.2.1.2 Čtvrtletní členství.....	44
3.2.1.3 Věrnostní členství	45
3.2.2 Repozitář (Open Repository).....	45
3.2.3 Služba Faculty of 1000.....	47
3.2.4 Online reklama.....	48

4 BIOMAGNETIC RESEARCH AND TECHNOLOGY	49
4.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ČASOPISU BIOMAGNETIC RESEARCH AND TECHNOLOGY	49
4.1.1 Typy přijímaných článků.....	50
4.1.2 Recenzní řízení.....	50
4.1.3 Publikační politika časopisu <i>BioMagnetic Research and Technology</i>	54
4.1.3.1 Zpoplatňování článků v <i>BioMagnetic Research and Technology</i>	55
4.1.3.2 Sponzorství časopisu.....	57
4.1.3.3 Využití článků časopisu <i>BioMagnetic Research and Technology</i> (statistiky).....	58
4.2 AUTOŘI.....	59
4.2.1 Proces návrhu článku k publikování.....	61
4.2.2 Autorské statistiky přístupu k článkům.....	63
5 TRENDY VE VÝVOJI OTEVŘENÉHO PŘÍSTUPU	66
5.1 DALŠÍ ASPEKTY OTEVŘENÉHO PŘÍSTUPU; OTEVŘENÝ PŘÍSTUP A JEDNOTLIVÉ SKUPINY ZÚČASTNĚNÝCH.....	67
5.2 OTEVŘENÝ PŘÍSTUP A KNIHOVNY – CO JIM PŘINESE?	70
6 ZÁVĚR.....	73
POUŽITÁ LITERATURA	75
SEZNAM ZKRATEK	84
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	86
SEZNAM TABULEK.....	87
SEZNAM PŘÍLOH	88
PŘÍLOHA Č. 1 – SEZNAM ČASOPISŮ Z EDICE BIOMED CENTRAL	I
PŘÍLOHA Č. 2 – SEZNAM NEZÁVISLÝCH ČASOPISŮ VYDAVATELSTVÍ BIOMED CENTRAL	III
PŘÍLOHA Č. 3 – SEZNAM OSTATNÍCH ČASOPISŮ VYDAVATELSTVÍ BIOMED CENTRAL	VI
PŘÍLOHA Č. 4 – SEZNAM ČASOPISŮ S IMPAKT FAKTOREM	VII
PŘÍLOHA Č. 5 – LICENČNÍ ÚMLUVY VYDAVATELSTVÍ BIOMED CENTRAL.....	VIII
<i>BioMed Central copyright and license agreement</i>	VIII
<i>BMC BioMed Central Open Access license agreement</i>	VIII
EVIDENCE VÝPŮJČEK	89

Předmluva

Otevřený přístup a vydavatelství *BioMed Central* jako jeden z nejvýznamnějších představitelů právě tohoto hnutí přináší novou formu publikování a zpřístupňování plných textů vědeckých dokumentů na internetu. Síťové propojení s sebou přináší nové možnosti jak sdílet publikovaná díla s ostatními vědeckými pracovníky a uživateli nejen z řad odborné veřejnosti. Tradiční postup publikování, kdy autor své dílo nabídne vydavateli k publikování a ten jej publikuje (nezáleží na tom, zda v elektronické či tištěné podobě), je v současné době již nedostačující. Tento nedostatek se projevuje především v akademické sféře (nejvíce potom např. v lékařských oborech), kde velice záleží na rychlosti publikačního procesu a časové prodlevě, s jakou se vědecké výsledky dostanou do povědomí odborníků.

Diplomová práce nese název *Vydavatelství BioMed Central a jeho volně dostupné online časopisy (včetně časopisů českého původu)* a je vypracována v souladu se schváleným zadáním. Toto téma jsem si vybrala, protože pracuji v *Knihovně Akademie věd ČR v Oddělení elektronických informačních zdrojů*, kde se téměř denně setkávám s problematikou nedostupných licencovaných zdrojů a na druhé straně i s otevřeným přístupem, který je pro uživatele jistě mnohem pohodlnější a především rychlejší. Diplomová práce v určité míře navazuje na seminární práci pro předmět *Digitální knihovny* na téma *BioMed Central : The Open Access Publisher : Analýza digitální knihovny* [BUREŠOVÁ, 2007], v níž jsem prvně analyzovala publikační politiku právě tohoto vydavatelství. Část diplomové práce je potom zaměřena přímo na časopis českého původu vydávaného tímto vydavatelstvím - *BioMagnetic Research and Technology*.

Základ práce se opírá o české i zahraniční publikace a elektronické zdroje, zejména potom o zdroje volně zpřístupňované prostřednictvím sítě internet. Prostudována byla dokumentace vydavatelství *BioMed Central* i časopisu *BioMagnetic Research and Technology*. Drobné informace byly také získány dotazem přímo z *BioMed Central*. Problematiku editorské práce časopisu jsem konzultovala s Doc. Ing. Ivo Šafařík, DrSC., který mi také poskytl mnoho potřebných materiálů.

Práce je uspořádána do šesti samostatných kapitol, texty kapitol zahrnují i obrázky a tabulky. V úvodní kapitole je uvedeno téma a jsou zde definovány

pojmy často používané v této diplomové práci. V další kapitole (kapitola 2) jsou stručně představeny základní principy volného publikování a zpřístupňování informačních zdrojů (open access) v prostředí internetu, zejména pak vědeckých online časopisů. Je zde definován pojem „otevřený přístup“ a také je stručně zachycena historie tohoto hnutí.

Další část (kapitola 3) je věnována podrobnějšímu popisu současné vydavatelské politiky a činnosti komerčního vydavatelství *BioMed Central*, jeho charakteristice a informačnímu profilu a zejména pak práci redakční rady, průběhu recenzního řízení odborných článků a modelu financování tohoto vydavatelství, zejména pak placeným nadstavbovým službám a placenému členství.

Specifická kapitola (kapitola 4) je věnována přípravě a publikování online časopisu českého původu *BioMagnetic Research and Technology*. Je zde zachycena obecná charakteristika časopisu, typy přijímaných článků, průběh návrhu článku k publikování ze strany autora a průběh recenzního řízení. Zvláštní podkapitola je také věnována zpoplatňování publikovaných článků a statistikám přístupů k jednotlivým článkům.

Poslední z kapitol (kapitola 5) je zaměřena na popis výhod a nevýhod publikování s volným přístupem, trendy ve vývoji tohoto hnutí a aspekty otevřeného přístupu. Kapitola šestá je věnována závěrům.

Rozsah práce je 89 stran a 12 stran příloh a byla připravena v souladu s platnými předpisy *FF UK*. Použité informační zdroje byly náležitě citovány podle norem *ISO 690* a *ISO 690-2*. Použité zdroje jsou v textu odkazovány pomocí prvního údaje záznamu a data vydání. Pokud to formát zdroje umožňuje, je uvedeno i přesné místo výskytu (tj. strana). Seznam citovaných pramenů je abecedně seřazen a nečíslován za textem diplomové práce. Diplomová práce je doprovázena seznamem použité literatury, seznamem tabulek a obrázků umístěných v textu, seznamem použitých zkratk a přílohami.

Závěrem bych na tomto místě chtěla poděkovat Doc. Ivu Šafaříkovi za to, že mi umožnil nahlédnout do zákulisí editorské činnosti online časopisů a vedoucí práce PhDr. Evě Bratkové za pečlivé a trpělivé dohlížení na tvorbu mé diplomové práce a za poskytnutí mnoha podnětných a cenných rad.

1 Definice pojmů používaných v diplomové práci

Tak jako se vynález knihtisku stal milníkem v historii lidského vědění a jeho šíření, tak se i elektronické publikování stalo jedním z nejdůležitějších milníků v dějinách 20. století. Ovlivnilo nejen směr, kterým se budou ubírat knihovny, ale také celou lidskou civilizaci.

Elektronické publikování už není jen jistým „vrtochem“ vědců, ale plnohodnotnou součástí nejen vědecké práce, ale i našeho každodenního života. Jeho rychlé pronikání do nejrůznějších oblastí našeho života neustále roste, a i když patrně nikdy zcela nenahradí dokumenty tištěné na papír, stává se čím dál tím důležitějším nástrojem komunikace.

V dnešní době se už nejedná pouze o nástroj oficiální publikační aktivity ve vědě, výzkumu, žurnalistice, podnikové komunikaci či ve veřejné správě, ale o nástroj používaný širokou masou uživatelů, např. studenty, odborníky i laiky z nejrůznějších oborů. Výsledky těchto komunikačních aktivit jsou zatím často publikovány souběžně v elektronické i papírové podobě.

Tradiční přístup k publikování však může být brzdou vědeckého výzkumu a odborného publikování. Otevřený přístup je podle *Budapešťské iniciativy* [Open Society Institute, 2007] přístup k odborným publikacím volně na internetu dovolující uživatelům texty stahovat, tisknout a dále používat s tím, že uvedou informace o původu článku a autorských právech.

Problematika otevřeného přístupu (ať už jako autorské autoarchivace, nebo modelu publikování) je v současné době předmětem mnoha diskuzí nejen v akademické sféře, nebo v oblasti práva, ale i v oblasti knihovnictví a informační vědy. Každá z těchto oblastí se zaměřuje na problematiku otevřeného přístupu v rámci svých potřeb, a proto existují podstatné rozdíly v konečném pojetí a chápání tohoto termínu.

A ačkoliv je většina odborné veřejnosti otevřenému přístupu nakloněna, existuje jistá váhavost především v oblasti humanitních věd.

Ve světě elektronických dokumentů se používá mnoho pojmů převzatých především z anglického jazyka, které je nutné vysvětlit, aby nedocházelo k jejich chybnému výkladu. U některých pojmů však stále ještě nedošlo k sjednocení a autoři mnoha odborných článků se proto v těchto termínech rozcházejí.

Jako primární zdroj pro výklad hesel byla použita *Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy** (TDKIV) Národní knihovny ČR. Pokud byl výklad hesla převzat z jiného zdroje, je tak uvedeno přímo pod heslem.

1.1 Internet

Termín anglicky: Internet

Internet, jako základní prvek moderní komunikace nejen mezi vědci a odborníky, je definován jako: „celosvětová počítačová síť pracující na základě protokolů TCP/IP, které umožňují komunikaci mezi veřejnými a soukromými sítěmi, na různých typech komunikačních médií (telefonní linky, optické kabely, kabelová televize, satelit apod.) a různých technických platformách (PC, Macintosh, pracovní stanice aj.). Tato komplexní globální síť sestává z tisíců dalších nezávislých sítí provozovaných vládními agenturami, výchovně vzdělávacími a výzkumnými institucemi a soukromými obchodními společnostmi. K základním službám internetu patří elektronická pošta, World Wide Web, FTP, diskusní skupiny, elektronické konference aj.“ [SKLENÁK, 2003d].

Již počátkem šedesátých let se začaly objevovat první myšlenky na vytvoření sítě, která by navzájem propojovala nejdůležitější vojenské, vládní a vědeckovýzkumné počítače. Mělo jít o síť decentralizovanou, která bude fungovat i v případě výpadku některého z uzlů. Současně mělo platit, že všechny uzly měly být rovnocenné, každý z nich měl mít možnost vysílat i přijímat zprávy.

Po roce 1983 byla překročena hranice 1 000 uzlů, v roce 1987 hranice 10 000, o dva roky později již 100 000 a rovného milionu uzlů dosáhla roku 1992.

Prvním pokusem o vyhledávací služby byla v roce 1989 služba ARCHIE pro vyhledávání souborů v rámci FTP serverů. Obecnější službou byl GOPHER a VERONICA [DVOŘÁK, 2004].

Až do roku 1993 zůstával internet doménou vědeckých a akademických pracovišť. Dnes má internet přes 4 miliony uzlů rozprostřených ve 40 000 sítích prakticky všech zemí světa a každý den se připojují další a další [BARTOŠEK,

---

* Databáze vznikla v letech 2001-2002 v rámci projektu (č. KZ01P02OUK008), který byl podpořen grantem Ministerstva kultury ČR. Terminologická databáze je spravována a aktualizována *Knihovnickým institutem Národní knihovny ČR* a obsahuje 2 800 hesel tvořených přibližně 4 200 termíny, které představují všechny významné oblasti knihovnictví, informační vědy a příbuzných vědních oborů [Národní knihovna České republiky, 2003].

1995]. V roce 1998 bylo v České republice 52 498 internetových uzlů, v roce 2006 to bylo už 993 778 uzlů [PETERKA, 2007, s. 127].

1.2 Online

Termín anglicky: Online

Stav online je definován jako „stav, kdy je technické zařízení připraveno přijímat data nebo při kterém je fyzicky připojeno do sítě. Ve smyslu softwarovém se jedná o interaktivní režim práce, kdy uživatel má možnost bezprostředně reagovat na chování systému, poskytované výsledky, chybové zprávy apod.“ [SKLENÁK, 2003a].

Online programy umožňují prostřednictvím internetu přímý vstup do činnosti stroje nebo programu. Pro komunikaci to znamená významnou možnost okamžité interakce, kdy se forma zpětné vazby nejen pro vydavatele elektronických dokumentů výrazně rozšiřuje.

1.3 Elektronický dokument

Termín anglicky: Electronic document

V současné době nastal velký rozmach především elektronických dokumentů. Elektronický dokument je definován jako „dokument, který se od tištěných typů dokumentů odlišuje nikoliv obsahovými, ale formálními vlastnostmi, zejména digitálním způsobem záznamu informací a z něho vyplývající větší nezávislostí a oddělitelností obsahu dokumentu od nosiče dat. Digitální uložení informace umožňuje aplikaci operativnějších individuálních metod práce s informacemi (vyhledávání, změny). Pro účely bibliografického popisu elektronických zdrojů se termínem elektronický dokument označuje zdroj, který obsahuje převážně textová data“ [CELBOVÁ, Ludmila, 2003].

Elektronické dokumenty lze například podle Adolfa Knolla [KNOLL, 1999] rozdělit do těchto tří kategorií:

A. Podle původu dokumentů:

- dokumenty primárně elektronické - multimediální aplikace nebo např. některé elektronické časopisy

- dokumenty existující paralelně v tradiční a elektronické formě - většina vědeckých časopisů
- dokumenty převedené z tradiční do elektronické podoby – např. fotografie na internetu, pokud nebyly pořízeny digitálním fotoaparátem

B. Podle stupně proměnlivosti dokumentů:

- statické dokumenty - mají fixní formu a obsah - např. elektronické knihy
- dynamické dokumenty - fixní formu a proměnlivý obsah - např. zpravodajské servery

C. Podle vztahu ke knihovně:

- externí online dokumenty - např. WWW stránky
- externí offline dokumenty - např. CD, DVD atd.
- dokumenty, které vznikly při projektu digitalizace - např. digitální kopie středověkých rukopisů a jiných děl

1.4 Databáze

Termín anglicky: Database

Databáze je v *České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy* definována jako „systém sloužící k modelování objektů a vztahů reálného světa (včetně abstraktních nebo fiktivních) prostřednictvím digitálních dat uspořádaných tak, aby se s nimi dalo efektivně manipulovat, tj. rychle vyhledat, načíst do paměti a provádět s nimi potřebné operace - zobrazení, přidání nových nebo aktualizace stávajících údajů, matematické výpočty, uspořádání do pohledů a sestav apod. Základními prvky databáze jsou data a program pro práci s nimi. Datový obsah tvoří množina jednotně strukturovaných dat uložených v paměti počítače nebo na záznamovém médiu, jež jsou navzájem v určitém vztahu a tvoří určitý celek z hlediska obsažených informací; data jsou přístupná výhradně pomocí speciálního programového vybavení - systému řízení báze dat. Podle typu obsažených dat se rozlišují databáze textové (mezi nimi lze dále vyčlenit databáze plnotextové, bibliografické, referenční, faktografické), numerické, obrazové, multimediální. Podle způsobu práce uživatele s daty se rozlišují databáze umožňující zápis dat (např. firemní transakční systémy, modul katalogizace knihovnického systému) a databáze umožňující pouze vyhledávání a čtení dat (např. databáze v databázových centrech, OPAC, datové sklady). Někteří autoři

používají termín databáze v zúženém významu pro označení pouze datového obsahu databáze (datová základna) nebo pouze programu pro práci s daty (systém řízení báze dat)“ [KUČEROVÁ, 2003].

První pokusy o vznikází dat (většinou komerčních – navazovaly na již zavedené referátové časopisy*) přišly už v padesátých letech, praktické využití však našly až v letech šedesátých [LEHEČKA, 1986].

Neustálé zvětšování kapacity počítačové paměti umožnilo přechod na online provoz databází – databáze obsahovaly velké množství záznamů, které jsou snadno vyhledatelné díky indexaci ze strany provozovatele databáze.

V sedmdesátých a osmdesátých letech rychle narostl počet databází (specifikovány byly oborově, ale i druhově – např. patentová literatura) i jejich uživatelů a to jak online, tak offline.

V devadesátých letech s nástupem internetu získávají databáze globální rozměr – jsou celosvětově dostupné, distribuovatelné, interaktivní, dynamické, multimediální a hypertextové [LEHEČKA, 1986].

1.5 Vydavatelství

Termín anglicky: Publisher, Printing house

Vydavatelství, ať už tradiční nebo elektronické, je definováno jako „osoba nebo organizace odpovědná za výrobu a rozšiřování dokumentu. Každá instituce, s výjimkou nakladatelství, která vydává publikace prostřednictvím určitého nakladatelství, a to na základě vydavatelského oprávnění. Tato soustavná nebo příležitostná vydavatelská činnost zpravidla přímo nebo nepřímo souvisí s hlavní sférou působnosti firmy instituce“ [CELBOVÁ, Iva, 2003].

V souvislosti s touto diplomovou prací budou většinou myšlena vydavatelství elektronických dokumentů. A to jak vydavatelství čistě elektronická (např. *BioMed Central*), tak i hybridní (např. *Elsevier*, *Springer* apod.), tj. vydavatelství, která část své produkce vydávají elektronicky a část stále ještě v klasické papírové formě.

---

* „Bibliografické periodikum, většinou produkt činnosti referátové agentury, obsahující záznamy o dokumentech s referáty nebo jen s referujícími anotacemi, týkajícími se vymezené oblasti vědy nebo techniky“ [MATUŠÍK, 2003b].

1.6 Elektronické publikování

Termín anglicky: Electronic publishing, e-publishing

Tento pojem velice úzce souvisí s vydavatelstvím a vydáváním. Elektronické publikování je v *České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy* definováno jako „vydávání a šíření dokumentů elektronickými prostředky, a to buď offline (zejména na optických discích) anebo online v prostředí počítačových sítí. Produktem elektronického publikování je elektronický dokument (elektronická kniha, elektronické periodikum, databáze apod.). Výhoda elektronického publikování oproti publikování v tištěné podobě spočívá především v neexistenci prostorových a časových bariér a v úspoře financí na vydávání dokumentů“ [CELBOVÁ, Iva, 2003].

Elektronické publikování začíná jako činnost, kterou mnozí z nás považují již za zcela samozřejmou součást své práce: tvorba dokumentů s využitím kancelářské výpočetní techniky a pokud jsou výsledky této činnosti zpřístupněny určité skupině uživatelů, například v rámci výzkumných týmů v podnikovém intranetu, lokální síti nebo i síti globální, pak se skutečně jedná o jistou formu elektronického publikování.

1.7 Recenze

Termín anglicky: review

Recenze, a s ní související recenzní řízení jako jeden z faktorů pro posuzování kvality odborných periodik, je definována jako „kritická analýza jednoho nebo několika dokumentů. V závislosti na hloubce, příp. šíři svého zpracování může získat samostatný vědecký význam“ [MATUŠÍK, 2003].

Podle *Wikipedie* [Review] je to proces hodnocení autorovy odborné práce, výzkumu nebo nápadů experty z téže vědní oblasti. Cílem procesů recenzování je přimět autory k dodržování standardů jejich oboru. Recenzenti jsou zpravidla anonymní a nezávislí – tzv. „uzavřená recenze“ (close review). Pokud autoři jména recenzentů svých článků znají, jedná se o model tzv. „otevřená recenze“ (open review). *Akademický slovník cizích slov* recenzi charakterizuje jako „hodnotící posudek, kritika (vědeckého n. uměleckého díla)“ [Recenze, s. 650].

1.8 Metadata

Termín anglicky: Metadata

Metadata jsou popsána jako „strukturovaná data, která nesou informace o primárních datech. Pojem metadat je používán především v souvislosti s elektronickými zdroji a vztahuje se k datům v nejširším smyslu slova (datové soubory, textové informace, obrazové informace, hudba aj.). Funkce metadat je popisná, selekční a archivační. V souvislosti s těmito funkcemi se rozlišují metadata pro účely popisu, správy, právních nároků, technické funkčnosti, užití a archivace. Údaje se obvykle vkládají přímo do zdroje (umísťují se např. v záhlaví dokumentu HTML)“ [CELBOVÁ, Ludmila, 2003].

Metadata jsou data, která jsou začleňována do jednotlivých dokumentů, jsou jejich popisem a umožňují jejich vyhledání a výběr.

1.9 Open Access (Otevřený přístup)

Termín anglicky: Open Access, Access to information

Termín „otevřený přístup“, tak jak je myšlen v této diplomové práci, v *České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy* není definován. Lze ho nalézt pod anglickým ekvivalentem „open access“, definice však vyjadřuje jiný pohled na tento termín, než jak je v dnešní době chápán. Otevřený přístup je zde definován jako „právo, vycházející z článku 19 *Všeobecné deklarace lidských práv*, který uvádí, že každý má právo na svobodu přesvědčení a projevu, které zahrnuje právo vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky jakýmkoliv prostředky a bez ohledu na hranice. Povinnost poskytnout svobodný přístup k informacím mají státní orgány, orgány územní samosprávy a veřejné instituce, hospodařící s veřejnými prostředky (veřejné knihovny, vysoké školy, nemocnice, kulturní zařízení aj.). Veškerá omezení svobodného přístupu k informacím, např. ochrana utajovaných skutečností, obchodního tajemství, duševního vlastnictví, osobních údajů aj. musí být provedena zvláštními zákony, které mají přednost před obecným a jsou v obecném zákoně č. 106/1999 Sb. přímo odkazovány. Je povinností poskytovatele na přání podat informaci v písemné formě vytištěné na papíře; poskytovatel může žádat úhradu za materiál a technické výkony, spojené s poskytnutím informace. Svobodný přístup má být

zajištěn i způsobem, umožňujícím dálkový přístup, eventuelně využití dalších technických možností informační společnosti“ [HAUZNEROVÁ, 2003].

Tento výklad mapuje především situaci v České republice v oblasti práva na informace, nikoli potom v oblasti „otevřeného přístupu“ jako jednoho z modelů elektronického publikování. Otevřenému přístupu a pojmu „Open Access“ je věnována celá následující kapitola, zabývá se historií a obecnými principy otevřeného přístupu. Další možný vývoj toho hnutí a budoucnost je potom nastíněna v kapitole páté.

2 Otevřený přístup (Open Access)

Technické a technologické pokroky moderní doby přesunuly odborné vědecké publikování z roviny „jak rychle“ do roviny „za kolik“.

Cílem otevřeného přístupu není „trestat“ tradiční vydavatele a drahé tištěné časopisy, ale nabídnout alternativní přístup a využít tak plnou výhodu právě oněch pokroků.

Otevřený přístup je způsob přístupu k informacím, ne druh financování publikační činnosti, licencování plných textů nebo obsahu. Každý digitální (nebo zdigitalizovaný) dokument může mít otevřený přístup, od pouhých textů a dat po software, zvukové dokumenty, video či multimédia.

Otevřený přístup jako hnutí se však téměř výhradně zaměřuje na recenzované odborné články a jejich zpřístupňování. I přesto, že většina z nich je prostým textem, roste množství vkládaných obrázků, videí, dat či strojových kódů.

2.1 Definice pojmu

Už před více než padesáti lety jeden z největších fyziků, Albert Einstein, téměř předpověděl éru otevřeného přístupu, když prohlásil, že: „volná, neomezená výměna nápadů a vědeckých výsledků je nezbytná pro zdravý vývoj vědy, stejně jako pro všechny ostatní sféry života“ [BRYNKO, 2007, s. 36].

Otevřený přístup je definován jako „trvalý a bezplatný online přístup k dokumentům, zejména pak plným textům pro všechny uživatele“. Tento statut v sobě zahrnuje volné a neomezené „čtení, stahování, kopírování, sdílení, ukládání, tištění, vyhledávání a hypertextové propojování“ [BRATKOVÁ, 2006].

Různé digitální knihovny a různí vydavatelé umožňují přístup k různým typům dokumentů (preprinty, postprinty, výzkumné články, zprávy z konferencí apod.) – např. v *BioMed Central* se toto liší u každého jednotlivého časopisu.

Mezi první a nejvýznamnější archivy s otevřeným přístupem patří *arXiv.org* (<http://arxiv.org>), archiv pro elektronické preprinty a vědecké materiály z oblasti fyziky, matematiky, počítačové vědy a kvantitativní biologie a nelineárních věd. Tento projekt byl odstartován 16. srpna 1991 Paulem Ginspargem, který za něj v roce 2002 dostal cenu *MacArthurova společenství*

(MacArthur Fellows Program)*. Tento archiv byl původně provozován *Národní laboratoří v Los Alamos* (Los Alamos National Laboratory). Činnost archivu je v současné době dotována a provozována *Cornellskou univerzitou* (<http://www.cornell.edu>) a *Národní nadací pro vědu* (National Science Foundation - <http://www.nsf.gov>), se zrcadly po celém světě [ArXiv.org].

Ke konci devadesátých let začaly podle modelu archivu *arXiv.org* vznikat mnohé repozitáře a archivy s otevřeným přístupem, do nichž měli autoři možnost ukládat své práce. Tato situace vedla ke vzniku *Iniciativy otevřených archivů* (Open Access Initiative, <http://www.openarchives.com>) a protokolu *OAI-PMH*** (Protocol for Metadata Harvesting) [BRATKOVÁ, 2006].

Otevřený přístup je také možné charakterizovat jako přístup k plnému textu článku bez ohledu na to, zda knihovna periodikum, ve kterém byl článek publikován, předplácí či nikoli.

2.1.1 Klíčové iniciativy otevřeného přístupu („3B“)

Jako „3B“ jsou označovány tři klíčové iniciativy, které hrají velice důležitou roli ve vývoji otevřeného přístupu [POTOMKOVÁ, 2007]:

- *Budapest Open Access Initiative* (2002)

<http://www.soros.org/openaccess>

Podle *Budapeštské iniciativy* „existuje mnoho stupňů a způsobů širšího a jednoduššího přístupu k literatuře. Otevřeným přístupem k této literatuře myslíme její volnou dostupnost na veřejném internetu, dovolující jakémukoli uživateli ji číst, stahovat, kopírovat, distribuovat, tisknout, prohledávat nebo propojovat s jinými plnotextovými články, nabízet je k indexaci, předat jako data do softwaru, nebo je použít jakýmkoli jiným zákonným způsobem bez finančních, zákonných nebo technických překážek kromě těch, které jsou neoddělitelné od internetu jako takového. Jako jediné omezení v reprodukci a distribuci je třeba dodržovat autorský zákon“ [SUBER, 2007b].

---

* MacArthurovo společenství (MacArthur Fellows) udílí každoročně tuto cenu (někdy přezdívanou jako „grant géniům“) dvaceti až čtyřiceti občanům nebo obyvatelům Spojených států amerických jakéhokoli věku pracujících v jakékoli oblasti, kteří „ukáží výjimečnou hodnotu a slíbí pokračování a rozšiřování své kreativní práce“ [MacArthur Fellows].

** „OAI-PMH je jednoduchý protokol umožňující „poskytovatelům služeb“ automatizované získávání (sklizení) metadat nabízených „poskytovateli dat““ [ŽABIČKA, 2003].

Tato iniciativa navrhla dva modely otevřeného přístupu, a to vytváření a zřizování elektronických archivů recenzovaných vědeckých článků a vytvoření a zakládání nové generace online elektronických časopisů s otevřeným přístupem, tj. bez předplatného.

- *Bethesda Statement on Open Access Publishing* (2003)

<http://www.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>

Prohlášení z Bethesdy o otevřeném přístupu se zabývá především úzkou spoluprací všech objektů, kterých se otevřený přístup týká – tj. grantové agentury a jiné organizace zabývající se podporou vědy a výzkumu, knihovny, vydavatelé odborných periodik, samotní vědci a badatelé, studenti a vědeckovýzkumné společnosti a instituce.

- *Berlin Declaration of Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities* (2003)

<http://oa.mpg.de/openaccess-berlin/berlindeclaration.html>

Berlínská deklarace o otevřeném přístupu k vědě ve vědě znovu opakuje principy z Budapeště a Bethesdy a přidává nutnost formulování a především dodržování standardů kvality časopisecké produkce. Toto by měla zajistit i jednotná infrastruktura pro snadné publikování jednotlivých článků včetně nástrojů softwarových, metadatových apod.

2.1.2 Zdroje s otevřeným přístupem

Zdroje s otevřeným přístupem se dají rozdělit do tří skupin [BRATKOVÁ, 2006]:

- Předmětově profilované archivy a institucionální repozitáře – do této skupiny patří archivy a repozitáře jednotlivých univerzit, akademií věd a podobně. Patří sem např. i již zmiňovaný arXiv.org nebo jiné předmětově orientované archivy.
- Online časopisy s otevřeným přístupem – do této kategorie patří vydavatelství *BioMed Central* stejně jako např. digitální knihovna *PLoS*
- Povrchový web – tzv. „viditelný“ web

Vědecké informace jsou definovány jako „syrová data výzkumu“ stejně jako publikovaný výstup, data nejsou věda, dokud nejsou publikována [ASHLING, 2007, s. 28].

Kromě dělení podle Bratkové (viz výše), se zdroje s otevřeným přístupem dají rozdělit do jiných skupin – podle tzv. „barevných cest otevřeného přístupu“ [SUBER, 2007b]:

- *Zlatá cesta* (gold road) – otevřený přístup k publikovaným materiálům okamžitě a bez prodlení, ihned po publikování
- *Zelená cesta* (green road) – tato cesta umožňuje autorům postprintovou* archivaci článků
- *Světle zelená cesta* (Pale green road) – tato cesta otevřeného přístupu nebrání autorům v preprintové** archivaci článků, ale postprintovou archivaci publikovaných článků už neumožňuje
- *Šedá cesta* (grey road) – sem patří vše, co se nedá zařadit do výše uvedených skupin

2.1.3 OAI-PMH (*Open Access Initiative-Protocol for Metadata Harvesting*)

Celá tato podkapitola je zpracována na základě materiálů k přednášce Petra Žabičky, který ji přednesl na devátém ročníku konference *Automatizace knihovnických procesů* v Liberci v roce 2003 [ŽABIČKA, 2003].

OAI-PMH je definováno jako „jednoduchý protokol umožňující „poskytovatelům služeb“ automatizované získávání (sklizení) metadat nabízených „poskytovateli dat““. První verze tohoto protokolu byla představena 1. června roku 2001, základní kameny však byly postaveny už v roce 1999 na konferenci v Santa Fe, kde vznikl dokument nazvaný *Konvence ze Santa Fe* (Santa Fe Convention). Tento dokument „specifikuje technické a organizační požadavky nutné k vzájemnému propojení elektronických archivů“. K dosažení tohoto cíle je využíváno služeb, které zprostředkovávají uživatelům informace o dokumentech, uložených v jednotlivých archivech a digitálních knihovnách. „Identifikuje proto dvě základní entity: poskytovatele dat a poskytovatele služeb, při čemž

---

* „Postprint je publikovaná verze článku po recenzním řízení“ [Postprints]. Po recenzním řízení může být článek přijat buď v nezměněné podobě, nebo může být recenzován a zároveň i mohou být doporučeny nějaké změny. Právě u této druhé varianty pak bývá často autoarchivace autorům zakázána.

** Preprint je definován jako „předběžný dokument zpřístupňující určité dílo nebo jeho zkrácenou verzi před jeho připravovaným vydáním či zveřejněním (např. referát na konferenci). Bývá rozmnožen v malém počtu exemplářů a distribuován uzavřenému okruhu zájemců“ [MATUŠÍK, 2003c]. Toto je verze článku před recenzním řízením a před publikováním, obvykle je to verze článku, kterou autor podává redakci jako návrh k publikování.

poskytovatel dat zpřístupňuje prostřednictvím standardizovaného rozhraní metadata, která jsou prostřednictvím tohoto rozhraní sklízena poskytovatelem služeb, který je využívá pro poskytování služeb s přidanou hodnotou.“ Konvencí je dále specifikován požadavek na jednoznačný a trvalý identifikátor metadatového záznamu, jako společný metadatový standard byl vybrán základní (nekvalifikovaný) *Dublin Core* *.

Konvence také zavádí pojem „výběrové sklizení metadat: poskytovatel dat může umožňovat sklizení metadat omezené buď příslušností záznamu do určité předem definované skupiny (set-based), nebo podle času modifikace záznamu (data-based)“. Protokol *OAI-PMH* je postaven na čtyřech základních vlastnostech: „využití jednoznačných identifikátorů, použití společného metadatového standardu, komunikace prostřednictvím HTTP a na důsledném využití formátu XML **“.

Standard také definuje základní pojmy:

- *Resource* – zdroj popisovaný daným metadatovým objektem
- *Repository* – server (repozitář) poskytující metadatové záznamy prostřednictvím OAI-PMH
- *Harvester* – klientský program, jehož pomocí se získávají metadatové záznamy z repozitářů
- *Item* – metadatový objekt uložený v repozitáři, z něj se odvozují jednotlivé metadatové záznamy
- *Record* – metadatový záznam v nějakém konkrétním formátu, získaný nebo dynamicky odvozený z metadatového objektu

Kvůli deduplikaci záznamů je protokolem vyžadován jednoznačný identifikátor metadatového objektu v rámci repozitáře (nejedná se tedy o identifikátor popisovaného zdroje).

---

* „Standardizované metadatové schéma pro popis informačních zdrojů, zejména elektronických a internetových. Dublin Core je tvořen souborem patnácti základních prvků (základní Dublin Core), které lze specifikovat kvalifikátorem (kvalifikovaný Dublin Core). Dublin Core nepředepisuje žádnou závaznou syntaxi (jedná se o sémantický standard), je základem řady dalších metadatových standardů“ [CELBOVÁ, Ludmila, 2003].

** XML je „technologie respektive standard zápisu textu pro internet resp. webové publikování, rozšiřuje možnosti dosud používaného standardu HTML“ [SKLENÁK, 2003b].

Formát tohoto identifikátoru musí vyhovovat specifikaci *URI** (Uniform Resource Identifier) a může jím být např. identifikátor *oai-identifier*. Tento identifikátor se skládá ze tří částí, oddělených dvojtečkami, přičemž první část je vždy řetězec „oai“. Syntaxe identifikátoru je tedy následující [Digital Libraries Federation, 2007]:

oai:<doména repozitáře>:<identifikátor zdroje v repozitáři>,
např. oai:www.wbc.poznan.pl:8711 nebo oai:HUBerlin.de:300257.

Poskytovatel služby si tak může podle identifikátorů vyžádat buď seznam záznamů, nebo přímo jeden konkrétní záznam.

Veškerá komunikace mezi harvesterem a repozitářem probíhá prostřednictvím protokolu HTTP. Jako odpověď na každý dotaz tak zašle server XML záznam, který je buď odpovědí na zadaný požadavek, nebo obsahuje chybové hlášení.

Protokol OAI-PMH je postaven na šesti základních příkazech:

- *Identify* – tento příkaz slouží k získání údajů o repozitáři, jako jsou např. jméno repozitáře, základní URL, verze OAI protokolu nebo třeba časový údaj nejstaršího záznamu
- *ListMetadataFormats* – tento příkaz poskytuje seznam všech podporovaných metadatových schémat včetně odkazů na jejich specifikaci
- *ListSets* – tento příkaz slouží k získání seznamu všech skupin záznamů a struktury repozitáře
- *GetRecord* – tento příkaz umožňuje získat jeden konkrétní záznam
- *ListIdentifiers* – tento příkaz slouží k získání celých hlaviček záznamů, včetně např. identifikátorů, v daném repozitáři
- *ListRecords* – tento příkaz umožňuje získání celých záznamů

Protokol OAI-PMH byl primárně vyvinut pro potřeby vědecké a akademické komunity a jedním z nejdůležitějších předpokladů pro rozšíření tohoto protokolu je potom dostupnost plného obsahu, který by měl být

---

* „Obecný soubor pojmenování a adres internetového zdroje skládající se z řetězce znaků, který odkazuje na zdroj dostupný na World Wide Web. Slouží jako jednoduchý a rozšiřitelný prostředek k jednoznačné identifikaci libovolného zdroje s libovolným obsahem (textový dokument, obrázky či grafika, zvukový záznam, animovaný obrázek, software atd.). Rozlišují se dva typy URI: URL a URN“ [CELBOVÁ, Ludmila, 2003c]. Tato definice z *České terminologické databáze knihovnictví a informační vědy* neodpovídá dnešnímu stavu poznání, rozlišují se rozhodně více než dva typy URI. Touto problematikou a evidencí různých schémat URI se zabývá *Mezinárodní organizace pro přidělování doménových jmen a speciálních čísel v internetu* (ICANN - Internet Corporation for Assigned Names and Numbers), která zastřešuje i organizaci IANA (Internet Assigned Numbers Authority), která se zpočátku tomuto věnovala. Přehled schémat je umístěn na <http://www.iana.org/assignments/uri-schemes.html> [International Conference, 2007].

prostřednictvím tohoto protokolu nabízen, tj. zprostředkování nejen záznamů dokumentů, ale i plných textů.

Nejsou to ale jen odborné publikace, které by mohly profitovat z využití OAI protokolu, ale v podstatě kterýkoli elektronický časopis by mohl tento protokol implementovat, a zpřístupnit tak podrobnější informace o jednotlivých článcích.

2.2 Historie a obecné principy otevřeného přístupu

Počátky publikování článků ve vědeckých časopisech se datují k roku 1665, kdy byla v Paříži a Londýně publikována první čísla těchto periodik. Ani tehdy nebyli autoři za své články placeni. Otevřený přístup byl fyzicky a ekonomicky nemožný v době tisku, a to i kdyby si to držitelé copyrightu přáli. Zpoplatnění bylo pro tištěné časopisy nevyhnutelné, ale dostupné až do sedmdesátých let, kdy ceny začaly růst rychleji než inflace (od roku 1986 to je 4x více než inflace) [SUBER, 2007b]. Od osmdesátých let minulého století se tak hodně diskutuje o stávajícím modelu publikování, šíření nových poznatků a o růstu cen časopisů.

Dějiny otevřeného přístupu se podle Petera Subera [SUBER, 2007a] začaly psát už v roce 1969 (přesně 7. dubna), kdy Steve Cocker publikováním první *Žádosti o komentáře* (First Request for Comments (RFC)) spustil publikování série volných online dokumentů o vývoji internetu.

V osmdesátých letech jsou potom pro otevřený přístup důležité dva milníky - 21. září 1985, kdy Bílý dům pod vedením Ronalda Reagana vydal *Nářízení o národní bezpečnosti 189 : Národní politika přenosu vědeckých, technických a inženýrských informací* (National Security Decision Directive 189 : National Policy On The Transfer Of Scientific, Technical And Engineering Information) nesoucí poselství, že „maximální možná míra výsledků základního výzkumu zůstává neomezená“ a rok 1989, který se nese ve znamení založení časopisu *Psycology* (<http://psyprints.ecs.soton.ac.uk>). Časopis byl založen Stevanem Harnadem a je to jeden z prvních časopisů s otevřeným přístupem, který se stal zároveň recenzovaným (k datu 28. ledna 1990). Časopis *Psycology* je sponzorován, ale ne vydáván *Americkou psychologickou společností* (American Psychological Association - <http://www.apa.org>).

Od devadesátých let online časopisů s otevřeným přístupem přibývalo - v roce 1990 byl založen elektronicky časopis *Journal of Communication*, který byl také recenzován (<http://www.cios.org/www/ejcmmain.htm>). V říjnu 1990 potom Tim Berners-Lee vytvořil prvního webového klienta a webový server, kteří prakticky začali fungovat během března roku 1991. První webová stránka byla vytvořena 13. listopadu 1990 a dokumentace k tomuto projektu byla publikována ke konci roku 1990 pod názvem *WorldWideWeb : Návrh na HyperTextový projekt* (WorldWideWeb : Proposal for a HyperText Project). 17. května 1991 byly potom *CERNem** a Timem Berners-Leem definovány standardy World Wide Webu.

4. února 1991 potom vznikl časopis *Behavioral and Brain Science* (<http://www.bbsonline.org>), který zahrnoval FTP preprintový archiv s otevřeným přístupem. Archiv obsahoval přijaté články, ale nikoliv už jejich komentáře a odpovědi. V současné době již časopisem s otevřeným přístupem není. Část archivu však na webové stránce zůstala.

16. srpna 1991 byl Paulem Ginspargem založen jeden z nejvýznamnějších archivů s otevřeným přístupem - *arXiv* (<http://arxiv.org>) - archiv elektronických preprintů a vědeckých prací z oblasti fyziky, matematiky, počítačové vědy, kvantitativní biologie a nelineárních věd. Činnost archivu je v současné době dotována *Cornellskou univerzitou* (<http://www.cornell.edu>) a *Národní nadací pro vědu* (National Science Foundation - <http://www.nsf.gov>) [ArXiv.org].

V dubnu roku 1992 bylo uspořádáno první *Symposium o vědeckém publikování v elektronických sítích : vize a příležitosti v nekomerčním publikování* (Symposium on Scholarly Publishing on the Electronic Networks : Visions and Opportunities in Not-for-Profit Publishing). Symposium bylo sponzorováno *Asociací vědeckých knihoven* (Association of Research Libraries) a *Asociací Amerických univerzitních nakladatelů* (Association of American University Presses). Druhé symposium na toto téma se potom konalo 5. - 8. prosince téhož roku.

---

* CERN (z franc. *Conseil Européen pour la recherche nucléaire*, <http://www.cern.ch>) je evropskou mezinárodní organizací pro jaderný výzkum se sídlem v Ženevě. Byla zřízena v roce 1954 a jejím cílem je spolupráce evropských států v oblasti základního vědeckého výzkumu, jakožto i výzkumu s ním souvisejícím. Organizace se nezabývá činností pro vojenské účely a výsledky jejích experimentálních a teoretických prací se zveřejňují či jinak zpřístupňují veřejnosti [CERN].

V roce 1993 NASA* založila *Langley'ský server technických zpráv* (The Langley Technical Report Server (<http://www.nasa.gov/centers/langley/home>) - otevřený FTP server pro vědecké zprávy. Server WAIS byl přidán 10. února 1993 a webová verze byla zpřístupněna v srpnu téhož roku.

Rok 1993 nebyl významný jen pro NASA, ale také pro CERN, který ohlásil, že na své webové stránky vložil základní webový software, vzdává se duševního vlastnictví a zaručuje povolení pro všechny k „používání, duplikování, změnám a distribuci“, a to bezplatně. Podepsáni pod tímto dokumentem jsou W. Hoogland, ředitel výzkumu a H. Weber, ředitel správy.

Rok 1994 se nese ve znamení založení *Síťové technické referenční knihovny z oboru počítačové vědy* (Networked Computer Science Technical Reference Library, NCSTRL, <http://www.ncstrl.org>) a v březnu téhož roku také *Národní odborní vydavatelé* (National Academies Press) začali s publikováním volných online plnotextových edicí.

V roce 1995 potom vznikl portál *Jusline*, portál s otevřeným přístupem k německému právu a právní učenosti. Zakladatelem byl Norbert Gugerbauer. V červnu roku 1995 byl také založen elektronický časopis *D-Lib Magazine* (<http://www.dlib.org>) se zaměřením na digitální knihovny, včetně technologií, aplikací nebo třeba sociálních nebo ekonomických kontextuálních otázek.

V roce 1996 byla *Virginským polytechnickým institutem* (Virginia Polytechnic Institute) a *Státní univerzitou* (State University) založena a jako pilotní projekt odstartovaná *Síťově dostupná digitální knihovna disertačních a diplomových prací* (Networked Digital Library of Theses and Dissertations, NDLTD, <http://www.ndltd.org/index.en.html>).

26. června roku 1997 byl *Národním centrem pro Biotechnologické informace* (National Center for Biotechnology Information) odstartován systém *PubMed*. Ve stejné době se obsah bibliografické databáze *MEDLINE* (také už online) stal volně dostupným, když se včlenil do portálu *PubMed*. 19. srpna téhož roku byl také Stevanem Harnadem založen archiv *CogPrints* (<http://cogprints.org>), zaměřený na psychologii, neurovědy, lingvistiku a některé oblasti počítačové vědy.

---

* NASA (*National Aeronautics and Space Administration*, <http://www.nasa.gov>) - Národní úřad pro letectví a kosmonautiku je americká vládní agentura zodpovědná za americký kosmický program a všeobecný výzkum v oblasti letectví [NASA].

V roce 1999 byla založena *Iniciativa otevřených archivů* (Open Archives Initiative, OAI, <http://www.openarchives.org>). A *Institutem Otevřené společnosti* (Open Society Institute) byl téhož roku také zahájen projekt *Elektronické informace pro knihovny* (Electronic Information for Libraries Direct (eIFL Direct, <http://www.eifl.net/cps/sections/home>). 22. října potom byla vydána *Konvence ze Santa Fe*, která specifikuje technické a organizační požadavky nutné k vzájemnému propojení elektronických archivů.

26. dubna 1999 vydavatelství *BioMed Central* ohlásilo plán nabídnout volný online přístup ke svým časopisům a 19. července 2000 potom vydavatelství *BioMed Central* publikovalo svůj první volně dostupný online článek.

29. září roku 2000 *Southamptonská univerzita* vyvinula *Eprints*, jejich OAI*-kompatibilní software pro archivaci elektronických tisků (<http://www.eprints.org>). V tomto roce také bylo Dr. Varmusem založeno neziskové vydavatelství recenzovaných časopisů – *PLoS* (Public Library of Science, <http://www.plos.org>).

15. ledna 2001 byla Jimmym Walesem založena *Wikipedie*.

Od 1. ledna 2002 vydavatelství *BioMed Central* začalo účtovat zpracovatelské a administrativní poplatky autorům, aby pokrylo náklady na bezplatný online přístup pro uživatele. 1. července 2002 potom vydavatelství *BioMed Central* deklaroval svůj „otevřený přístup“ a zaručilo dlouhodobý otevřený přístup k obsahu svých časopisů nezávisle na jakýchkoli budoucích změnách ve vlastnických poměrech k vydavatelství. 21. října 2004 se potom vydavatelství *BioMed Central* stalo OAI kompatibilní. 17. června téhož roku *Společný výbor pro informační systémy* (JISC**, <http://www.jisc.ac.uk>) koupil patnáctiměsíční institucionální členství v nakladatelství *BioMed Central* pro všech 180 univerzit ve Velké Británii. Členství začalo běžet 1. července.

V lednu roku 2002 se také redakční rada amerického recenzovaného časopisu *PNAS* (The Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, <http://www.pnas.org>) rozhodla pro volné zpřístupňování publikovaných článků po šesti měsících od data publikování.

---

* OAI-PMH (*Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting*) je protokol vyvinutý *Iniciativou otevřených archivů* (Open Archives Initiative). Využívá se ke sklizení nebo sběru metadatových popisů záznamů v archivech, takže nadstavbové služby mohou využívat data z mnoha archivů [Open Archives, 2007]. Více v předchozí podkapitole 2.1.3 *OAI-PMH (Open Access Initiative-Protocol for Metadata Harvesting)*.

** The Joint Information Systems Committee (JISC) – *Společný výbor pro informační systémy*.

14. února 2002 byla *Institutem Otevřené společnosti* vytvořena *Budapešťská iniciativa otevřeného přístupu* (Budapest Open Access Initiative, BOAI, <http://www.soros.org/openaccess>). V lednu 2003 potom *Budapešťská Iniciativa otevřeného přístupu* publikovala dva obchodní rádce pro publikování s otevřeným přístupem, jeden pro zakládání nových časopisů s otevřeným přístupem a jeden pro konverzi tradičních periodik na otevřený přístup. Napsány byly Raymem Crowem a Howardem Goldsteinem.

1. srpna 2002 byl také odstartován projekt *RoMEO* (Rights Metadata for Open archiving) a projekt *SHERPA* (Securing a Hybrid Environment for Research Preservation and Access). 23. srpna téhož roku *Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí* (IFLA^{*}) publikovala IFLA internetový manifest volající po „svobodném přístupu k informacím“ a po odstranění „bariér toku informací“.

26. února 2003 přijal *Národní institut pro zdraví* (The National Institutes of Health (NIH)) jejich *Politiku pro sdílení dat* (Data Sharing Policy).

12. května 2003 byl založen *Adresář časopisů s otevřeným přístupem* (The Directory of Open Access Journals, DOAJ, <http://www.doaj.org>), jehož cílem je usnadnit uživatelskou orientaci v oblasti otevřeného přístupu. Tato služba je dostupná samozřejmě zdarma. Prvně byl ohlášen už 14. února, ale oficiálně se rozběhl až právě 12. května. Na počátku července 2004 potom začal *Adresář časopisů s otevřeným přístupem* nabízet vyhledávání na úrovni článků.

20. ledna 2004 začala *Národní kanadská knihovna* (National Library of Canada) volně zpřístupňovat doktorandské disertace.

24. února 2004 *IFLA* vydala *Prohlášení o otevřeném přístupu k vědecké literatuře a výzkumným dokumentům* (IFLA Statement on Open Access to Scholarly Literature and Research Documentation, <http://www.ifla.org/V/cdoc/open-access04.html>). Toto prohlášení bylo přijato radou *IFLA* už 5. prosince 2003, ale nebylo publikováno dříve než právě 24. února 2004.

---

* IFLA (*The International Federation of Library Associations and Institutions*) je celosvětovou organizací vytvořenou, aby zastřešovala knihovny celého světa, podporovala výměnu nápadů a názorů a podporovala mezinárodní spolupráci, výzkum a vývoj ve všech knihovnických oblastech. Byla založena v Edinburghu (Skotsko) v roce 1927 a v současné době má přes 1 700 členů ve 150 státech [Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí, 2007].

3. července 2004 vydavatelství *Elsevier* ohlásilo jeho novou - otevřenou - politiku povolující autorům posílat konečné verze jejich plnotextových článků (uveřejněných v *Elsevieru*) do institucionálních repozitářů nebo na své webové stránky.

26. srpna téhož roku napsalo dvacet pět amerických laureátů *Nobelovy ceny* otevřený dopis americkému Kongresu, ve kterém podporují plán otevřeného přístupu *Národního institutu pro zdraví*.

6. října 2004 společnost *Google* oficiálně vyhlásila projekt *Google Print* (od listopadu 2005 přejmenovaný na *Google Book Search*, <http://books.google.com>), jehož snahou je zdigitalizovat fondy největších světových knihoven a uživatelům umožnit online vyhledávání v těchto textech. 28. listopadu 2004 potom také společnost *Google* ohlásila vznik své vědecké „odnože“ *Google Scholar* (<http://scholar.google.com>). V prosinci roku 2006 se společnost *Google* také rozhodla kromě knih postupně digitalizovat i staré ročníky časopisů.

9. května 2006 *Humboldtova univerzita* v Berlíně přijala politiku otevřeného přístupu.

4. srpna 2006 *The Science Navigation Group* (mateřská společnost vydavatelství *BioMed Central*) ohlásila vznik *Chemistry Central*, prvního projektu mimo oblast biomedicíny. Ve stejnou dobu ohlásila i stejné plány pro *PhysMath Central*. Nová zastřešující organizace - *Open Access Central* – bude koordinovat rostoucí rodinu projektů z různých disciplín.

3 Vydavatelství BioMed Central

Vydavatelství *BioMed Central* (<http://www.biomedcentral.com>) je nezávislé elektronické vydavatelství s otevřeným přístupem patřící společnosti *Science Navigation Group** (Londýn, Velká Británie, <http://sciencenavigation.com>), které vydává 193 (a další jsou v přípravě) recenzovaných online časopisů z oblasti biologie a lékařství. Publikované články jsou přístupné volně a trvale ihned po vydání [BioMed Central, 2007j].

BioMed Central byl založen roku 1999 Vítkem Traczem a po celou dobu existence je pečlivě kontrolována kvalita obsahu a aktivně zahrnovány nové vývojové komponenty jako wiki, sémantický web nebo uživatelem generovaný obsah (obsah který si uživatelé tvoří sami jako např. blogy) [ALBANESE, 2004, s. 18].

Časopisy publikované v *BioMed Central* lze rozdělit do následujících širších skupin [BioMed Central, 2007b]:

- *Edice BMC* (62 časopisů):
Skupina recenzovaných časopisů s otevřeným přístupem pokrývající většinu oblastí biomedicíny, jejichž obsah je editován přímo vydavatelstvím *BioMed Central*.
- Nezávislé časopisy (121 časopisů):
Skupina recenzovaných časopisů s otevřeným přístupem, jejichž obsah je editován skupinou nezávislých vědců. Do této skupiny patří např. i časopis *BioMagnetic Research and Technology* (<http://www.biomagres.com>), jediný český zástupce v *BioMed Central*, jehož šéfredaktory jsou Ivo a Mirka Šafaříkovi z *Ústavu systémové biologie a ekologie AV věd ČR, v.v.i.*** v Českých Budějovicích. Časopis *BioMagnetic Research and Technology* vydávají od roku 2003.
- Ostatní časopisy (10 časopisů):
Skupina časopisů, která se od předchozích dvou odlišuje tím, že mají buď

---

* *Science Navigation Group* je skupina nezávislých společností, které úzce spolupracují na publikování a vývoji informací a služeb pro odbornou biomedicínskou komunitu. Mezi jejich produkty patří knihy, časopisy, webová sídla, mapy, databáze nebo např. audiovizuální materiály. Vedení společnosti sídlí v Londýně (Velká Británie), pobočky mají ve Filadelfii, Chicagu, Ženevě, Amsterdamu, Espoo a v Tel Avivu. Společnosti předsedá Vitek Tracz [Science Navigation Group, 2007].

** *Ústav systémové biologie a ekologie AV ČR, v.v.i.* se zabývá vědeckým výzkumem zaměřeným na analýzu dynamiky přírodních systémů [Ústav systémové biologie a ekologie, 2007].

i tištěnou verzi, nebo je část jejich obsahu přístupná pouze pro předplatitele (příčemž část jejich obsahu – minimálně 50 % – je stále nabízena volně).

Seznam časopisů rozdělených podle kategorií je v Přílohách 1 – 3 (Příloha č. 1 – Seznam časopisů z edice *BioMed Central*, Příloha č. 2 – Seznam nezávislých časopisů vydavatelství *BioMed Central*, Příloha č. 3 – Seznam ostatních časopisů vydavatelství *BioMed Central*).

Autoři článků si podrží copyright své práce a je pouze na jejich rozhodnutí, zda článek umístí na veřejně dostupný server nebo na jiné místo.

183 časopisů z celkové produkce *BioMed Central* má tzv. otevřený přístup (open access) – seznam takto publikovaných časopisů je dostupný na webové stránce vydavatelství (<http://www.biomedcentral.com/info/libraries/oajournals>).

Otevřený model publikování v tomto vydavatelství znamená, že články jsou pro uživatele na internetu dostupné zdarma – a to bez jakéhokoli embarga. Vzhledem k této skutečnosti je u tohoto typu časopisů vyžadována platba autorů (pouze k pokrytí nákladů vydavatele) v rozmezí € 360 až € 1 715 (bez DPH) za přijatý rukopis – konkrétní ceny za publikování v jednotlivých časopisech jsou uvedeny přímo na webové stránce vydavatelství *BioMed Central* (<http://www.biomedcentral.com/info/about/apcfaq#howmuch>).

Všechny články v *BioMed Central* jsou bezprostředně indexovány v systému *PubMed*, *Scirus*, *Google Scholar*, *Citebase*, *OAIster* a dalších webových službách včetně nového produktu vydavatelství *Elsevier* – *Scopus*.

Některé časopisy jsou navíc excerpovány a indexovány v systému citačních rejstříků *Thomson Scientific* (ISI), bázích *MEDLINE*, *BIOSIS*, *EMBASE* nebo *CABI*. Jejich seznam je umístěn na webové stránce vydavatelství (<http://www.biomedcentral.com/info/libraries/indexing>).

BioMed Central také podporuje různé propojovací systémy včetně *CrossRef*, *SFX*, *LinkSource* a *PubMed* [BioMed Central, 2007d].

A ačkoli se jedná o poměrně nový projekt – vznikl v roce 2000 – 27 časopisů z vydavatelství *BioMed Central* má již impakt faktor*. Seznam časopisů s impakt faktorem a hodnota tohoto impakt faktoru je uvedena v Příloze

---

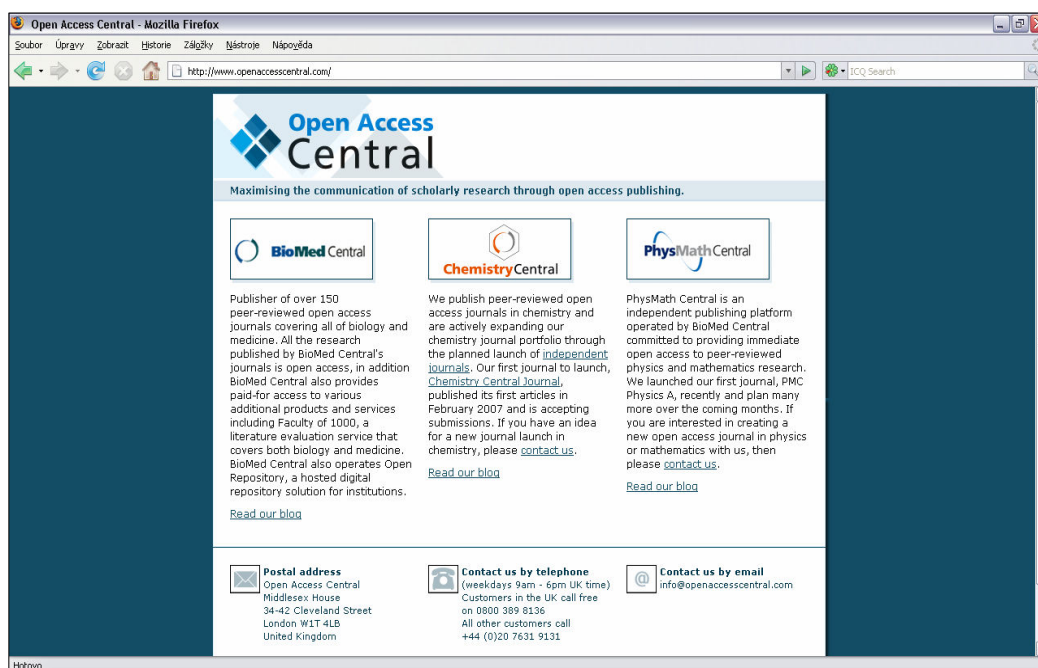
* Impakt faktor (faktor vlivu) je průměrný počet citací, uvážených časopisem v běžném roce, na články, publikované časopisem ve dvou letech předcházejících [ŠVEJDA, 2003a]. Impakt faktor je dnes většinou přijímaný způsob hodnocení důležitosti odborných vědeckých časopisů. Je každý rok znovu vyhodnocován americkým *Institutem pro vědecké informace* (ISI) pro vybrané vědecké časopisy a publikován ve *Zprávě o časopisecké citovanosti*. Impakt faktor má velký – a podle mnohých i negativní – vliv na způsob vědecké práce a její hodnocení, nicméně o jeho vypovídací hodnotě se stále diskutuje [Impact Factor].

č. 4 – Seznam časopisů s impakt faktorem. Aktuální seznam je potom dostupný na webových stránkách elektronického online vydavatelství *BioMed Central* (<http://www.biomedcentral.com/info/about/faq?name=impactfactor>) [BioMed Central, 2007k].

BioMed Central je pouze jednou z částí projektu *Open Access Central* (viz obr. č. 1, <http://www.openaccesscentral.com>), který v současné chvíli zastřešuje kromě *BioMed Central* ještě *Chemistry Central* a *PhysMath Central*.

- *Chemistry Central* je projekt zaměřený na publikování recenzovaných online časopisů s otevřeným přístupem pro chemické obory. První článek byl publikován v lednu roku 2007.
- *PhysMath Central* je nezávislé vydavatelství zaměřené na matematiku a fyzikální výzkum úzce spolupracující s *BioMed Central*. První článek v tomto vydavatelství byl vydán v říjnu tohoto roku.

A další oborově profilované online vydavatelství s otevřeným přístupem a přívlastkem *Central* budou jistě přibývat.

Obr. č. 1 – Open Access Central

3.1 Charakteristika *BioMed Central*

Přístup k odborným informacím prodělal za posledních několik let rozsáhlé změny. Systémy elektronického publikování a nové formy předávání informací v prostředí celosvětové sítě – internetu – vyvolávají otázky o nových možnostech přístupu k informacím.

Dominantní silou se tak kromě ekonomických faktorů stává tlak autorů, který propaguje otevřený přístup – jednou z ukázek může být i právě charakterizované elektronické vydavatelství *BioMed Central*.

BioMed Central nabízí bohatou a různorodou řadu online elektronických časopisů pro biologické a medicínské obory. Spolu s odbornými časopisy pro vědu a výzkum nabízí i jednotné online rozhraní pro vyhledávání v těchto zdrojích.

Klasický model otevřeného přístupu spočívá v tom, že se vydavatelé vyhýbají jakékoli závislosti na předplatném, jakékoli jiné financování je možné.

PLoS (Public Library of Science, <http://www.plos.org>) a *BioMed Central* jsou dva hlavní vydavatelé s otevřeným přístupem, *PLoS* je neziskovou organizací, *BioMed Central* je komerčním vydavatelem.

A konečně se také čeká (jak uvedl Matthew Cockerill, vydavatel zodpovědný za veškerou činnost *BioMed Central*), že ke konci letošního roku se *BioMed Central* jako komerční vydavatelství stane ziskovým [DRAKE, 2007, s. 52]. Možná tato skutečnost změní pohled tradičních vydavatelů na otevřený přístup.

3.1.1 Informační profil

BioMed Central je úzce specializované vydavatelství – a jak už název napovídá, oborově se zaměřuje pouze na biologii, lékařství a jejich hraniční obory.

Celkový seznam všech typů článků publikovaných v *BioMed Central* není umístěn centrálně, po rešerši se však u výsledného zobrazení vždy objeví rozdělení na výzkumné články (research articles) a přehledové články (review) a ostatní (editorial atd.). Nepřítomnost celkového seznamu typů článků je dána různorodostí publikovaných časopisů – někde jsou přijímány pouze výzkumné

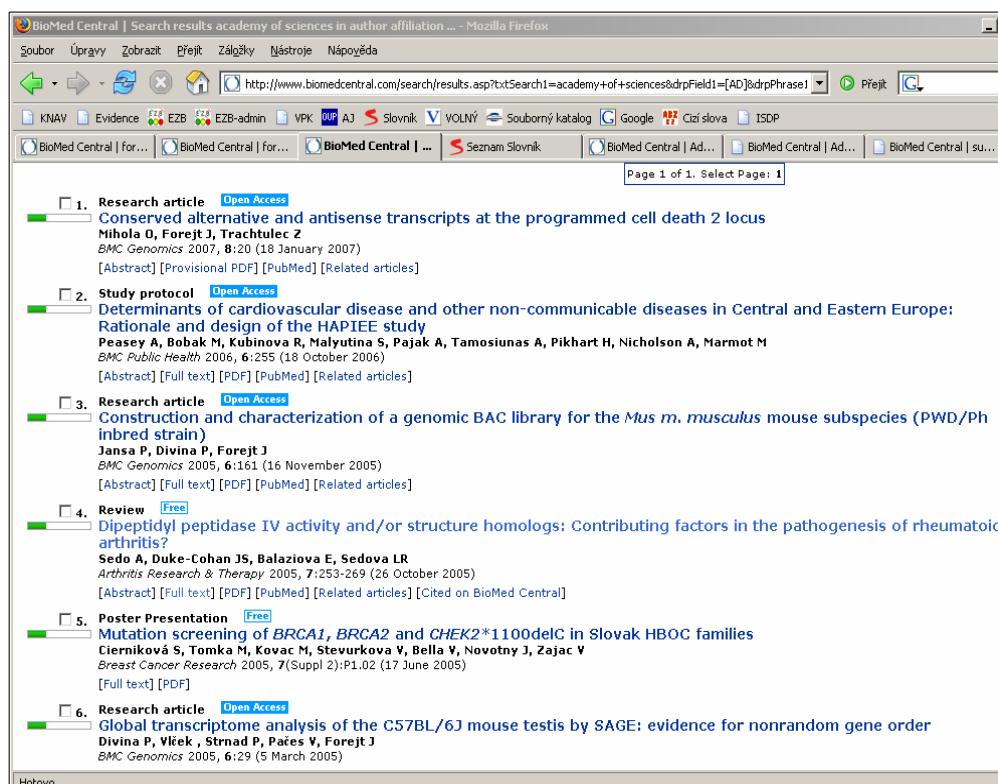

články, někde i články přehledové. Časopisy ze série BMC např. přijímají pouze články bezprostředně se dotýkající původního výzkumu.

U každého jednotlivého článku se také zobrazuje jeho zařazení do konkrétní kategorie, kam ho umístil přímo sám autor (editoři toto umístění mohou ještě opravit). Jednotlivé typy publikovaných článků jsou uvedeny v instrukcích pro autory u každého jednotlivého časopisu. Ne každý časopis publikuje všechny typy článků.

Z rešerše uvádím několik typů článků: výzkumný článek (research article), studijní protokol (study protocol), přehledový článek (review), prezentace posteru / plakátu (poster presentation), redakční článek (editorial), zápis ze setkání (meeting abstract) a další – viz obr. č. 2.

U článků se také objevuje modrá ikona **Open Access** (také viz obr. č. 2), kterou *BioMed Central* používá u online článků jako certifikaci otevřeného přístupu, tak jak jej definuje Bethesda. Čtenářům dává jasně najevo status článku a přijetí této „známky“ bude užitečnou službou pro širokou vědeckou komunitu [PEEK, 2007, s. 17].

Obr. č. 2 – Zobrazení výsledku rešerše, záznamy jsou standardně seřazeny sestupně podle data publikování

3.1.1.1 Vyhledávání

V *BioMed Central* je možné vyhledávat přes jednoduché (Quick Search) a pokročilé vyhledávání (Advanced Search).

Formulář pro jednoduché vyhledávání je dostupný hned na první – úvodní – stránce vydavatelství *BioMed Central* v levém horním rohu na zeleném pozadí. Toto vyhledávání nabízí pouze jedno selekční pole a tři možnosti, kde může uživatel vyhledávat: *BioMed Central*, *PubMed Central* nebo *PubMed*.

Zobrazení výsledných záznamů je shodné s pokročilým vyhledáváním a umožňuje i další práci s formulovaným dotazem (viz níže).

Pokročilé vyhledávání nabízí základní pokročilé vyhledávání pomocí jednoduchého formuláře; tzv. booleovské vyhledávání (stejně jako základní pokročilé vyhledávání je i toto vyhledávání příkazové) a třetí záložka u vyhledávacího okna je potom určena k práci s uloženými formulacemi rešeršních dotazů – viz. obr. č. 3.

The screenshot shows the BioMed Central Advanced Search page. At the top, there is a navigation bar with links like 'home', 'journals A-Z', 'subject areas', 'advanced search', 'authors', 'reviewers', 'libraries', 'jobs', 'about', and 'my BioMed Central'. Below this is a search bar with 'BioMed Central' selected. The main search area has three tabs: 'Advanced search', 'Boolean search', and 'Stored searches'. The 'Advanced search' tab is active, showing a search form with fields for 'ALL FIELDS (FULL TEXT)', 'title', 'authors (e.g. darwin_cr)', and 'journal'. There are also checkboxes for 'Include' options like 'BioMed Central Journals', 'Current Opinion Journals', and 'New Science Press'. At the bottom of the search form, there are options for 'Show results' (by date, 20 per page, no abstract) and a 'Search!' button. Below the search form is a 'Search history' section with a table of previous searches.

Query	Hits			
#10 academy of sciences (all words) in author affiliation, and czech republic (all words) in author affiliation	19	run	refine	store
#9 academy of sciences (all words) in author affiliation, and czech republic (all words) in author affiliation, limited to research articles only	13	run	refine	store

Obr. č. 3 – Vyhledávací rozhraní se záložkami pro pokročilé vyhledávání, booleovské vyhledávání a uložené dotazy

Dříve (přibližně do listopadu roku 2006) byla registrace a přihlášení nutná pouze pro práci s uloženými dotazy. Nyní se musí registrovat každý, kdo chce v *BioMed Central* vyhledávat. Registrace je samozřejmě bezplatná.

V základním pokročilém vyhledávání jsou předem nastavena čtyři selekční pole, do nichž je možné zapsat jedno či více hledaných slov (včetně frází, které se píší do uvozovek). V menu po levé straně se mění pole, ve kterých chceme vyhledávat (např. autor, časopis, DOI, název článku, rok publikování apod.), v menu po pravé straně se volí, zda chceme vyhledávat přesnou frázi (může nahradit vkládání uvozovek), všechna slova nebo kterákoli ze slov.

Jako základní úskalí tohoto vyhledávání bych viděla nemožnost volit vztah mezi jednotlivými řádky – a priori je nastavené jako A (AND) a není žádná možnost jak ho změnit na NEBO (OR).

Vyhledávání má přímo u sebe odkaz na vyhledávací tipy (<http://www.biomedcentral.com/search/BMCSearchTips.html>), takže orientace je snadná i pro nové uživatele. Mimo jiné je tu např. ukázáno, v jaké formě zadávat jména autorů nebo názvy časopisů (včetně zkrácených forem).

Samozřejmostí je možnost využít otazník ? – jako náhradu za jeden znak nebo hvězdičku * - jako zástupný znak za jeden a více znaků. Obojí lze použít na začátku, uprostřed i konci slova.

Výsledky je dále možné omezovat časově nebo je seřadit podle relevance.

Záložka pro tzv. booleovské vyhledávání má jediný vyhledávací řádek a opět umožňuje totéž co základní pokročilé vyhledávání, pouze s tím rozdílem, že vše musí zadávat příkazově přímo uživatel, toto vyžaduje podrobnější znalosti dotazovacího jazyka. Uživatel je nucen zadávat příkazy i selekční pole, která se mají prohledávat. Selekční pole se nevolí z menu, zadávají se do hranatých závorek. Seznam zkratk jednotlivých polí je opět hned pod vyhledávacím formulářem, což usnadňuje orientaci uživatelům.

U obou způsobů vyhledávání (základního i tzv. booleovského) se záznamy formulovaných rešeršních dotazů (Search History) řadí pod vyhledávacím formulářem, takže je vidět kolik dotazů bylo provedeno a s jakými výsledky. Formulace rešeršních dotazů lze dále upravovat, ukládat a kombinovat. Pokud není dotaz uložen, po zavření okna prohlížeče se seznam s historií vyhledávání samozřejmě ztratí.

Mezi rešeršním formulářem a zobrazenými výslednými záznamy se objevuje reklamní panel o velikosti přibližně 2,5 x 20 cm (více o reklamě obecně v podkapitole 3.2.4 *Online reklama*, konkrétně u časopisu *BioMagnetic Research and Technology* potom v podkapitole 4.1.3.1 *Využití článků časopisu BioMagnetic Research and Technology*).

Po rozkliknutí výsledného záznamu rešerše (jako hypertextové propojení zde slouží název článku) se zobrazí podrobnější záznam článku (viz. obr. č. 4 – Zobrazení podrobnějšího záznamu článku). Úplně nahoře je zobrazen typ článku a status článku – tedy buď modrá ikona otevřeného přístupu **Open Access** nebo šedá ikona předplatného **Subscription**. Také se může objevit ikona **Highly accessed**, která jednoznačně identifikuje články, ke kterým je často přistupováno. Tato informace je vztažena k časopisu, ve kterém byl článek publikován a k jeho stáří. Aby článek obdržel tuto ikonu, musí být minimálně 14 dní starý a tato ikona mu potom zůstává navždy [BioMed Central, 2007u].

The screenshot shows a web page for a research article. At the top, there's a navigation bar with 'Trials | Abstract | 1745-6215-8-32 | Design of a multicentre randomized trial to evaluate CT colonography versus colonoscopy or barium enema for diagnosis of colonic cancer in older symptomatic patients: The SIGGAR study'. Below this, there are tabs for 'Soubor', 'Úpravy', 'Zobrazit', 'Historie', 'Záložky', 'Nástroje', and 'Nápověda'. The main content area starts with 'Study protocol' and the article title. Below the title are the authors' names and email icons. The article is from 'Trials' 2007, 8:32, published on 27 October 2007. There are 'Open Access' and 'Highly accessed' badges. The abstract is labeled 'Abstract (provisional)'. The 'Background and Aims' section describes the study's purpose. The 'Methods' section details the trial design. The 'Results' section mentions recruitment in March 2004. On the right, there are 'Viewing options' (Abstract, PDF), 'Related literature', and 'Tools' (Email to a friend, Order reprints, Post a comment, Sign up for article alerts). There are also social media links for Citeulike, Connotea, Del.icio.us, Digg, and Facebook.

Obr. č. 4 – Zobrazení podrobnějšího záznamu článku

Jako další se zobrazuje název a podnázev článku, případně i další názvové informace. Dále jsou uvedena jména autorů, někdy jsou uvedeny i organizace, kde autoři působí (zaleží na jednotlivých časopisech, kde byl článek publikován, např. časopis *BioMagnetic Research and Technology* tyto informace uvádí), dále je tu také uveden kontakt na autory (adresa elektronické pošty) pod ikonou ✉ (autor) nebo ✉ (korespondenční autor). Právě aby nedocházelo ke zneužívání těchto

kontaktních informací, vyžaduje *BioMed Central* registraci svých uživatelů.

Další oblast záznamu uvádí lokační údaje článku – tedy ročník a číslo, v němž byl článek publikován, a DOI identifikátor. Dále je zde uvedeno datum publikování, některé časopisy (např. *BioMagnetic Research and Technology*) uvádí i datum obdržení a přijetí článku. Pod těmito údaji je stručný abstrakt.

Po pravé straně záznamu je potom panel s dalšími možnostmi – zde je odkaz na plný text článku, publikační historii (jednotlivé verze článku po recenzním řízení a případných opravách, komentáře autora – viz obr. č. 5 – Publikační historie článku), komentáře uživatelů či odkaz na vyhledání souvisejících článků v databázi *PubMed* či pomocí služby *Google Scholar*. Také je zde možnost najít další články autora v databázi *PubMed* nebo pomocí služby *Google Scholar*.

Nechybí tu ani možnost odeslat záznam elektronickou poštou, objednat si výtisk nebo přidat komentář. Dále je tu možnost nechat si zaslat záznam článku do *Citeulike*, *Connotea*, *Del.icio.us*, *Digg* nebo *Facebook*.

The screenshot shows the 'Pre-publication history' section of a TRIALS article. The article title is 'Design of a multicentre randomized trial to evaluate CT colonography versus colonoscopy or barium enema for diagnosis of colonic cancer in older symptomatic patients: The SIGGAR study'. The authors listed are Steve Halligan, Richard J Lilford, Jane Wardle, Dion Morton, Pauline Rogers, Katherine Woodrige, Rob Edwards, Reshma Kanani, Urvi Shah, and Wendy Atkin. The article was published in TRIALS 2007, 8:32 with DOI 10.1186/1745-6215-8-32.

Below the article information is a table titled 'Pre-publication versions of this article and reviewers' reports':

Version	Manuscript	Authors' comments	Date
Original submission - Version 1	Manuscript		17 Aug 2007
Resubmission - Version 2	Manuscript	Authors' comments	11 Oct 2007
Resubmission - Version 3	Manuscript		15 Oct 2007
Resubmission - Version 4	Manuscript	Authors' comments	18 Oct 2007
Resubmission - Version 5	Manuscript		23 Oct 2007
Accepted			27 Oct 2007

The right sidebar contains 'Viewing options' (Abstract, PDF 188KB), 'Readers' comments', 'Pre-publication history', 'Related literature' (Other articles by authors, on Google Scholar, on PubMed, Related articles/pages on Google on Google Scholar), 'Tools' (Email to a friend, Order reprints, Post a comment, Sign up for article alerts), and 'Post to:' (Citeulike, Connotea, Del.icio.us).

Obr. č. 5 – Publikační historie článku

Na základě uložených rešeršních dotazů si uživatel může nechat pravidelně (v časovém úseku 7, 14, 30 dnů nebo denně) zasílat nové záznamy výsledků svých dotazů – tzv. alerty*.

* Alert, neboli služba SDI (Selective Dissemination of Information) je definována jako „informační služba založená na průběžném provádění rešerší podle rešeršních profilů jednotlivých uživatelů; rešerše se zpracovávají v dávkovém režimu a jsou uživatelům zasilány ve sjednané periodicitě“ [ŠVEJDA, 2003b].

3.1.1.2 Práce s výsledky rešerše

Výsledné záznamy rešerše se automaticky řadí podle data, je však možné je řadit i podle relevance. Míra relevance je znázorněna graficky – zeleným obdélníkem po levé straně (viz obr. č. 2) – čím víc je zelený, tím relevantnější (vůči našemu dotazu) dokument je nalezen.

Výsledky rešerše lze také zobrazit v jednodušší grafické úpravě (tzv. printer friendly) – kvůli tisku, s abstraktem nebo bez. Lze si vybrat pouze určité časové období i počet zobrazených položek na stránku.

BioMed Central také nabízí možnost zasílání citací nalezených článků přímo do osobního citačního manageru – např. *RefWorks*, *BibTex* nebo *EndNote*.

Pod každým záznamem článku je samozřejmě kromě možnosti zobrazit si abstrakt také odkaz na úplný text ve formátu PDF a HTML (viz obr. č. 2). Ještě je tu také možnost podívat se na záznamy souvisejících článků (related articles) – tato služba uživatele přesměruje do databáze *PubMed*.

Pokud někdo přidal k článku komentář, pod záznamem se objeví počet komentářů jako hypertextový odkaz, takže po kliknutí je možné sledovat diskuse vědců a odborníků k danému tématu [BioMed Central, 2007m].

3.1.1.3 Využití článků vydavatelství *BioMed Central* (statistiky)

Statistiky využívání elektronických zdrojů přináší zpětnou vazbu o využívání jednotlivých časopisů a článků nejen pro samotného vydavatele a uživatele, ale i pro případné zájemce o reklamu, kterou je z převážné části hrazen provoz vydavatelství *BioMed Central* a je tedy pro jeho činnost naprosto nezbytnou. Statistiky však mají také svá úskalí – data musí být ve srovnatelných veličinách a zpracována podle přesně stanovených pravidel* – jinak ztrácí jakoukoliv využitelnost. Podle směrnice *ICOLC* (International Coalition of Library Consortia, *Mezinárodní koalice knihovních konsorcií*) jsou minimální údaje pro měsíční statistiku počet přístupů a počet hledání v daném zdroji [SMETANOVÁ, 2003, s. 60].

---

* V současné době se vývojem standardu pro měření využívání online informačních zdrojů zabývá mezinárodní iniciativa COUNTER (Counting Online Usage of Networked Electronic Resources) - *Měření online využívání elektronických informačních zdrojů* (<http://www.projectcounter.org>) [PĚNKAVOVÁ, 2002].

Vydavatelství *BioMed Central* vytváří statistiky článků od okamžiku, kdy jsou publikovány. Tyto statistiky jsou uživatelům k dispozici nejen v podobě výše popsané červené ikony „vysoce navštěvované“ (Highly Accessed), ale i v podobě seznamů nejčtenějších článků. Tyto seznamy jsou k dispozici na stránce *Časopisy A-Z* (<http://www.biomedcentral.com/browse/journals>), kde je umístěn i seznam všech časopisů vydávaných vydavatelstvím *BioMed Central*.

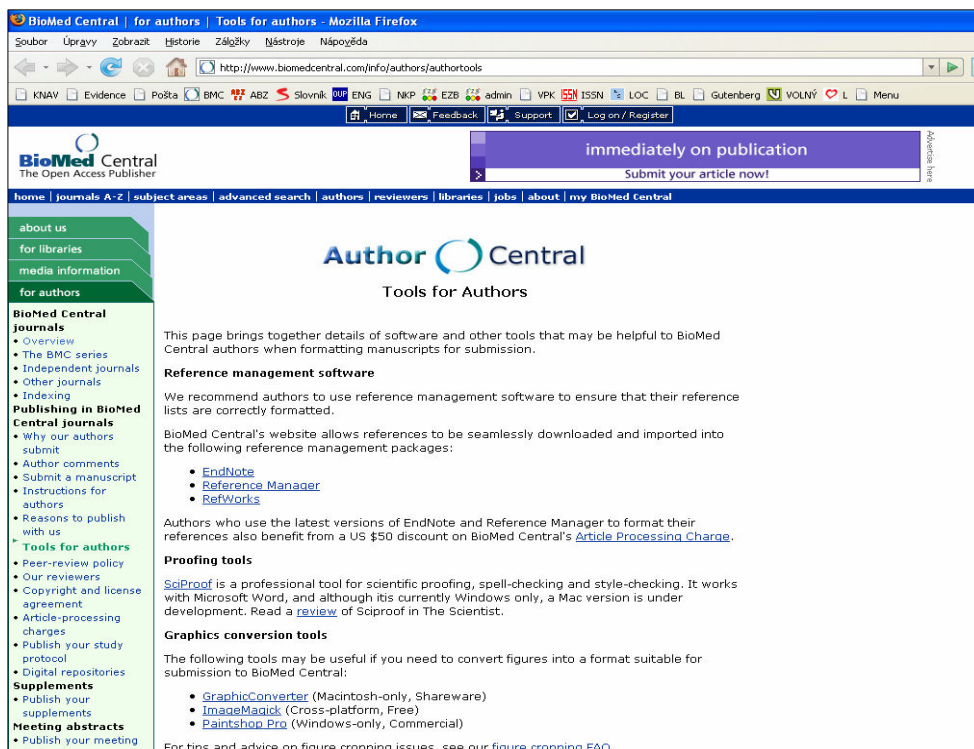
Získat lze seznam nejčtenějších článků za posledních 30 dní (Most viewed articles in past 30 days, <http://www.biomedcentral.com/mostviewed>), seznam nejčtenějších článků za poslední rok (Most viewed articles in past year, <http://www.biomedcentral.com/mostviewedbyyear>) a seznam nejčtenějších článků za celou dobu existence vydavatelství (Most viewed articles of all time, <http://www.biomedcentral.com/mostviewedalltime>).

Návštěvnost nejčtenějších článků se pohybuje v průměru kolem 30 000 přístupů za rok, což se rovná asi 82 přístupům denně.

3.1.2 Autoři

Články jsou pro čtenáře zdarma, autoři však musí za publikování zaplatit. *BioMed Central* platby usnadňuje členstvím v této komunitě. Autoři chtějí mít vliv na vývoj v oblasti svého zájmu a právě otevřený přístup a vyšší citovanost jim to mohou zajistit, protože se vědecká komunita stává globální a úzce spolupracuje. Otevřený přístup dává komukoli kdekoli na světě možnost číst, učit se a stavět na práci někoho jiného. Publikování je nezbytnou součástí výzkumného procesu a mělo by být přímo nebo nepřímo placeno z nákladů na výzkum.

Autorům je v *BioMed Central* věnována velká péče – kromě toho, že jim je k dispozici webová stránka s obecnými instrukcemi, každý časopis má svůj vlastní prostor s detailními požadavky na autory. K dispozici je autorům také průvodce, jak publikovat, několik grafických konvertorů (nejen placených, ale i volných tzv. open source programů) a statistické nástroje – viz obr. č. 6 [BioMed Central, 2007c].

Obr. č. 6 Informace pro autory publikující v BioMed Central – slouží i jako jednotné rozhraní pro detailní informace k jednotlivým titulům

Do *BioMed Central* jsou články podávány přímo autory, ovšem to zda budou publikovány či nikoli, zůstává plně v režii redakce a recenzentů, kteří jsou předními odborníky z oboru.

Články jsou podávány přes webový formulář – minimální požadavky na prohlížeč jsou *Internet Explorer verze 3.0* a vyšší nebo *Netscape Navigator* a většina ostatních moderních webových prohlížečů. Články jsou přijímány ve formátu Microsoft Word (verze 2 a vyšší), Rich text format (RTF) a TeX/LaTeX. Některé časopisy přijímají i jiné formáty, takže je opět doporučeno sledovat pokyny pro autory konkrétního časopisu.

Obrázky a grafy jsou podávány jako samostatné grafické soubory v těchto formátech: EPS (formát pro diagramy), PDF (také vhodné zejména pro diagramy), TIFF (zejména fotografie, pokud možno v rozlišení 300 dpi), PNG (fotografie a obrázky), Microsoft Word (verze 5 a vyšší; obrázek musí být na samostatné stránce), PowerPoint (obrázek musí být na samostatné stránce), JPEG nebo BMP.

Pro text je doporučen font „arial“ nebo „helvetica“.

3.1.3 Recenzní řízení

Vydavatelé mohou mít mnoho modelů plateb a financování, ale proces recenze zůstává stejný, ať se jedná o tradičního vydavatele či vydavatelství s otevřeným přístupem. Každý vydavatel potřebuje recenzenty, kteří oboru opravdu rozumí a především takové, kteří mají čas se recenznímu řízení věnovat a vytvořit kvalitní recenzi. Hledání takovýchto odborníků je však čím dál tím těžší [DRAKE, 2007, s. 54].

BioMed Central má velice pečlivě připravené recenzní řízení, zahrnující např. podpis recenzentů deklarující jejich finanční nezávislost na autorovi recenzovaného článku. Recenzi obvykle tvoří dva externí experti, s následujícími čtyřmi možnými výsledky [QUINT, 2002, s. 39]:

- Přijetí článku bez úprav
- Přijetí s úpravami (ty jsou posléze zkontrolovány)
- Vraceno k přepracování – článek potom postupuje úplně celý proces znovu
- Vraceno jako vědecky nehodnotné

3.2 Financování činnosti vydavatelství *BioMed Central*

Pro hromadné sdělovací prostředky, které si nic neúčtují za zveřejněný obsah, stejně jako pro moderní vyhledávače (search engines) nebo webové stránky jsou hlavními příjmy nadstavbové služby a reklama. Většina z nich (především těch odborných) je také závislá na vládní podpoře a dobrovolných příspěvcích svých uživatelů.

Vydavatelství *BioMed Central*, stejně jako ostatní vydavatelé s otevřeným přístupem své publikační aktivity financuje především příjmy z reklamy a placenými nadstavbovými službami, kterými jsou např. institucionální repozitáře a služba *Faculty of 1000*, které budou popsány dále.

Poplatky autorů a poplatky za členství v tomto vydavatelství (viz níže) v žádném případě nejsou využívány k financování činnosti vydavatelství *BioMed Central*, ale jsou z nich hrazeny výhradně náklady potřebné k samotnému publikování článků.

BioMed Central jako komerční vydavatel není dotován žádnou vládní agenturou, ani z jiných vládních prostředků nebo grantů. Vydavatelství svou

činnost hradí výhradně z prodeje nadstavbových služeb, reklamy, dotisku žádaných periodik a vydáváním speciálních příloh (suplementů) časopisů.

BioMed Central nabízí jako jednu z placených služeb také profesionální tiskařské služby, především pro dotisky odborných periodik, sborníků z konferencí a jiných materiálů. Tisk je možný na křídovém papíře, barevně a s plnou grafickou úpravou podle přání zákazníka.

Publikování příloh časopisů je potom určeno především k publikování konferenčních sborníků a vědeckých poznatků určených pouze velice úzké komunitě odborníků. Možné jsou vědecké i komerční přílohy. Pro přílohy stejně jako pro časopisy platí stejná pravidla – tedy podmínka otevřeného přístupu a recenzního řízení.

3.2.1 Členství ve vydavatelství *BioMed Central*

Členství v *BioMed Central* jednotlivým institucím umožňuje aktivně podporovat otevřený přístup jako moderní model publikování. Vydavatelství *BioMed Central* nabízí členství jako jednu z forem jak usnadnit autorům publikování a starost o platby za jednotlivé články. *BioMed Central* má v současné době 315 členů ve 32 zemích a nabízí 3 modely členství pro různé uživatele (podrobněji viz následující podkapitoly):

- *Předplacené členství* – instituce si dopředu zaplatí určitý počet článků, které budou postupně publikovány. Samozřejmě platí, že čím více instituce zaplatí, tím větší sleva na jednotlivé články jí bude poskytnuta.
- *Čtvrtletní členství* – systém, jehož prostřednictvím jsou instituci a jejím členům zpětně účtovány publikované články za uplynulé čtvrtletí.
- *Věrnostní členství* – toto členství spočívá v ročních platbách. Placená suma je založena na počtu biologických, lékařských a chemických pracovníků a studentů dané instituce [BioMed Central, 2007I].

Hlavní výhody členství spočívají v 15% a větší slevě na jednotlivé publikované články a také ve slevách na ostatní produkty tohoto vydavatele.

Institut Otevřené společnosti poskytuje podporu prostřednictvím dotace pro padesát institucionálních členů *BioMed Central* v zemích, kde je aktivní *Sorosova nadace* (více informací lze získat na webové stránce nadace

<http://www.soros.org/openaccess/grants-biomed.shtml>). *Akademie věd ČR*, v.v.i.* měla díky této nadaci členství v *BioMed Central* zapláceno v roce 2003. Celkově bylo v *BioMed Central* pracovníky *Akademie věd ČR* publikováno 21 článků (16 výzkumných článků a 5 recenzí), z čehož plných 9 připadá právě na rok 2003.

Jako hlavní výhody předplaceného členství se jeví především [BioMed Central, 2007I]:

- Úspora času a pohodlí – autoři nemusí platit za každý jednotlivý článek přijatý k publikování
- Ekonomické úspory – členům jsou nabízeny různé slevy a různé typy členství nabízí různá řešení tak, aby vyhovovala všem případným zájemcům
- 15% sleva na ostatní produkty vydavatelství *BioMed Central* jako jsou například služby *Faculty of 1000 Biology* a *Faculty of 1000 Medicine*

3.2.1.1 Předplacené členství

Předplacené členství umožňuje organizaci pokrýt veškeré publikační náklady všech svých výzkumných pracovníků publikujících v *BioMed Central*. Jednotlivým autorům nejsou připočítávány žádné další náklady – organizace si zaplatí počet publikovaných článků bez ohledu na to, který z jejich pracovníků je bude publikovat. Po publikování bude cena za článek (s věrnostní slevou) přímo odečtena z účtu, který má instituce u vydavatelství *BioMed Central* založený.

Jednotliví vědečtí pracovníci jsou rozpoznáváni na základě IP adresy** nebo hesla, které jim je přiděleno. Bez ohledu na výši publikačních nákladů si autor může vybrat časopis, kde bude svůj článek publikovat.

V ceně členství není zahrnut žádný administrativní poplatek – všechny vložené peníze jsou využívány pouze k publikování, kredit na účtu může být užíván, dokud není vyčerpán – měsíce nebo roky. Instituce si také sama rozhoduje, kolik bude na účet vloženo a může si nastavit i libovolný horní limit čerpaní pro určité období. Čím větší vklad je však na účet institucí vloženo, tím vyšší slevy na jednotlivé články jsou poskytovány. Instituce si také sama

---

* v.v.i. – veřejná výzkumná instituce ve smyslu zákona číslo 341/Sb. 2005 ze dne 28. července 2005 o veřejných výzkumných institucích.

** „Jedinečná číselná adresa podle protokolu IP, která slouží jako identifikátor počítače nebo zařízení na síti TCP/IP. Vyjadřuje se čtveřicí čísel (32 bitů). Při zápisu se jednotlivá čísla oddělují tečkami. Každý počítač trvale připojený do internetu má přidělenou číselnou adresu, která je jednoznačná v celém internetu. Vzhledem k tomu, že číselné IP adresy jsou obtížně zapamatovatelné, je používán systém doménových jmen“ [SKLENÁK, 2003c].

rozhoduje, zda, kdy a kolik bude na účet opětovně vloženo.

Správčům účtu v instituci pravidelně chodí elektronická upozornění a informace o pohybech na účtu. Také je požadována autorizace každého článku, který má být z účtu zaplacen, aby se zabránilo možným nedorozuměním. Čtvrtletně je poštou zasílán detailní výpis, online statistiky jsou přístupné nepřetržitě [BioMed Central, 2007p].

3.2.1.2 Čtvrtletní členství

U tohoto členství je institucím jakožto členům vydavatelství *BioMed Central* zpětně vystavována faktura na články publikované jejich pracovníky za předešlé fakturační období. Tyto faktury jsou zasílány čtvrtletně, jak název členství napovídá, ale je možné i vyúčtování po jednotlivých měsících. Tento typ členství je především určen pro lékařské a vědecké společnosti a instituce, které významně podporují otevřený přístup a jejichž vědečtí pracovníci si přejí publikovat v elektronických časopisech s otevřeným přístupem. Instituce podepíše členskou smlouvu a vědečtí pracovníci potom mohou publikovat bez přímého placení publikovaných článků.

Čtvrtletní nebo (na přání instituce) měsíční faktury jsou zasílány administrátorům. Faktury obsahují detailní výpis článků publikovaných od posledního fakturačního období. Administrátorům jsou kromě faktur také zasílány elektronické informace o člancích navržených k publikování, takže ti mají možnost zamítnout publikování v případě pochybností o pracovním poměru autora článku k dané instituci s předplatným. I u toho typu členství jsou publikační statistiky přístupné nepřetržitě.

Výhoda toho členství spočívá v převzetí veškeré administrativy a vyúčtování plateb vydavatelstvím *BioMed Central*, takže tím není zatížena instituce. Vědečtí pracovníci také v tomto případě nejsou limitováni v počtu publikovaných prací.

Členská instituce i jednotlivý uživatelé si také mohou upravit webové rozhraní vydavatelství *BioMed Central* [BioMed Central, 2007q].

3.2.1.3 Věrnostní členství

Věrnostní členství je určeno k aktivní podpoře publikování s otevřeným přístupem. Věrnostní členství spočívá v placení ročního paušálního poplatku, který je počítán na základě počtu biologických, chemických, fyzikálních a lékařských vědeckých pracovníků a postgraduálních studentů v instituci. Všem členům instituce je poskytnuta sleva 15 % z ceny každého publikovaného článku.

Tento typ členství zajišťuje instituci fixní poplatek a zaručenou slevu 15 % na každý publikovaný článek ve všech časopisech vydavatelství *BioMed Central* pro všechny odborné pracovníky instituce.

Ostatní typy členství umožňují institucím, společnostem, nadacím a korporacím zahrnout do účetnictví plné náklady všech publikovaných článků, zatímco věrnostní členství je vhodné pro instituce, které mají roční rozpočet, který nepočítá s kolísáním cen.

Členská instituce i jednotlivý uživatelé si také mohou upravit webové rozhraní vydavatelství *BioMed Central*.

Poplatky za rok 2007 jsou stanoveny na [BioMed Central, 2007r]:

- Velmi malé instituce (21 - 500 vědeckých pracovníků a postgraduálních studentů v oblasti biologie, chemie a medicíny) - € 1 698
- Malé instituce (501 - 1 500 vědeckých pracovníků a postgraduálních studentů) - € 3 398
- Středně velké instituce (1 501 - 2 500 vědeckých pracovníků a postgraduálních studentů v oblasti biologie, chemie a medicíny) - € 5 097
- Velké instituce (2 501 - 5 000 vědeckých pracovníků a postgraduálních studentů v oblasti biologie, chemie a medicíny) - € 6 795
- Velmi velké instituce (5 001 - 10 000 vědeckých pracovníků a postgraduálních studentů v oblasti biologie, chemie a medicíny) - € 8 494

3.2.2 Repozitář (*Open Repository*)

Repozitář je jednou z nadstavbových služeb vydavatelství *BioMed Central*, jehož účelem je budovat a udržovat institucionální repozitáře pro jednotlivé instituce. Tato služba je zpoplatněna a je jedním z prostředků, kterými vydavatelství financuje své služby s otevřeným přístupem.

Repozitář je postaven na nejnovějším softwaru určeném pro repozitáře –

DSpace*. Ekonomická politika *BioMed Central* umožňuje institucím, které by si to jinak finančně nemohly dovolit, mít své vlastní repozitáře.

V současné době tuto službu využívá 16 institucí, přičemž 8 jich je z Velké Británie (mezi nimi např. *Exeterská univerzita* nebo *Manchesterská metropolitní univerzita*) [BioMed Central, 2007e].

Repozitář je institucím nabízen ve dvou verzích [BioMed Central, 2007e] poskytujících různé úrovně služeb, založených především na počtu ukládaných dokumentů a míře personalizace repozitáře vyžadované institucí.

- Standardní verze (Standard Edition)

Tuto verzi repozitáře vydavatelství *BioMed Central* charakterizuje slovy „snadná a spolehlivá“ a je pro instituce nejjednodušší cestou, jak si rychle vybudovat vlastní repozitář. *BioMed Central* zaručuje kompletní nastavení repozitáře do tří měsíců, organizaci obsahu podle jednotlivých podúrovní instituce (např. fakult, oddělení apod.), hostování a údržbu repozitáře ze strany *BioMed Central*, nepřetržitou dostupnost a noční zálohování všech datových souborů. Technická podpora a příručky pro uživatele a administrátory jsou samozřejmostí.

Cena této verze repozitáře se skládá z jednorázového poplatku € 8 085 a z každoročního udržovacího poplatku € 4 043. Tento poplatek v sobě zahrnuje nárok na softwarové a jiné aktualizace, pokud jsou dostupné.

- Stříbrná verze (Silver Edition)

Tuto verzi repozitáře vydavatelství *BioMed Central* charakterizuje slovy „flexibilní a ekonomická“ a nabízí institucím především automatickou konverzi dat. Zahrnuje v sobě všechny vlastnosti standardní verze plus dávkové nahrávání dat do předběžného repozitáře, kde jsou všechna data konvertována do formátu PDF, také je zahrnuta institucionální autentikace uživatelů a tvorba metadat k článkům autorů z dané instituce.

Cena této verze repozitáře se skládá z jednorázového poplatku € 12 936 a z každoročního udržovacího poplatku € 5 660. Tento poplatek v sobě také zahrnuje nárok na softwarové a jiné aktualizace, pokud jsou dostupné.

---

* *DSpace* je systém poskytující zázemí pro provozování digitálních knihoven a s tím spojenou základní funkcionalitu. Staví na Kahn-Wilenského architektuře a je poskytován jako otevřený systém, tzn. že může být volně vylepšován a rozšiřován. *DSpace* používá v maximální míře současných nejrozšířenějších standardů. Pro zaznamenávání metadat používá Dublin Core, interoperabilita je zajišťována přes OAI-PMH. *DSpace* podporuje i standard OpenURL [KREJČÍŘ, 2005].

3.2.3 Služba Faculty of 1000

Faculty of 1000 je další z nadstavbových, placených služeb vydavatelství *BioMed Central*. Tato služba je webová a zpřístupňuje nejzajímavější články pro různé obory a podobory - prozatím má dvě odvětví *Faculty of 1000 Biology* (<http://www.f1000biology.com>) pro biologii a příbuzné obory a *Faculty of 1000 Medicine* (<http://www.f1000medicine.com>) pro lékařství a příbuzné obory. Články jsou zařazovány na základě doporučení týmu složeného z více než tisíce vědců a předních odborníků v těchto oborech.

Každý článek zařazený do databáze je označen jednou ze tří ikon [BioMed Central, 2007s]:

Doporučené (Recommended) – takto jsou označeny články doporučované k přečtení specialistům z daného oboru

Stojí za přečtení (Must Read) – články k přečtení každému, kdo se zabývá daným oborem

Výjimečný (Exceptional) - velmi důležitý článek z oboru

Hodnocené články jsou dále zařazeny do jedné či více z následujících pěti skupin typů článků [BioMed Central, 2007s]:

- Nové zjištění (New finding)
- Technické vylepšení (Technical advance)
- Zajímavá hypotéza (Interesting hypothesis)
- Významné ověření (Important confirmation)
- Kontroverzní zjištění (Controversial findings)

Tuto službu lze charakterizovat jako službu „vědců vědcům“, v níž se nabízí místo časopiseckého kritéria tzv. impakt faktoru racionálnější hodnocení kvality vědeckého článku a to přímo odborníky z daného oboru.

Tuto službu (konkrétně *Faculty of 1000 Biology*) má od listopadu 2006 předplacenou i *Fyziologický ústav AV ČR*.

3.2.4 Online reklama

BioMed Central je vydavatelství s více než 180 časopisy a 760 000 registrovanými uživateli. Nabízí proto reklamu cílenou široké, ale úzce specializované skupině vědců, výzkumných pracovníků, recenzentů a redakčních rad. *BioMed Central* nabízí největší síť biomedicínckých webových stránek, pečlivě vedenou databázi registrovaných uživatelů a nejlépe cílenou online reklamu pro lékařské a biologické obory.

Případným zájemcům o reklamní propagaci na stránkách *BioMed Central* je k dispozici animovaný manuál a propagační leták - ke stažení na <http://www.biomedcentral.com/download/mediainformation/mediapack2007.pdf> [BioMed Central, 2007t].

Mezi hlavní reklamní nástroje patří reklamní proužky (bannery), jejichž cena se odvíjí od velikosti, exkluzivity, grafické náročnosti a požadavku na umístění. Možné je také reklamu vystavit jen na určité specializované stránky vydavatelství – třeba konkrétně k jednomu časopisu nebo k výsledkům rešerše na daná klíčová slova. Dále je také možné umístit reklamu do informačního bulletinu zasílaného uživatelům nebo přímá reklama elektronickou poštou zasílaná na základě souhlasu uživatele s tímto zasíláním. Uživatelé lze rozdělit nejen podle oboru jejich zájmu či země působnosti, ale např. i podle typu organizace, v níž pracují. Tato online reklama navíc dokáže velice dobře zacílit reklamní sdělení, protože na webové stránky odlišných časopisů chodí odlišní uživatelé. To je nesporná výhoda např. oproti televizní reklamě či reklamním tabulím (tzv. billboardům). A podstatně se také rozšířil počet uživatelů internetu.

Ceny za online reklamu začínají na € 675 [BioMed Central, 2007q].

BioMed Central stejně jako mnoho jiných elektronických vydavatelů přijal doporučení se týkající standardizace reklamních formátů. Cílem tohoto doporučení je eliminovat negativní reakce příjemců reklamy, jako je například překrývání textu webových stránek, chybějící možnosti ovládání reklamy a zvuku apod. Vydavatelům internetového obsahu pak podpis pod těmito doporučeními může přidat jistou váhu jak na straně zadavatelů reklamy tak na straně uživatelů [BioMed Central, 2007q].

4 BioMagnetic Research and Technology

BioMagnetic Research and Technology (Biomagnetický výzkum a technologie, <http://www.biomagres.com>) je online elektronický časopis s otevřeným přístupem vydávaný vydavatelstvím *BioMed Central*. Jeho šéfredaktory jsou Doc. Ivo Šafařík a Dr. Mirka Šafaříková.

Oblast biomagnetických technik se zaměřuje zejména na vývoj nových magnetických materiálů a jejich využití v různých oblastech biověd a biotechnologií, např. pro detekci, stanovení, izolaci a modifikaci biologicky aktivních látek, xenobiotik* a mikrobiálních buněk [Ústav systémové biologie a ekologie, 2007].

Oba šéfredaktori pracují v *Ústavu systémové biologie a ekologie Akademie věd ČR, v.v.i.*, který sídlí v Českých Budějovicích (Na Sádkách 7, 370 05 České Budějovice). Jeho ředitelem je Prof. Michal V. Marek. Ústav patří do druhé vědní oblasti – Oblast věd o živé přírodě a chemických věd.

4.1 Obecná charakteristika časopisu *BioMagnetic Research and Technology*

BioMagnetic Research and Technology je recenzovaný časopis s otevřeným přístupem, přijímající články ze všech oblastí biomagnetického výzkumu. Cílem je především „publikovat původní výzkumné články a přehledové články z celé oblasti biomagnetického výzkumu a technologií“, se zvláštním zaměřením na:

- Studium biologických, medicínských, environmentálních a příbuzných systémů a procesů zahrnujících magnetické nano- a mikrostruktury a paramagnetické molekuly
- Studium účinků magnetických polí na biosystémy
- Příprava biokompatibilních, biodegradabilních a biomimetických systémů
- Aplikace základního biomagnetického výzkumu v biovědách, biotechnologiích, environmentálních technologiích a příbuzných oblastech [BioMed Central, 2007g].

---

* „Xenobiotika (cizorodé látky) jsou látky organického nebo anorganického charakteru, které nejsou přirozenou složkou ekosystému. Látky většinou hydrofilní, ionizovatelné (kromě steroidů, mastných kyselin apod.). Xenobiotika jsou jakékoli látky tělu cizí (léčiva, jedy, průmyslové chemikálie)“ [Xenobiotic].

Biomagnetické techniky se používají v různých oblastech přírodních věd jako je molekulární a buněčná biologie, medicína, biochemie, analytická chemie, klinické diagnostikování, virologie, mikrobiologie, parazitologie, imunologie a jiné. Až do této doby tu nebylo žádné veřejné fórum pokrývající všechny tyto oblasti. Články z této oblasti lze najít v širokém spektru časopisů, v tomto kontextu je *BioMagnetic Research and Technology* jedinečným sjednocujícím prostorem pro tuto multidisciplinární oblast výzkumu a technologií [BioMed Central, 2007f].

4.1.1 Typy přijímaných článků

Časopis přijímá následující typy článků [BioMed Central, 2007i]:

- Výzkumné články – zpráva o prvotním výzkumu, včetně teoretického výkladu, rozsáhlých dat nebo hloubkových kritických hodnocení
- Přehledové články – shrnutí současného vědeckého pohledu v oblastech biomagnetického výzkumu
- Krátká dělení – stručná informace o ucelené oblasti výzkumu
- Hypotézy – předložení hypotézy založené zejména na studiu původní vědecké literatury
- Fokus – účelem je upozornit na zajímavá témata nebo možnosti výzkumu
- Editorial – informace šéfredaktorů nebo členů redakční rady

4.1.2 Recenzní řízení

Recenzní řízení probíhá tak, aby bylo dosahováno „dobré vědy“. Rukopisy dosahující velice širokého rozpětí vědeckých zájmů, jsou posuzovány pouze pokud jsou výsledky a závěry vědecky ověřitelné a nezavádějící. Navrhované rukopisy jsou obecně posuzovány minimálně dvěma externími experty.

Kromě šéfredaktorů Iva a Mirky Šafaříkových má časopis mezinárodní redakci, jejímiž členy jsou [BioMed Central, 2007n]:

- Oswaldo Baffa (Brazílie)
- Peter Chapman (Velká Británie)
- Dong-Hwang Chen (Tchaj-wan)
- Marcel De Cuyper (Belgie)
- Adil Denizli (Turecko)
- Matthias Franzreb (Německo)
- C. Bor Fuh (Tchaj-wan)

- Cordula Gruttner (Německo)
- Urs Hafeli (Kanada)
- Yousef Haik (Spojené státy americké)
- Jens Haueisen (Německo)
- Hiroyuki Honda (Japonsko)
- Jordan Hristov (Bulharsko)
- Shlomo Margel (Izrael)
- Winfried Moller (Německo)
- Paulo C. Morais (Brazílie)
- Nicolas Novitzky (Jihoafrická republika)
- Ronald Ouwerkerk (Spojené státy americké)
- Dirk Schuler (Německo)
- Tim St. Pierre (Austrálie)
- Pedro Tartaj (Španělsko)
- Shoogo Ueno (Japonsko)
- Ladislau Vekas (Rumunsko)
- Panagiotos A. Voltairas (Řecko)
- Michael Winklhofer (Německo)
- Maciej Zborowski (Spojené státy americké)
- Miklós Zrínyi (Maďarsko)

Podle šéfredaktora časopisu *BioMagnetic Research and Technology* není autory navrhováno mnoho článků, neboť cena za publikování je poměrně vysoká (viz následující podkapitola 4.1.3.1 *Zpoplatňování článků v BioMagnetic Research and Technology*) a to hraje pro autory významnou roli [ŠAFAŘÍK, 2007].

V tabulce č. 1 (Navržené a skutečně publikované články v časopise *BioMagnetic Research and Technology*) je uvedeno kolik článků bylo autory navrhnuo k publikování a kolik jich bylo skutečně po recenzním řízení přijato. Data jsou aktuální k září roku 2007. První číslo časopisu bylo publikováno v roce 2003 a jak je vidět v tabulce č. 2 (Přijaté a zamítnuté články v časopise *BioMagnetic Research and Technology*), procento přijatých článků se zatím pohybuje kolem 66 %. Podle Šafaříka zatím žádný článek nebyl přijat k publikování v zaslané formě bez úprav. Problémy jsou různé – nejčastěji však jazykové, špatně sepsaná použitá literatura a nedodržení instrukcí pro autory. Počty úprav a různých verzí článků se mohou pohybovat až kolem čísla pět [ŠAFAŘÍK, 2007].

V tabulce č. 3 je potom znázorněn počet registrovaných uživatelů a čtenářů časopisu *BioMagnetic Research and Technology*.

Šéfredaktoři a redakční rada časopisu *BioMagnetic Research and Technology* se rozhodli pro model tzv. „uzavřené recenze“, kdy autoři neznají své

recenzenty, protože podle Šafaříka „ne každý recenzent si přeje, aby jeho vyjádření bylo veřejně známo a publikováno na internetu“. Tento model recenzního řízení také zapříčiňuje to, že časopis u jednotlivých článků neuvádí předpublikační historii [ŠAFARŤÍK, 2007].

Získávání recenzentů je obtížným procesem nejen pro *BioMagnetic Research and Technology*. Autor článku je povinen s článkem navrhnout i dva až tři potencionální recenzenty. I přes tuto skutečnost jsou potom vybíráni přímo šéfredaktory i z jiných zdrojů, právě proto aby byla zachována nezávislost a anonymita recenzního řízení. Šafařík uvedl, že potencionální recenzenty si vybírá především „procházením různých databází a hledáním autorů zabývajících se podobnou problematikou, občas samozřejmě také k recenzi využívám i členy redakční rady, jinak hledám mimo. Ne každý oslovený potencionální recenzent potom s recenzováním souhlasí. Pro jeden současný rukopis jsem oslovil osm odborníků, než mi dva z nich poslali posudek. Trváme na tom, že musíme mít dva nezávislé posudky. Ve výjimečných případech dělám recenzi i já“ [ŠAFARŤÍK, 2007].

	Návrhy						Přijaté články				
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2003	2004	2005	2006	2007
Leden	0	0	1	0	2	2	1	1	0	0	1
Únor	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
Březen	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0
Duben	0	0	1	0	2	0	0	0	0	1	1
Květen	0	1	0	1	2	1	0	1	0	1	1
Červen	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Červenec	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Srpen	0	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0
Září	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0
Říjen	0	2	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Listopad	0	1	3	0	1	0	1	2	0	0	0
Prosinec	1	0	4	1	0	0	0	0	1	2	0
Celkem	1	5	14	3	10	3	3	8	2	7	3

Tabulka č. 1 – Navržené a skutečně publikované články v časopise *BioMagnetic Research and Technology*

Průměrná doba přijetí článku		63 dní
Přijaté	23	65,71 %
Zamítnuté	10	28,57 %
Staženo z publikačního procesu	2	5,71 %
Celkem	35	100,00 %

Tabulka č. 2 - Přijaté a zamítnuté články v časopise BioMagnetic Research and Technology

Celkem registrováno	176
Noví uživatelé za měsíc září	4

Tabulka č. 3 - Počet registrovaných uživatelů časopisu BioMagnetic Research and Technology

Všechny články jsou okamžitě po přijetí (po recenzi) zaznamenány v lékařské databázi *PubMed* a jsou zahrnuty do lékařského elektronického archivu *PubMed Central* a citační databáze *Scopus*. Datum obdržení, recenzování a publikování článku jsou zobrazeny u každého přijatého textu.

Články z *BioMagnetic Research and Technology* by měly být citovány stejně jako články z tištěných periodik. Místo čísel stránek však mají unikátní identifikační číslo - identifikátor DOI^{*}). Stejně jako ostatní online časopisy z produkce vydavatelství *BioMed Central*, tak ani časopis *BioMagnetic Research and Technology* nemá číslování jednotlivých čísel. Každý kalendářní rok odpovídá jednomu ročníku. Citace potom vypadá následovně – „*BioMag Res Technol 2004, 2:1*“, kde první číslo (v tomto příkladě 2) je číslo ročníku, druhé číslo (v tomto příkladě 1) je číslo článku z tohoto ročníku. Článek je tedy z roku 2004, což odpovídá druhému ročníku a v něm je to potom článek jedna [BioMed Central, 2007a].

* „DOI (digital object identifier) je prostředek pro trvalou identifikaci a propojení dokumentů (objektů), na které se vztahuje intelektuálního vlastnictví. Identifikuje především objekt samotný, nikoliv jeho umístění na síti. Vzhledem k tomu, že se vztahuje k obsahu dokumentu, nikoliv k jeho formě, je DOI údaj shodný pro dokumenty zpřístupňované současně v různých formátech (např. PDF, HTML apod.). Liší se rovněž od dalších běžně používaných identifikátorů, jako jsou např. ISBN, ISRC apod., neboť je navázán na určité služby a sám funguje na síti jako prostředek, jehož cílem je poskytovat uživatelům určitou službu (např. lokalizovat dokument). DOI pro konkrétní objekt vypadá např. takto: 10.1007/s00203-002-0481-8 (článek z časopisu nakladatelství Springer). Ve spojení se směrovací službou (<http://dx.doi.org/10.1007/s00203-002-0481-8>) přesměruje prohlížeč na dokument nalézající se na síti“ [CELBOVÁ, Ludmila, 2003d]. Iniciativa DOI (<http://www.doi.org>) vznikla v roce 1996 a v současné době je řízena *Mezinárodní nadací DOI*, která je ovládána velkými vydavateli. DOI se skládá z předpony a přípony oddělených lomítkem. Přípona je rozdělena do kódu adresáře (jediná v současnosti povolená hodnota je 10) a kódu přihlašovatele (kód přihlašovatele je v případě vydavatelství *BioMed Central* 1186), které jsou oddělené tečkou. Přípona obsahuje identifikátor digitálního objektu. Protože přípona zaručuje, že DOI jsou unikátní, nejsou nutná žádná pravidla určující, jaké identifikační systémy jsou přípustné. Např. vydavatelství *BioMed Central* jako příponu DOI používá ISSN časopisu, ročník a pořadí článku v daném ročníku - např. doi:10.1186/1477-044X-5-3 [HAKALA, 2003, s. 26-27].

4.1.3 Publikační politika časopisu *BioMagnetic Research and Technology*

BioMagnetic Research and Technology je vydáván vydavatelstvím *BioMed Central*, jehož snahou je zajistit, aby recenzovaný a vědecky hodnotný biomedicínký výzkum byl všem otevřeně přístupný, tj. volně a celosvětově, bez licenčních bariér, aby výsledky byly uloženy minimálně v jednom mezinárodním repozitáři a aby autorům zůstal copyright (viz Příloha č. 5 – Licenční úmluvy vydavatelství *BioMed Central*).

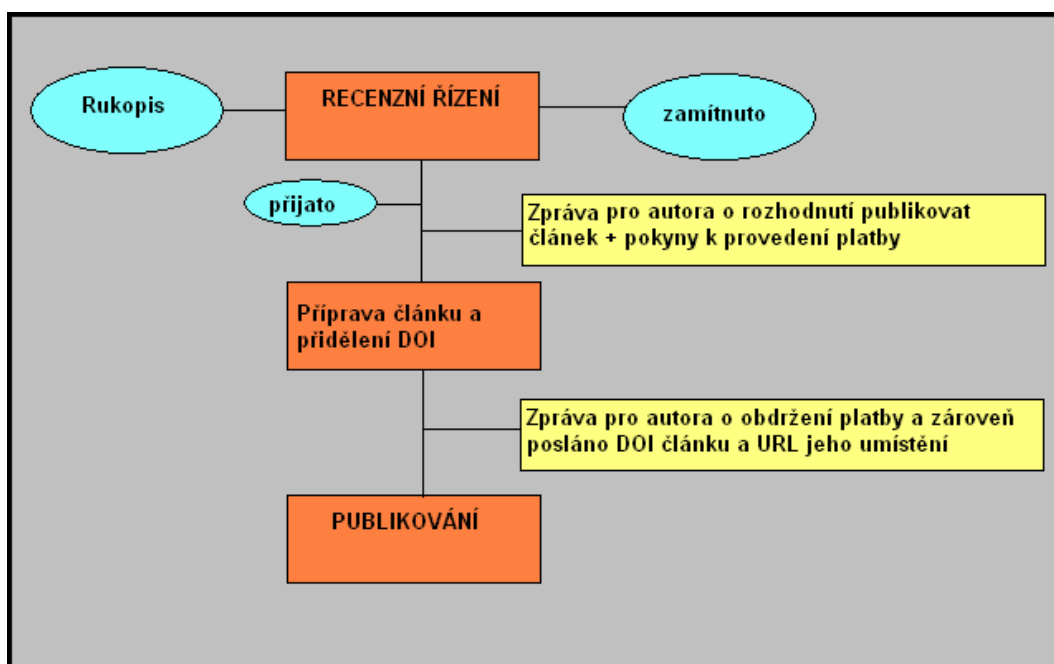
Časopis *BioMagnetic Research and Technology* volně zpřístupňuje veškerý svůj obsah a všechny články jsou archivovány v *PubMed Central*, plnotextovém repozitáři americké *Národní lékařské knihovny*, a v repozitářích univerzity v Postupimi (Německo) a v *e-Depot*, elektronickém archivu *Národní knihovny Nizozemska*. Časopis se také podílí na pilotním projektu *Britské knihovny* (více o projektu na stránkách <http://www.bl.uk/about/policies/legaldeposit.html>) a plánuje depozitní kopie všech svých článků v *Britské knihovně*.

BioMed Central také úzce spolupracuje s *Institutem pro vědecké informace* (Institute for Scientific Information, Filadelfie), aby se ujistil, že bude dostupná citační analýza článků publikovaných v *BioMagnetic Research and Technology*. *BioMagnetic Research and Technology* také může dodávat svým čtenářům souhrny a informace o nově publikovaných článcích přes RSS* kanály. Tato služba je dostupná přes oranžové tlačítko - více informací o této službě je na stránkách elektronického online vydavatele *BioMed Central* (<http://www.biomedcentral.com/info/about/rss>) [BioMed Central, 2007a].

Celý publikační proces je potom znázorněn na obr. č. 7 – Publikační proces v časopise *BioMagnetic Research and Technology*.

---

* Technologie RSS (Really Simple Syndication) umožňuje uživatelům internetu přihlásit se k odběru novinek z webu, který nabízí RSS zdroj. Tento zdroj se většinou vyskytuje na stránkách, kde se obsah mění a přidává velmi často (například zpravodajské servery). RSS formát poskytuje obsah celého článku, případně jen jeho část, odkaz na původní článek a také jiná metadata [RSS].

Obr. č. 7 – Publikační proces v časopise *BioMagnetic Research and Technology*

4.1.3.1 Zpoplatňování článků v *BioMagnetic Research and Technology*

Publikování, ať už tradičním nebo jakýmkoli jiným modelem včetně otevřeného přístupu, není zdarma. Časopis *BioMagnetic Research and Technology* náklady na publikování hraří z poplatků účtovaných autorům. V ceně je zahrnut okamžitý volný přístup k publikovaným článkům, příprava a upravení textu pro publikování v různých formátech, zahrnutí článku do databáze *PubMed Central*, trvalé uchování v archivu a také je zajištěno propojení přes *CrossRef*.

Za každý přijatý rukopis je účtováno € 1 120 (ceny jsou bez daně z přidané hodnoty (DPH) – tu si autor musí připočítat podle aktuálního stavu v zemi, kde sídlí). Je poskytována sleva € 30 na předložené články formátované v programech *EndNote*, *Reference Manager* nebo *Publison*. Hromadně je potom účtována přírážka € 50 za jakoukoli platbu za jednotlivý článek, který není placen platební kartou. *BioMagnetic Research and Technology* poskytuje slevu 15 % pro všechny institucionální členy (tato sleva potom platí pro všechny časopisy vydavatelství *BioMed Central*) a 20% slevu pro recenzenty, kteří v *BioMed Central* recenzovali v uplynulém roce. Tuto slevu lze uplatnit pouze pro časopis, pro něhož recenzent recenzoval (přičemž časopisy v sérii BMC se počítají jako jeden).

Autorům z rozvojových zemí je potom poskytnuta sleva 100 %. Rozvojová země je pro vydavatelství *BioMed Central* země, jejíž roční hrubý domácí produkt za rok 2005 nepřekročil \$ 100 bilionů a které jsou *Světovou bankou* (World Bank) uvedeny v kategorii „nízký“ (low income) nebo „nižší průměr“ (lower-middle income). Tento seznam je jako excelová tabulka dostupný na WWW stránce (<http://siteresources.worldbank.org/DATASTATISTICS/Resources/CLASS.XLS>). Tyto velké ekonomiky jsou však ze slevy vyřazeny: Alžírsko, Brazílie, Čína, Kolumbie, Indie, Indonésie, Írán, Pákistán a Thajsko [BioMed Central, 2007o].

Platby jsou umožňovány následujícími způsoby [BioMed Central, 2007o]:

- Šekem – platba musí být přijata do 30ti dnů od oznámení o přijetí rukopisu
- Kreditní kartou – platba je prováděná přes zabezpečený formulář po přijetí článku. Žádné náklady nejsou účtovány až do přijetí článku, poté je autor upozorněn a vybídnut k platbě
- Platební příkaz – platba musí být přijata do 30ti dnů
- Faktury – platba musí být zaplacená do 30ti dnů od obdržení fakturace

Za platby jiným způsobem se účtuje administrativní přírážka € 50 a u všech způsobů plateb je autor po obdržení platby časopisem s touto skutečností obeznámen.

Ve srovnání s ostatními vydavateli umožňující autorům publikování s otevřeným přístupem, jsou ceny časopisu *BioMagnetic Research and Technology* nejen srovnatelné, ale dokonce nižší. Například *Americká chemická společnost* (American Chemical Society) si za přijatý článek s otevřeným přístupem účtuje € 2 100, *Americká fyziologická společnost* (American Physiological Society) € 1 400 + příplatek za počet stran, vydavatelství *Blackwell* si účtuje v průměru € 1 760, *Cambridge* € 1 900 + příplatek za barvy, vydavatelství *Elsevier** € 2 100 + příplatek za barvy, Vydavatelství *John Wiley* a synové si účtuje € 2 100, *Národní akademie věd USA* (National Academy of Sciences) potom po autorech požaduje poplatek € 700 + příplatek za počet stran (€ 230 za každý barevný obrázek nebo tabulku a € 105 za každé přemístění nebo odstranění obrázku nebo tabulky), vydavatelství *Springer* si účtuje € 2 100. Další z největších vydavatelství s otevřeným přístupem – *PloS* (Public Library of

---

* Např. vydavatelství *Elsevier* tomuto modelu publikování neříká otevřený přístup (open access), ale sponzorované články (Sponsored Articles). Tento způsob publikování je však možný zatím asi pouze ve třiceti časopisech z celé produkce tohoto vydavatelství.

Science) po autorech požaduje poplatek € 1 900 za každý přijatý rukopis [BioMed Central, 2007o].

Jak uvedl Šafařík „my (redakční rada, autoři, recenzenti) žádný profit z naší práce nemáme, všechny peníze jdou přímo do vydavatelství *BioMed Central*. Ti si je hlídají velice pečlivě. Jako šéfredaktoři časopisu jsme nepodepsali novou smlouvu, kde bylo zvýšení poplatků pro autory a přesto musí naši autoři platit více“ [ŠAFAŘÍK, 2007].

Žádosti o prominutí poplatku jsou redakcí časopisu *BioMagnetic Research and Technology* posuzovány individuálně, obvykle do dvou pracovních dnů.

4.1.3.2 Sponzorství časopisu

Kromě plateb přímo od autorů časopis také může získávat prostředky sponzorskými dary. Tyto dary sponzorům zajišťují exkluzivní přístup k cílené a velice specializované komunitě uživatelů. Sponzorství se sjednává na dobu 12 měsíců a po dobu jeho trvání je možné měnit formy a varianty propagace sponzora.

Po dobu sponzorství je sponzor také jediným a exkluzivním sponzorem, s výhradním právem na reklamu, v níž je zahrnuto [BioMed Central, 2007h]:

- Sponzorské oznámení tzv. banner (reklamní proužek) na všech informačních bulletiněch o rozměrech 468x60 pixelů
- Všechny reklamní proužky na pravé straně webové stránky časopisu o rozměrech 140x600 pixelů
- Na každé webové stránce časopisu bude umístěna zpráva „sponzorováno...“
- Prostor pro registraci e-mailových adres vědců zajímajících se o produkty nebo služby sponzora

Reklamy jsou přijímány nejen jako prostý text či grafické znázornění, ale také ve formátu rich-media jako jsou např. flashové animace nebo video.

Vydavatelství *BioMed Central* má speciální tým věnující se právě problematice reklamy a sponzorství tak, aby byla zajištěna maximální možná kvalita služeb sponzorům.

Jak uvedl šéfredaktor „my žádné sponzory nemáme, před nějakou dobou jsme oslovili asi stovku firem ve světě, v naprosté většině případů nepřišla žádná odpověď. Ale to je také odpověď. Vše děláme zdarma pro dobrou věc“ [ŠAFARÍK, 2007].

4.1.3.3 Využití článků časopisu *BioMagnetic Research and Technology* (statistiky)

Časopis *BioMagnetic Research and Technology* má své statistiky postavené na stejných principech jako celé vydavatelství *BioMed Central* (viz podkapitola 3.1.1.3 Využití článků vydavatelství *BioMed Central* (statistiky)). Statistiky počtu přístupů jsou dostupné (stejně jako u ostatních časopisů vydavatelství *BioMed Central*) hned z první – úvodní – webové stránky. Stejně jako u ostatních časopisů se v levém navigačním sloupci (barva toho sloupce je závislá na barevném provedení webových stránek každého jednotlivého časopisu, v případě *BioMagnetic Research and Technology* je to světle modrá) nachází odkaz na deset nejčtenějších článků (View the 10 most accessed articles, <http://www.biomagres.com/articles/top/browse.asp>). Seznam nejčtenějších článků je potom opět dostupný za období posledních třiceti dnů, posledního roku, nebo nejčtenější články časopisu *BioMagnetic Research and Technology* za celou dobu jeho existence. Návštěvnost nejčtenějších článků v tomto časopise se pohybuje v průměru okolo 2 500 přístupů za rok, což se rovná asi sedmi přístupům denně.

Na tomto místě (pod odkazem na nejčtenější články) je také možné získat celkový přehled o člancích publikovaných v *BioMagnetic Research and Technology*. Články jsou na horní liště webové stránky rozděleny na jednotlivé typy (viz seznam přijímaných článků) a v levém sloupci je potom možné vybrat konkrétní časové období po jednotlivých měsících (viz obr. č. 8 – Přehled publikovaných článků včetně odkazu na 10 nejčtenějších).

V časopise *BioMagnetic Research and Technology* bylo publikováno celkem 23 článků, z toho 17 výzkumných (research), 1 editorial (editorial), 2 přehledové články (review) a 3 krátká sdělení (short paper). Zatím nebyla publikována žádná hypotéza (hypothesis) ani fokus (focus).

The screenshot shows the website for BioMagnetic Research and Technology. At the top, there is a navigation bar with links for Home, Feedback, Support, and Log off. Below this is the site's logo and name. A secondary navigation bar includes links for Home, Browse articles, Search, Weblinks, Submit article, My BMRT, and About BMRT. The main content area is titled 'articles' and features a sidebar with a list of articles organized by date from May 2007 to January 2004. The main content area displays three article entries, each with a title, authors, journal information, and links to abstract, full text, PDF, PubMed, and related articles. The first article is 'Investigating the effects of external fields polarization on the coupling of p very low frequencies' by Laleh Golestani-Rad, Behzad Elahi, and Jalil Rashed-Mohassel. The second is 'Process and formulation variables in the preparation of injectable and bio' by Hong Zhao, Jeffrey Gagnon, and Urs O Häfeli. The third is 'Magnetic characterization of superparamagnetic nanoparticles pulled throu' by Allison L Barnes, Ronald A Wassel, Fadee Mondalek, Kejian Chen, Kenneth J Dormer, and Rich.

Obr. č. 8 – Přehled publikovaných článků včetně odkazu na 10 nejčtenějších

4.2 Autoři

Autoři článků v *BioMagnetic Research and Technology* stejně jako autoři v ostatních časopisech vydavatelství *BioMed Central* musí články předkládat sami, nesmí být nikým zastupováni. U článků s více autory potom rukopis překládá pouze jeden z nich, který je za článek po celou dobu publikačního procesu a recenzního řízení (včetně případných oprav a zapracování připomínek recenzentů) zodpovědný. Kvůli zrychlení publikačního procesu a minimalizaci administrativních nákladů jsou návrhy článků přijímány pouze v elektronické podobě a to přes webové rozhraní (viz obr. č. 9 – Webové rozhraní pro vkládání článků).

Tento formulář je kompatibilní s *Internet Explorer 3.0* a vyšší, *Netscape Navigator* a s většinou současných vyhledávačů.

Soubory mohou být předkládány jednotlivě nebo jako dávka, tedy všechny potřebné komponenty v jednom zkomprimovaném souboru. Proces předložení článku může autor přerušit v jakémkoli okamžiku (např. když se vrátí o krok zpět nebo zavře okno prohlížeče) a poté ho úplně zrušit, nebo opět pokračovat.

BMRT | Submit manuscript - Mozilla Firefox

http://www.biomagres.com/manuscript/

BMRT | Submit manuscript | BioMagnetic Research and Technology |

Welcome guest user | Home | Feedback | Support | Log on / Register

BIOMAGNETIC RESEARCH AND TECHNOLOGY

Science of Natural & Energetic Medicine
21st to 23rd November 2007. - www.imune

Home | Browse articles | Search | Weblinks | Submit article | My BMRT | About BMRT

checklist > contact details > manuscript details > cover letter > author details > payment >

■ Submission checklist
Thank you for deciding to submit your paper to *BioMagnetic Research and Technology*.

Please make sure you have satisfied the points on the following checklist before submitting your manuscript. If you have any questions about the submission process, please contact info@biomedcentral.com.

1. E-mail addresses
Do you have a list of the e-mail addresses for all the co-authors of the manuscript? You will need to provide these so that we can inform the co-authors when the manuscript has been received and when it is published.

2. Instructions for Authors
Have you read the detailed [Instructions for Authors](#) for *BioMagnetic Research and Technology*? You may also like to read *BioMagnetic Research and Technology's* [peer review policy](#).

3. Covering letter and peer reviewers
Have you prepared a covering letter for your submission, explaining why we should publish your manuscript and elaborating on any issues relating to our editorial policies detailed in the instructions for authors? This should be provided using the 'cover letter' section of the submission process. And do you have the contact details (including e-mail addresses) of at least three potential peer reviewers for your paper, which you will need at the same time? These should be experts in your field of study, who will be able to provide an objective assessment of the manuscript's quality. Any peer reviewers you suggest should not have recently published with any of the authors of your manuscript and should not be members of the same research institution. They should not be one of the Editorial advisers for the journal, unless they work precisely in your field.

4. Manuscript files
Do you have all the files for the manuscript in an acceptable format?

Obr. č. 9 – Webové rozhraní pro vkládání článků

Během procesu předkládání článků jsou autoři také požádáni o průvodní dopis, kde je vhodné popsat, proč by měl být článek publikován právě v časopise *BioMagnetic Research and Technology*. Publikujícím autorům je samozřejmě také k dispozici webová stránka s různými softwarovými a jinými nástroji (<http://www.biomedcentral.com/info/authors/authortools>), které jim mohou pomoci v přípravě článku. Jedná se především o software pro zpracování obrazových příloh, nástroje pro tvorbu statistik či citační software.

V *BioMagnetic Research and Technology* probíhá recenzní řízení stejně jako předkládání článků elektronicky, tak aby se pokud možno zrychlil celý publikační proces. Časová prodleva od předložení článku k publikování se odvíjí od toho, zda recenzenti přijmou žádost o recenzi a jak dlouho jim trvá, než recenzi vyhotoví a potom také od toho, jak rychle autoři reagují na požadavky recenzentů, co se oprav a přepracování týká.

Jakmile je článek přijat, je okamžitě publikován ve dvou plnotextově prohledatelných formách a to ve formátech PDF (nejprve v tzv. prozatímním PDF (Provisional PDF) a po formální úpravě v klasickém formátu PDF) a HTML. Také je okamžitě dostupný v *BioMed Central* a *PubMed Central*.

Nejvyšší zodpovědnost za všechna rozhodnutí leží na šéfredaktorech, na které lze směřovat všechny odvolání proti zamítnutí článku.

Žádný z článků navrhovaných k otištění v *BioMagnetic Research and Technology* nesmí být už publikovaný v jiném periodiku, archivace v preprintovém archivu je však dovolena. Články odvozené z příspěvků přednesených na konferencích mohou být otištěny pouze v případě, že nebyly publikovány jako součást konferenčního sborníku. Autoři jsou také žádáni, aby se ujistili, že žádná z částí jejich článku neporušuje už existující copyright nebo jakákoli jiná práva. Autorům publikujícím v *BioMagnetic Research and Technology* zůstávají veškerá autorská práva (viz Příloha č. 5 - Licenční úmluvy vydavatelství BioMed Central).

4.2.1 Proces návrhu článku k publikování

Proces návrhu článku je rozdělen na osm přehledných kroků, jejichž posloupnost je zobrazena v horním šedém pruhu webové stránky viz obr. č. 9 - Webové rozhraní pro vkládání článků). Osmý krok je potom již jen potvrzením, že návrh byl odeslán redakci časopisu *BioMagnetic Research and Technology* [BioMed Central, 2007v].

▪ Kontrolní seznam

Na tomto místě jsou autoři upozorněni na všechny podrobnosti publikování v *BioMagnetic Research and Technology*, redakce se zde ujistí, že má autor k dispozici všechny údaje, které bude potřebovat – jako jsou např. adresy elektronické pošty spoluautorů apod. Zde jsou také znovu připomenuty instrukce pro autory a politika recenzního řízení.

Autoři jsou také požádáni o přípravu průvodního dopisu a návrhu možných recenzentů článku. Žádný z navrhovaných recenzentů nesmí v současné době pracovat na článku s žádným ze spoluautorů článku a nesmí být ani členem stejné odborné instituce nebo členem stejné redakční rady.

Autor je také znovu upozorněn na technické požadavky nejen textu článku,

ale i příloh, tabulek nebo obrázků*.

Na tomto místě jsou také autoři znovu upozorněni na problematiku copyrightu a licenční podmínky vydavatelství *BioMed Central* (viz Příloha č. 5 - Licenční úmluvy vydavatelství *BioMed Central*).

- Kontaktní údaje

Zde je autor požádán o kontaktní údaje, případně (pokud již je registrovaným uživatelem časopisu *BioMagnetic Research and Technology*) o registraci.

- Detaily rukopisu

Zde autor vyplní typ navrhovaného článku, název článku, abstrakt, počet spoluautorů a počet příloh a obrázků. V tomto bodě také článek dostane provizorní identifikační číslo, které bude po přijetí článku nahrazeno identifikátorem DOI.

Dále autor vloží [BioMed Central, 2007v]:

- Průvodní dopis

- Údaje o autorech

Dále jsou dohodnuty podmínky platby přijatého článku, autorům jsou sděleny podrobnosti jako je číslo účtu a jiné účetní informace. Potom už přichází pouze nahrání článku a tímto je proces návrhu ukončen.

Autor během celého procesu může sledovat postup návrhu na nahoře na šedé liště, která se každým splněným krokem změní na modrou. Proces lze také kdykoli ukončit a opět se k němu zase kdykoli vrátit, nebo navrhovaný článek úplně smazat.

Články jsou přijímány pouze v angličtině, pravopis může být britský nebo americký, ale nikoli smíšený.

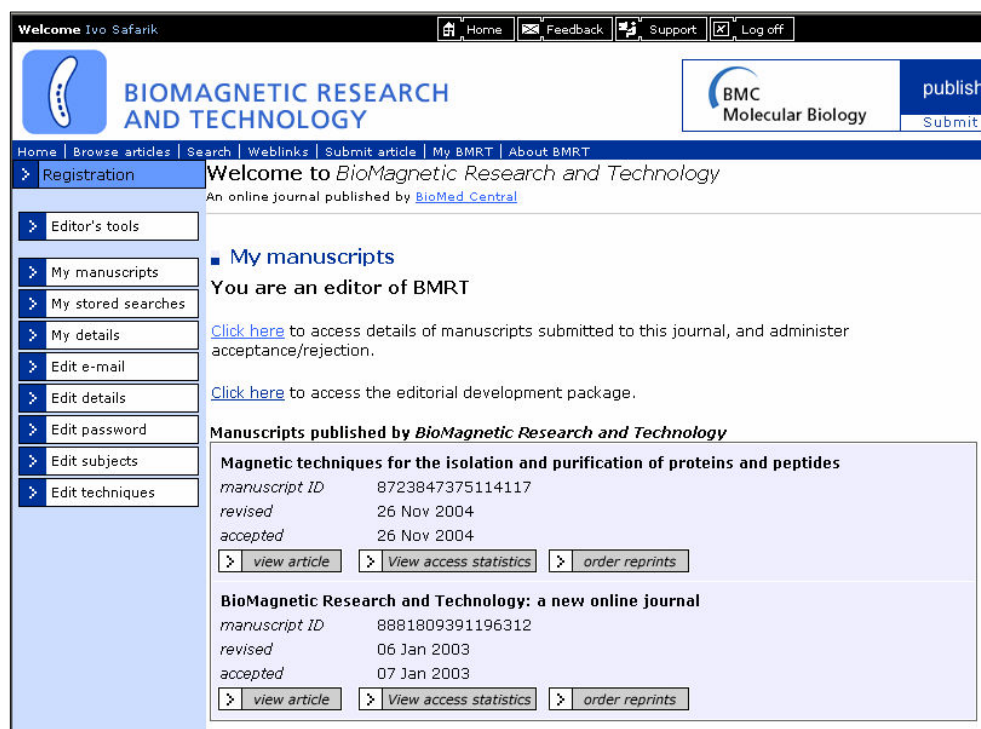
---

* Pro text je to formát MS Word (verze 2.0 a vyšší), WordPerfect (verze 5.0 a vyšší), PDF, RTF (rich text format), DVI a TEX. Tabulky - maximálně do dvou stran (tj. kolem 90 řádků) – mohou být zařazeny na konci textu rukopisu. Delší tabulky by měly být dodány jako přílohy, s odkazem v textu. Obrázky ve formátech EPS, PDF, PNG, TIFF, JPEG, BMP, DOC, PPT, CDX nebo TGF musí být samostatně, oddělené od ostatních souborů rukopisu [BioMed Central, 2007v].

4.2.2 Autorské statistiky přístupu k článkům

Jak již bylo zmíněno v podkapitole 4.1.3.3 *Využití článků časopisu BioMagnetic Research and Technology*, autoři mají k dispozici statistiky přístupů ke svým článkům a to i v případě, že se nedostaly do seznamů nejnavštěvovanějších článků za posledních 30 dní, nebo nejnavštěvovanějších článků za celou dobu existence časopisu.

Po přihlášení autor vidí v sekci Můj BMRT* (My BMRT) seznam všech článků, které publikoval v časopise *BioMagnetic Research and Technology* (viz obr. č. 10 – Seznam publikovaných článků). Na toto místo jsou také ukládány rukopisy, jejichž proces návrhu publikování ještě nebyl dokončen a autor ho z nějakého důvodu přerušil. Po levé straně je potom sloupec s dalšími editačními možnostmi, jako je oprava osobních údajů, adresy elektronické pošty, přístupového hesla a podobně. Také je tu možnost další práce s uloženými formulacemi rešeršních dotazů.

The screenshot shows the 'My manuscripts' section of the BMRT website. The page is titled 'Welcome to BioMagnetic Research and Technology' and is published by BioMed Central. The user is identified as an editor of BMRT. The page lists two manuscripts published by the journal:

Manuscript ID	Revised	Accepted
8723847375114117	26 Nov 2004	26 Nov 2004
8881809391196312	06 Jan 2003	07 Jan 2003

Each manuscript entry includes a title, a 'view article' button, a 'View access statistics' button, and an 'order reprints' button. The first manuscript title is 'Magnetic techniques for the isolation and purification of proteins and peptides'. The second manuscript title is 'BioMagnetic Research and Technology: a new online journal'.

Obr. č. 10 – Seznam publikovaných článků

* BMRT = *BioMagnetic Research and Technology* (Biomagnetický výzkum a technologie)

Záznamy publikovaných článků obsahují název článku, identifikační číslo, datum poslední úpravy a datum přijetí článku. Pod záznamem je možnost prohlednout si celý článek (view article), podívat se na statistiky přístupu k článku (view access statistics) a možnost objednat si otisk článku (order reprint).

Na obrázku č. 10 je vidět nad seznamem záznamů publikovaných článků i oznámení o editorské funkci autora a možnosti přístupu k nástrojům pro editory. Tuto část vidí pouze editoři jednotlivých časopisů, nikoli jednotliví publikující autoři [ŠAFAŘÍK, 2007].

Po vstupu do sekce věnované statistikám jednotlivých článků (viz obr. č. 11 – Statistika přístupů k jednotlivému článku) se zobrazí celkový počet přístupů k článku a počet přístupů za posledních 30 dní. Dále je tu také dostupná citační analýza článku (article citation statistics), kde je uvedeno, kolikrát byl článek citován v jiných článcích publikovaných vydavatelstvím *BioMed Central* a kolikrát byl citován v článcích zaznamenaných v databázi *PubMed*. Nechybí tu ani odkaz na abstrakt, plný text článku (ve formátu HTML i PDF) a příbuzné články.

<p>Magnetic techniques for the isolation and purification of proteins and peptides Ivo Safarik, Mirka Safarikova <i>BioMagnetic Research and Technology</i> 2004, 2:7 (26 November 2004) [Abstract] [Full Text] [PDF] [PubMed] [Related articles]</p> <p>Total accesses to this article: 20108</p> <p>Accesses within last 30 days: 345</p> <p>Access figures include full text, abstract and PDF downloads from the BioMagnetic Research and Technology website.</p> <p>Your article is also available through PubMed Central, and overall statistics indicate that your article will have been accessed on PubMed Central a roughly equivalent number of times, doubling its total visibility.</p>
<p>Article citation statistics</p> <p>Your article has been cited once by other articles on BioMed Central.</p> <p>You can also check for citations of your article on PubMed Central.</p>

Obr. č. 11 – Statistika přístupů k jednotlivému článku

Na obrázku č. 12 (Záznamy citujících článků ve vydavatelství *BioMed Central* i v databázi *PubMed*) jsou potom zobrazeny záznamy článků citujících článek autora.

Záznam z vydavatelství *BioMed Central* (na obr. č. 12 vlevo nahoře) obsahuje odkaz na abstrakt článku, plný text, příbuzné články a odkaz na záznam citujícího článku v databázi *PubMed*.

Záznam z databáze *PubMed* (na obr. č. 12 vpravo dole) obsahuje odkaz na abstrakt článku, tematicky příbuzné články a odkaz na záznam citujícího článku ve vydavatelství *BioMed Central*.

Magnetic techniques for the isolation and purification of proteins and peptides.
Safarik I, Safarikova H
Biomagn Res Technol 2004 Nov 26, 2:7
[Full text] [PubMed] [Related articles] [Cited on BioMed Central]

Display > printer friendly 20 per page no abstract any time period by date
Send > this page to Endnote (no abstracts) [Help]

BioMed Central articles that cite the above article:

Research [Open Access](#)
Internalization of ferromagnetic nanowires by different living cells
Prina-Mello A, Dias Z, Coey JM
Journal of Nanobiotechnology 2006, 4:9 (5 September 2006)
[Abstract] [Full Text] [PDF] [PubMed] [Related articles]

This article is also cited by a further 1 article in PubMed Central

Magnetic techniques for the isolation and purification of proteins and peptides.
Safarik I, Safarikova H
Biomagn Res Technol 2004 Nov 26, 2:7
[Full text] [PubMed] [Related articles] [Cited on BioMed Central]

Display > printer friendly 20 per page no abstract any time period
Send > this page to Endnote (no abstracts) [Help]

PubMed Central articles that cite the above article:

Research
Antibody-based enrichment of peptides on magnetic beads for mass-spect
Whiteaker JR, Zhao L, Zhang HY, Feng LG, Piening BD, Anderson L, Paulovich AG
Anal Biochem 2007 Mar 1, 362:44-54
[PubMed Central] [PubMed] [Related articles]

This article is also cited by 1 article in BioMed Central

Obr. č. 12 - Záznamy citujících článků ve vydavatelství *BioMed Central* i v databázi *PubMed*

5 Trendy ve vývoji otevřeného přístupu

O otevřeném přístupu toho bylo napsáno mnoho, od jeho prvopočátku až do současnosti, nejčastěji lidmi (ať už uživateli, autory nebo informačními pracovníky) pohybujícími se ve vědecké sféře. Výzkumy se zaměřují především na přístup a chování autorů a uživatelů odborné literatury k otevřenému přístupu a výhodách a nevýhodách publikování vědeckých materiálů tímto způsobem.

Nespokojenost s tradičním modelem publikování, který zůstával stejný stovky let, podporuje experimenty se zcela odlišnými publikačními modely. Elektronická forma vědeckého publikování spolu s rozvojem informačních a komunikačních technologií přinesla nové možnosti rozšiřování vědeckých poznatků. Zatímco dříve se k primárnímu dokumentu dospělo pouze návštěvou knihovny (nebo jiné informační instituce), dnes může být koncovým uživatelům dostupný prakticky ihned. Bariéra času tak byla překonána, bariéra finanční však nikoli. Rozpor mezi technologickými možnostmi a finančním omezením je zřejmě největší hnací silou hnutí za otevřený přístup. Příznivci toho hnutí často prohlašují, že věda a výzkum jsou z větší části (pomine-li soukromé komerční výzkumy některých firem) placeny z veřejných financí, měly by být tedy také veřejně a zdarma dostupné i výsledky těchto výzkumů.

Zatím není jasné, zda volný (otevřený) i placený přístup k informacím vedle sebe mohou dlouhodobě existovat, jak je tomu dnes v mnoha vědních oblastech (např. ve fyzice, lékařství a dalších), nebo zda některá z těchto forem převládne a druhá potom zanikne úplně, či se stane pouze okrajovou záležitostí. Tento vývoj bude zřejmě záležet také na míře státní regulace nebo podpory v této oblasti, neboť může být stanovena povinnost zveřejňovat výsledky státem financovaného výzkumu ve volně dostupných zdrojích. Pro tyto účely může být vytvořen centrální archiv s otevřeným přístupem, nebo mohou být jednotlivým institucím přiděleny finanční prostředky s tím, že si samy rozhodnou, kde budou jimi publikované články archivovány – zda ve vlastním institucionálním repozitáři, či zda využijí otevřené archivy jiných institucí a za tuto službu potom zaplatí.

Pokud pro poskytování volného přístupu bude využito služeb a dlouholetých zkušeností současných vydavatelů, padne sice část veřejných peněz na pokrytí zisku komerčních vydavatelů, ale na druhou stranu bude zachována kontinuita léta vycházejících časopisů. Zisk také motivuje tyto vydavatele k financování dalších

technických inovací, jako příklad může sloužit např. výše popsané vydavatelství *BioMed Central* (kapitola 3).

V případě státní preference vlastního výzkumného veřejného systému (otevřeného repozitáře), by tato skutečnost mohla vést k zániku mnoha vydavatelů. Potom by například knihovny byly nuceny zajistit přístup k jejich předešlé produkci vlastními (tradičními) nástroji [VÍTŮ, 2006].

Každopádně je otevřený přístup v současné době stále ještě menšinovou aktivitou s otevřenou budoucností.

5.1 Další aspekty otevřeného přístupu; otevřený přístup a jednotlivé skupiny zúčastněných

Podle Petera Subera otevřený přístup přináší všem zúčastněným výhody, které jsou popsány níže [SUBER, 2007b]:

- *Autoři* – tvoří nejvýznamnější část celého hnutí podporující otevřený přístup. Bez jejich článků a intervence by toto hnutí nemělo takovou podporu, jaké se mu dostává dnes. Otevřený přístup autorům dává čtenáře z celého světa bez ohledu na geografickou příslušnost, tj. mnohem více než časopisy s předplatným nezávisle na jejich prestiži
- *Čtenáři* – otevřený přístup čtenářům a uživatelům poskytuje bezbariérový, v tomto případě převážně tedy bezlicenční, přístup k materiálům pro jejich výzkum. Otevřený přístup se přenáší i do oblasti softwaru. Open source programy, tj. programy s otevřeným zdrojovým kódem, které si je uživatel oprávněn jakkoli měnit a přizpůsobovat, pomáhá čtenářům při výzkumu. Čtenář tak má volná data a volný software např. pro vyhledávání v plných textech, indexování, k tvorbě souhrnů, překladů, propojování a ostatním formám textové analýzy
- *Učitelé a studenti* – otevřený přístup staví chudé a bohaté na stejnou rovinu a eliminuje potřebu povolení pro reprodukci a distribuci materiálů, což zkvalitňuje výuku nejen v rozvojových zemích, ale i v sociálně slabších vrstvách zemí rozvinutých

- *Knihovny* – otevřený přístup nezatěžuje rozpočet knihoven, tedy alespoň v současné době ne a řeší cenovou krizi odborných časopisů a také řeší různé licence a povolení. Knihovny otevřený přístup nadšeně vítají, těší se z ušetřených částek za předplatné časopisů, jak však řekl Scott Plutschak (ředitel knihovny *Lister Hill, Alabamská univerzita, USA*) „když si někdo myslí, že otevřený přístup zachrání knihovny před rostoucími cenami časopisů, musí si také uvědomit, že někdo musí zaplatit náklady vynaložené na publikování a nikdo nemůže zaručit, že úspory z otevřených zdrojů skončí právě v rozpočtech knihoven“ [ALBANESE, 2004, s. 18]. Může se totiž stát, že na knihovny bude přenesena povinnost a finanční zátěž budování depozitních otevřených archivů. Jako nespornou výhodou otevřeného přístupu se však jeví usnadnění uspokojování potřeb uživatelů, protože knihovny mohou poskytnout nejen více periodik, ale ta se navíc se neztrácí a nejsou poškozována manipulací s nimi
- *Univerzity* – otevřený přístup zvyšuje „viditelnost“ fakulty a instituce a redukuje výdaje za nakupované časopisy stejně jako u knihoven
- *Časopisy a vydavatelé* – otevřený přístup činí články viditelnější a užitečnější, bez zbytečných bariér, především těch finančních
- *Grantové agentury* – publikováním vědeckých výsledků v časopisech s otevřeným přístupem poskytují grantové agentury opravdu veřejný přístup k informacím, což bývá cílem většiny z nich
- *Vláda* – publikování s otevřeným přístupem naplňuje všechny zákonné požadavky – tj. za veřejné finance jsou poskytovány veřejné výsledky. Otevřený přístup také podporuje demokracii tím, že sdílí informace
- *Občané* – občanů poskytuje přístup k výsledkům vědy, kterou platí ze svých daní

Ovšem tak jako otevřený přístup přináší mnoho výše popsaných výhod, je s ním spojeno i mnoho nevýhod a bariér.

Mezi bariéry otevřeného přístupu patří především [SUBER, 2007b]:

- *Filtrování a cenzura* – v otevřeném přístupem stejně jako u tradičních dokumentů probíhá recenzní řízení, tedy jakási forma cenzury a úprav. Aby byla zachována kvalita a vědecká přesnost, je třeba obsah cíleně kontrolovat

- *Jazykové bariéry* – tento přístup (ostatně jako i tradiční dokumenty) v celosvětovém měřítku preferuje angličtinu popř. ještě ostatní světové jazyky (např. francouzštinu), takže jejich neznalost může zamezit nebo významně ztížit přístup k takto publikovaným materiálům
- *Přístup pro handicapované* – v tomto případě se jedná především o zrakově postižené, protože většina zdrojů s otevřeným přístupem s takovými čtenáři nepočítá, webové stránky nejsou přizpůsobeny jejich požadavkům a nárokům. Velkým problémem tak může být i „pouhá“ barvoslepost, kdy postižený nevidí i např. hypertextový odkazy
- *Technické bariéry* - nedostupnost technických prostředků či neschopnost je ovládat. Stále ještě existuje poměrně velká skupina uživatelů, kteří nejsou schopni ani základní manipulace s výpočetní technikou
- *Bariéry připojení* – protože se v oblasti otevřeného přístupu jedná pouze o elektronické a online zdroje, je připojení k síti (především té internetové) stěžejní záležitostí. Nezáleží jen na rychlosti, ale i na spolehlivosti připojení
- *Dislokační bariéry* - neschopnost orientace v obsahu a rozmístění dat, potíže s nalezením relevantních informací, nejen co se obsahu článků týká, ale i v oblasti obecné orientaci např. na webových stránkách repozitáře či jiného zdroje s otevřeným přístupem
- *Finanční bariéry* – finanční bariéry jsou složeny nejen z peněz potřebných k publikování článku (především u tzv. „author-pay“ modelu kdy za publikování článku platí přímo autor, nebo jeho domovská instituce), ale také finanční prostředky vynaložené na pořízení hardwaru nebo softwaru (s tím souvisí i bariéry další – legislativní)
- *Legislativní ochrana* - složitost (i zdánlivá) např. pro práci s novým softwarovým produktem, obzvláště jde-li o hromadné licence na tyto produkty
- *Psychologické bariéry* - psychické či morální zábrany pro získání dané informace, u autorů to mohou být i potíže s publikováním ve zdrojích s otevřeným přístupem

Odstraňování a překonávání informačních bariér otevřeného přístupu není jednoduchou záležitostí, často vyžaduje spolupráci odborníků z řady oblastí informatiky, ovšem bariéry jazykové či psychologické a podobné často nemůže odstranit ani spolupráce s odborníky.

5.2 Otevřený přístup a knihovny – co jim přinese?

Kromě již výše zmíněných výhod, které otevřený přístup knihovnám přináší, a také bariér, které je nezbytně nutné překonávat nejen ze strany přímo knihoven, ale i ze strany samotných informačních pracovníků a uživatelů, jsou tu ještě jisté nároky v následujících oblastech [VÍTŮ, 2006]:

- *Integrace volně přístupných zdrojů s dosavadními fondy a službami* – knihovny by měly postupně začleňovat časopisy s otevřeným přístupem do svých katalogů a nabízet uživatelům vyhledávací služby* specializované na materiály s otevřeným přístupem a požadovat zahrnutí zdrojů s otevřeným přístupem do nástrojů umožňujících současné prohledávání více informačních zdrojů. Pokud jde o propojování bibliografických záznamů s plnými texty, je povzbudivé, že i vydavatelé volně přístupných časopisů se zapojily do systému *CrossRef* (výjimkou není ani vydavatelství *BioMed Central*)
- *Školení a podpora uživatelů* – s nástupem otevřených archivů, časopisů a digitálních knihoven přestal být dokument vázán na konkrétní vydání daného periodika. Uživatele je proto potřeba poučit o jiných jednoznačných identifikátorech než je ročník, číslo a strana. Někdy se může i téměř (nebo úplně) totožný text objevit ve více zdrojích. To může být pro uživatele velice matoucí.

Existence více verzí jednoho článku ztěžuje práci i informačním pracovníkům, kteří se zabývají citační analýzou. Má se pro jeden konkrétní

---

* „Vyhledávací stroj tvoří čtyři základní funkční části: roboty (jejich hlavním úkolem je sběr informací na WWW), indexační program (zpracovávající informace získané roboty), vyhledávací program (vyhledávací algoritmus a související programy) a grafické rozhraní (sbírá dotazy od uživatele, předává je vyhledávacímu stroji a zobrazuje výsledky hledání uživateli)“ [SKLENÁK, 2003d]. Mezi takovéto vyhledávače patří například *DOAJ* či *OAIster*. *Adresář časopisů s otevřeným přístupem* (*DOAJ*) v současné době obsahuje 2 897 časopisů, přičemž 933 z nich je prohledatelných na úrovni jednotlivých článků, což znamená počet 160 152 článků [Lunds universitetsbibliotek, 2007]. *OAIster* je společný katalog otevřených digitálních zdrojů a poskytuje přístup k těmto zdrojům sklízní metadat přes protokol *OAI-PMH* [University of Michigan, 2007].

článek sčítat počet citací všech jeho verzí? Nebo se mají brát v potaz pouze citace jedné, oficiální, verze? Otázka hodnocení na základě citací v otevřených archivech je vůbec problematická, protože dosud jsou autoři do jisté míry hodnoceni podle kvality časopisů, ve kterých publikují (tzv. impakt faktor^{*}). Jak ale bylo popsáno v kapitole třetí, některé časopisy s otevřeným přístupem už hodnocení *ISI* také dosahují (konkrétní časopisy z vydavatelství *BioMed Central* viz Příloha č. 4) a další jsou na nejlepší cestě tohoto dosáhnout.

Další úlohou pro informační pracovníky je podpora svých uživatelů v roli autorů, ochota pomoci jim s výběrem vhodného časopisu či archivu pro zveřejnění článku, pomoc s tvorbou metadat a úhrada případného poplatku. Kromě toho se mohou přímo podílet na budování, organizaci a provozu otevřeného archivu své instituce.

- *Posuzování kvality zdrojů* – knihovny by měly poskytovat především kvalitní informační zdroje, bez ohledu na to, zda jsou volně přístupné či nikoliv. V souvislosti s otevřeným přístupem se objevují i spekulace o jejich odborné úrovni. O co je pro autory snazší publikovat, o to je těžší posoudit kvalitu článků. Placené zdroje dávají jistou záruku správnosti, aktuálnosti i původnosti. Než se takový zdroj dostane k uživateli, projde dvojným výběrem – nejprve na straně vydavatele (recenzní řízení) a potom na straně knihovny, která do svého fondu pečlivě vybírá jednotlivé tituly. V případě mnoha vydavatelů s otevřeným přístupem může snaha o úsporu nákladů vést k vypouštění recenzního řízení i redakčních úprav rukopisu, a tudíž hrozí nebezpečí, že budou publikovány i méně kvalitní práce. V případě otevřených archivů je zpravidla filtrace ze strany správců minimální, ale při hodnocení obsahu mohou pomoci další nadstavbové služby, jako jsou např. automaticky vytvářené citační rejstříky nebo sledování počtu přečtení článku.

---

^{*} Dnes se kromě impakt faktoru objevuje už i tzv. *h-index* (Hirschův index), který má být jistou alternativou právě k impakt faktoru. Tento index je zahrnut v databázích *Web of Knowledge* a *Scopus*. Více o Hirschově indexu např. na WWW stránkách producenta citační databáze *Scopus* – *Suweco* (<http://www.suweco.cz/download/HirschJ.doc>).

- *Trvalá ochrana a zpřístupnění zdrojů s otevřeným přístupem* – trvalá ochrana tištěných zdrojů je doménou deponitních knihoven (v ČR je to *Národní knihovna České republiky*) a ty nejspíš přijmou i odpovědnost za trvalé uchování a zpřístupňování materiálů s otevřeným přístupem. Hlavní myšlenkou otevřených archivů je nabídnout autorům prostor pro publikování příspěvků, otázka trvalé ochrany a zpřístupňování je odsunuta do pozadí, především kvůli finančnímu zázemí, které není dlouhodobě jisté.

V odborných kruzích jsou nejcennějšími informacemi informace z recenzovaných periodik. Je ovšem jedno zda se jedná o periodika s otevřeným přístupem, či o tradiční tištěná periodika. Mnozí komerční vydavatelé tak zpřístupňují některé své časopisy modelem otevřeného přístupu, ale zřejmě by tak nečinili, kdyby na ně nebyl vyvíjen nátlak konkurencí.

Rovněž vzniklo kompromisní řešení, jehož příkladem mohou být *Washingtonské principy volného přístupu k vědě* (The Washington DC Principles for Free Access to Science, <http://www.dcprinciples.org>), kdy vydavatelé poskytují přístup k plným textům časopiseckých článků, ale až po uplynutí určité doby tzv. embarga [POTOMKOVÁ, 2007].

Otázka veřejného zpřístupňování výsledků vědecké práce je diskutovaným tématem nejen na půdě akademické, ale i politické – např. 17. ledna tohoto roku byla *Evropskou komisí* zveřejněna petice „*Open Access Self-Archiving Mandate*“ (<http://openaccess.eprints.org/index.php/?archives/198-guid.html>), podporující otevřený přístup k informacím pocházejících z veřejně podporovaného výzkumu. Během prvních tří měsíců ji podepsalo přes 25 000 jednotlivců a 1 214 institucí.

Otevřený přístup má před sebou ještě dlouhou cestu, než bude dosaženo všeobecné shody všech zúčastněných stran.

6 Závěr

V předložené diplomové práci je stručně nastíněna a popsána problematika otevřeného přístupu jako nového modelu elektronického publikování, který se objevuje v akademické, vědecké a výzkumné sféře. Tento model publikování řeší mnohé otázky spojené s elektronickým publikováním, včetně dostupnosti plných textů vědeckovýzkumných prací na internetu.

Od počátku devadesátých let, kdy se model otevřeného přístupu začal rozvíjet, se situace změnila a otevřený přístup se tak pomalu stává nedílnou součástí mnoha vydavatelských aktivit, ať už jsou to vydavatelství čistě komerční či nezisková, podporovaná státem, univerzitami nebo jinými subjekty.

Elektronické zdroje s otevřeným přístupem jistě přináší autorům a uživatelům mnoho výhod včetně pohodlnější manipulace s textem a doprovodným aparátem dokumentů – ovšem knihovnám (a nejen jim) však přináší také problémy. Ty začínají už při získávání těchto zdrojů – absence legislativy, která by zajišťovala jakoukoli bibliografickou kontrolu těchto materiálů, o povinném výtisku nemluvě. Ani zpracování elektronických zdrojů není jasnou záležitostí – dokumenty se často a rychle mění, přemísťují se nebo úplně zanikají, takže knihovny ke kontrole těchto materiálů potřebují mnoho specialistů. Ani přes existenci softwaru, který samostatně a automaticky provádí kontrolu online dokumentů, lidský faktor nelze úplně vyloučit.

První část práce popisuje zejména teorii otevřeného přístupu, definici tohoto pojmu, obecné principy, historii a vývoj tohoto hnutí. Představeny byly také základní typy zdrojů s otevřeným přístupem a různá pojetí tohoto modelu (tzv. „barevné cesty“ otevřeného přístupu) a také protokol *OAI-PMH*.

Hlavní těžiště práce leží v praktické analýze elektronického online vydavatelství s otevřeným přístupem *BioMed Central*. Pozornost při popisu vydavatelské činnosti tohoto vydavatelství byla zaměřena zejména na autory, průběh recenzního řízení a model zpoplatňování publikovaných článků. Potom také mimo jiné na software a typy přijímaných článků. Část analýzy je také věnována možnostem vyhledávání a rešeršním dotazům. Důraz byl kladen také na uživatelskou vstřícnost a obecnou orientaci pro práci v tomto vydavatelství.

Další část práce je potom věnována časopisu českého původu vydávaného vydavatelstvem *BioMed Central – BioMagnetic Research and Technology*. Je zde zachycena obecná charakteristika časopisu, konkrétní typy přijímaných článků (protože se mohou časopis od časopisu ve vydavatelství *BioMed Central* lišit), průběh návrhu článku k publikování ze strany autora a průběh recenzního řízení ze strany redakce časopisu. Zvláštní podkapitola je také věnována zpoplatňování publikovaných článků a statistikám přístupů k jednotlivým článkům.

Rozsah této práce je obsahově limitován a přináší jen velice stručný pohled na problematiku elektronického publikování s otevřeným přístupem. Další studium v této oblasti by mohlo být zaměřeno speciálně na publikující autory, jejich postoj k tomuto modelu elektronického publikování, včetně plateb za publikování a jejich hrazení mateřskými institucemi či grantovými agenturami.

Vědečtí a informační pracovníci sehrávají významnou roli na cestě od tradičního k elektronickému a navíc ještě otevřenému publikování – respektive od tištěných placených zdrojů k elektronickým volně dostupným odborným informacím a informačním zdrojům.

Práce s elektronickými informačními zdroji sice knihovnám přináší starosti, ale také jim to umožňuje „držet“ krok s dobou a nestát se tak pouze „papírovými“ muzei. Díky nim knihovny mohou svým uživatelům poskytovat opravdu moderní informační služby.

Použitá literatura

- ALBANESE, Andrew. 2004. BioMed Central changes Tack. *Library Journal* [online]. March 2004, vol. 129, no. 5, s. 17-18 [cit 2007-10-13]. Dostupný také z WWW: <http://vnweb.hwwilsonweb.com>.
- ArXiv. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-23]. This page was last modified 20 October 2007. Dostupný z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Arxiv.org>.
- ASHLING, Jim. 2007. Brussels 2007 : The OA Debate Rages on. *Information Today* [online]. April 2007, vol. 24, no. 4, s. 28-29 [cit 2007-10-13]. Dostupný také z WWW: <http://vnweb.hwwilsonweb.com>. ISSN 0739-988X.
- BARTOŠEK, M. 1995. Krátce z historie Internetu. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. Leden 1995, roč. 5, č. 3, s. 10-13 [cit 2007-09-08]. Dostupný také z WWW: <http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/22.html>. ISSN 1212-0901.
- BioMed Central, Ltd. 2007a. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. About us. Dostupný z WWW: <http://www.biomedcentral.com/info>.
- BioMed Central, Ltd. 2007b. *BioMed Central : The Open Access Publisher*. [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. For Authors. Overview. Dostupný z WWW: <http://www.biomedcentral.com/info/authors/journaloverview>.
- BioMed Central, Ltd. 2007c. *BioMed Central : The Open Access Publisher*. [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. For Authors. Tools for Authors. Dostupný z WWW: <http://www.biomedcentral.com/info/authors/authortools>.
- BioMed Central, Ltd. 2007d. *BioMed Central : The Open Access Publisher*. [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-01]. For Libraries. Fulltext linking options. Dostupný z WWW: <http://www.biomedcentral.com/info/libraries/fulltextlink>.
- BioMed Central, Ltd. 2007e. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-01]. Open Repository. Dostupný z WWW: <http://www.openrepository.com/repositories>.
- BioMed Central, Ltd. 2007f. *BioMagnetic Research and Technology* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. About BioMagnetic Research and Technology. Dostupný z WWW: <http://www.biomagres.com/info/about>.

- BioMed Central, Ltd. 2007g. *BioMagnetic Research and Technology* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. Frequently asked Questions. Dostupný z WWW: <<http://www.biomagres.com/info/faq>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007h. *BioMagnetic Research and Technology* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. Journal Sponsorship. Dostupný z WWW: <<http://www.biomagres.com/info/media>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007i. *BioMagnetic Research and Technology* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. Instructions for BioMagnetic Research and Technology authors. Dostupný z WWW: <<http://www.biomagres.com/info/instructions/default.asp>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007j. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-25]. About us. Contact us. Dostupný z WWW: <<http://www.biomedcentral.com/info/about/contact>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007k. *BioMed Central : The Open Access Publisher*. [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-05]. For Authors. Journal indexing. Dostupný z WWW: <<http://www.biomedcentral.com/info/authors/indexing>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007l. *BioMed Central : The Open Access Publisher*. [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-11]. For Libraries. About Membership. Dostupný z WWW: <<http://www.biomedcentral.com/info/libraries/membership>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007m. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. Advanced Search. Dostupný z WWW: <<http://www.biomedcentral.com/search>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007n. *BioMagnetic Research and Technology* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. Editorial Board. Dostupný z WWW: <<http://www.biomagres.com/info/about>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007o. *BioMagnetic Research and Technology* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-09-25]. BioMagnetic Research and Technology. Processing charge FAQs. Dostupný z WWW: <<http://www.biomagres.com/info/faq>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007p. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 About us. Prepay Membership. Dostupný z WWW: <<http://www.biomedcentral.com/info/about/prepaymembership>>.

- BioMed Central, Ltd. 2007q. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-25]. About us. Postpay Membership. Dostupný z WWW: <<http://www.biomedcentral.com/info/about/postpaymembership>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007r. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-25]. About us. Supporters Membership. Dostupný z WWW: <<http://www.biomedcentral.com/info/about/supportersmembership>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007s. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-27]. Faculty of 1000 Biology. Dostupný z WWW: <<http://www.f1000biology.com>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007t. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-27]. Media Information. Online Advertising. Dostupný z WWW: <http://www.biomedcentral.com/info/mediainformation/online_advertising>.
- BioMed Central, Ltd. 2007u. *BioMed Central : The Open Access Publisher* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-10-28]. About us. Most viewed Articles on BioMed Central. Dostupný z WWW: <<http://www.biomedcentral.com/info/about/mostviewed>>.
- BioMed Central, Ltd. 2007v. *BioMagnetic Research and Technology* [online]. London : BioMed Central, c1999-2007 [cit. 2007-11-13]. Manuscript. Dostupný z WWW: <<http://www.biomagres.com/manuscript>>.
- BRATKOVÁ, Eva. 2006. Otevřený přístup, digitální knihovny a citační služby. In *INFORUM 2006 : 12. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Vysoká škola ekonomická, Praha, 23.-25. května 2006* [online]. Praha : Albertina icome Praha, 2006 [cit. 2007-10-18]. Dostupný z WWW: <http://www.inforum.cz/inforum2006/pdf/Bratkova_Eva.pdf>.
- BRYNKO, Barbara. 2007. BioMed Central opens door for physic community. *Information Today* [online]. May 2007, vol. 24, iss. 5. s. 1, 36 [cit. 2007-10-04]. Dostupný také z WWW: <<http://vnweb.hwwilsonweb.com>>. ISSN 0739-988X.
- BUREŠOVÁ, Iva. 2007. *BioMed Central : The Open Access Publisher : Analýza digitální knihovny*. Praha, 2007. 11 s. Seminární práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví.
- CELBOVÁ, Iva. 2003a. Vydavatelství. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000002713. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.

- CELBOVÁ, Iva. 2003b. Elektronické publikování. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000002612. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- CELBOVÁ, Ludmila. 2003a. Elektronický dokument. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000870. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- CELBOVÁ, Ludmila. 2003b. Dublin Core. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000857. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- CELBOVÁ, Ludmila. 2003c. URI. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000567. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- CELBOVÁ, Ludmila. 2003d. DOI. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000252. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- CELBOVÁ, Ludmila. 2003e. Metadata. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000543. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- CERN. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-23]. This page was last modified 21 October 2007. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Cern>>.
- Digital Libraries Federation. 2007. *Digital Libraries Federation* [online]. Poznaň : Poznan Supercomputing and Networking Center, 2007 [cit. 2007-11-19]. OAI Identifier. Dostupný z WWW: <<http://fbc.pionier.net.pl/owoc/oai-id>>.
- DRAKE, Miriam. 2007. Open Access : The Yellow Brick Road, its Walls, and Speed Bumps. *Searcher* [online]. January 2007, vol. 15, no. 7. s. 51-54 [cit. 2007-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://vnweb.hwwilsonweb.com>>.
- DVOŘÁK, Pavel. 2004. Historie a vývoj internetu. *PC Svět : počítače, programování, komunikace, internet* [online]. 2000-2004 [cit. 2007-09-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.pcsvet.cz/art/article.php?id=4725>>. ISSN 1213-6042.

- HAKALA, Juha. 2003. Popis dokumentů a přístup k nim - nové výzvy. In *Moderní informační a komunikační technologie v knihovnictví*. Praha : Státní technická knihovna, 2003. s. 22-30. ISBN 80-86504-09-3.
- HAUZNEROVÁ, Zdena. 2003. Otevřený přístup. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000003197. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- Impact Factor. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-16]. This page was last modified 20 October 2007. Dostupný z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Impact_factor>.
- International Conference on Artificial Neural Networks (European Neural Network Society). 2007. *Internet Corporation for Assigned Names and Numbers* [online]. Marina del Rey : Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN), 2007 [cit. 2007-11-19]. About. Internet Assigned Numbers Authority (IANA). Dostupný z WWW: <<http://www.icann.org/about>>.
- KNOLL, Adolf. 1999. Problematika elektronických publikací. *Národní knihovna* [online]. 1999, roč. 10, č. 4, s. 173-177 [cit. 2007-09-24]. Dostupný z WWW: <<http://full.nkp.cz/nkkr/Nkkr9904/9904173.html>>. ISSN 1214-0678.
- KREJČÍŘ, Vlastimil. 2005. *Univerzální digitální repozitář*. Brno, 2005. 116 s. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita, Fakulta informatiky. Dostupný z WWW: <http://eprints.rclis.org/archive/00005076/01/univerzalni_digitalni_repozitar.pdf>
- KUČEROVÁ, Helena. 2003. Databáze. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000089. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- LEHEČKA, Miroslav. 1986. *Systémy rozšiřování vědeckotechnických informací v režimu online*. 1. vyd. Praha : SPN, 1986. 115 s., obr., tb.
- Lunds Universitetsbibliotek. 2007. *DOAJ - Directory of Open Access Journals* [online]. Lund :, Lunds Universitetsbibliotek, 2007 [cit. 2007-11-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.doaj.org>>.
- MacArthur Fellows Program. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-23]. This page was last modified 21 October 2007. Dostupný z WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/MacArthur_Fellows>.

- MATUŠÍK, Zdeněk. 2003a. Recenze. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000001039. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- MATUŠÍK, Zdeněk. 2003b. Referátový časopis. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000001135. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- MATUŠÍK, Zdeněk. 2003c. Preprint. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000001033. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- Mezinárodní federace knihovnických asociací a institucí. 2007. *IFLA – official website of the International Federation of Library Associations and Institutions* [online]. Hague : International Federation of Library Associations and Institutions, 2007 [cit. 2007-09-24]. About IFLA. Dostupný z WWW: <<http://www.ifla.org/III/index.htm>>.
- Národní knihovna České republiky. 2003. *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003 [cit. 2007-09-08]. TDKIV - Česká terminologická databáze z oblasti knihovnictví a informační vědy (báze KTD). Dostupný z WWW: <http://www.nkp.cz/o_knihovnach/Slovník/index.htm>.
- NASA. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-23]. This page was last modified 22 October 2007. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Nasa>>.
- Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-23]. This page was last modified 18 July 2007. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/OAI-PMH>>.
- Open Society Institute. *Open Society Institute and Soros Foundation* [online]. New York : Open Society Institute, 2007 [cit. 2007-09-08]. Budapest Open Access Initiative. Dostupný z WWW: <<http://www.soros.org/openaccess>>.
- PEEK, Robin. 2004. Open Access Expands its Reach. *Information Today* [online]. March 2004, vol. 21 no. 1, s. 17-18 [cit 2007-10-13]. Dostupný také z WWW: <<http://vnweb.hwwilsonweb.com>>. ISSN 0739-988X.

- PĚNKAVOVÁ, Petra. *Statistika nuda je... Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 7 [cit. 2007-10-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1016>>. URN-NBN:cz-ik1016. ISSN 1212-5075.
- PETERKA, Jiří. 2007. Jak velký a jak rozšířený je Internet v ČR?. *PC world*. 2007, roč. 17, č. 7-8, s. 126-129 [cit. 2007-11-12]. Dostupný také z WWW: <<http://www.earchiv.cz/b07/b0800001.php3>>.
- Postprints. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-23]. This page was last modified 20 October 2007. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Postprint>>.
- POTOMKOVÁ, J. 2007. *Úvaha na aktuální téma „Open Access“* [online]. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007 [cit. 2007-10-09]. Dostupný z WWW: <http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/LF/IC/OpenAccess.pdf>.
- QUINT, Barbara. 2002. BioMed Central begins charging authors and their institutions for article publishing . *Information Today* [online]. February 2002, vol. 19 no. 2, s. 38-39 [cit. 2007-10-13]. Dostupný také z WWW: <<http://vnweb.hwwilsonweb.com>>. ISSN 0739-988X.
- Recenze. In *Akademický slovník cizích slov : A-Ž*. Kolektiv autorů pod vedením Věry Petráčkové a Jiřího Krause. 1. vyd. Praha : Academia, 1998. 834 s. ISBN 80-200-0607-9 (váz.).
- Review. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-17]. This page was last modified 17 October 2007. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Review>>.
- RSS. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-23]. This page was last modified 23 October 2007. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/RSS>>.
- Science Navigation Group. 2007. *Science Navigation Group : services for the biomedical community, maps & navigation* [online]. London : Science Navigation Group, 2007 [cit. 2007-09-26]. About Science Navigation Group. Dostupný z WWW: <<http://sciencenavigation.com/about.asp>>.
- SKLENÁK, Vilém, CELBOVÁ, Ludmila. 2003d. Internet. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000536. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.

- SKLENÁK, Vilém. 2003a. Online. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000635. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- SKLENÁK, Vilém. 2003b. XML. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003 [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000689. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- SKLENÁK, Vilém. 2003c. IP adresa. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000620. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- SKLENÁK, Vilém. 2003d. Vyhledávací stroj. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-11-19]. Systémové číslo: 000000678. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- SMETANOVÁ, Dana. Využívání elektronických informačních zdrojů. In *Moderní informační a komunikační technologie v knihovnictví 2003: Sborník příspěvků*. 1. vyd. Praha : Státní technická knihovna, 2003. s. 59-61. ISBN 80-86-504-09-3.
- SUBER, Peter. 2007a. *Timeline of the Open Access Movement : formerly called the Timeline of the Free Online Scholarship Movemen*. [online]. Richmond : Earlham College, 2007. Last revised, September 17, 2007. [cit. 2007-09-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.earlham.edu/~peters/fos/timeline.htm>>.
- SUBER, Peter. 2007b. *Open Access Overview : focusing on Open Access to peer-reviewed research articles and their preprints*. [online]. Richmond : Earlham College, 2007. Last revised, September 19, 2007 [cit. 2007-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.earlham.edu/~peters/fos/overview.htm>>.
- ŠAFAŘÍK, Ivo. 2007. Re: Diplomova prace [elektronická pošta]. Message to: Burešová Iva. 1 Nov 2007 [cit. 2007-11-07]. Osobní komunikace.
- ŠVEJDA, Jan. 2003a. Impakt faktor. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-09-08]. Systémové číslo: 000000377. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.
- ŠVEJDA, Jan. 2003b. Adresní rozšiřování informací. In *KTD : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online databáze]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2007-10-28]. Systémové číslo: 000001874. Dostupný z WWW: <<http://sigma.nkp.cz/F>>.

- University of Michigan. 2007. *OAIster ... find the pearls* [online]. Michigan : University of Michigan, 2002-2007 [cit. 2007-11-01]. About. Dostupný z WWW: <<http://www.oaister.org/about.html>>.
- Ústav systémové biologie a ekologie (Akademie věd České republiky). 2007. *USBE* [online]. [České Budějovice] : [Ústav systémové biologie a ekologie], [2007] [cit. 2007-09-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.usbe.cas.cz/index.php>>.
- VÍTŮ, Martin. 2006. Volný přístup k vědeckým informacím – co přinese knihovnám a kdo ho zaplatí? In *INFORUM 2006 : 12. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Vysoká škola ekonomická, Praha, 23.-25. května 2006* [online]. Praha : Albertina icome Praha, 2006 [cit. 2007-10-30]. Dostupný z WWW: <http://www.inforum.cz/inforum2006/pdf/Vitu_Martin.pdf>.
- Xenobiotic. In *Wikipedia : The Free Encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation Inc., 2001- [cit. 2007-10-23]. This page was last modified 25 July 2007. Dostupný z WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Xenobiotics>>.
- ŽABIČKA, Petr. 2003. OAI-PMH : Protokol pro metadatovou interoperabilitu. In *Automatizace knihovnických procesů - 9.: sborník z 9. ročníku semináře pořádaného ve dnech 15.-16. května 2003 v Liberci, 15.-16.5. 2003* [online]. Praha : ČVUT, 2003. Dostupný také z WWW: <http://knihovny.cvut.cz/akp2003/sbornik/05_zabicka.pdf>. ISBN 80-01-02738-4.

Seznam zkratek

BMC	BioMed Central
BMRT	BioMagnetic Research and Technology
CD	Compact disc (kompaktní disk)
CD-ROM	Compact Disk – Read only memory (kompaktní disk – nepřepisovatelný)
CERN	Conseil Européen pour la recherche nucléaire (Evropské středisko pro nukleární výzkum)
ČR	Česká republika
DOAJ	Directory of Open Access Journals
DOI	Digital object identifier (identifikátor digitálních objektů)
DVD	Digital Versatile Disc (digitální optický datový nosič)
FTP	File transfer protocol (protokol pro přenos dat mezi počítači)
HTTP	Hyper Text Transfer Protocol (internetový protokol určený pro výměnu dat)
IANA	Internet Assigned Numbers Authority (Přidělování speciálních čísel v internetu)
ICANN	Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (Mezinárodní organizace pro přidělování doménových jmen a speciálních čísel v internetu)
IFLA	The International Federation of Library Associations and Institutions (Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí)
IP (adresa)	Internet Protocol address (adresa internetového protokolu)
ISI	Institute for Scientific Information (Institut pro vědecké informace)
JISC	The Joint Information Systems Committee (Společný výbor pro informační systémy)
NASA	National Aeronautics and Space Administration

NCSTRL	Networked Computer Science Technical Reference Library
OA	Open Access (otevřený přístup)
OAI-PMH	Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting
OPAC	Online Public Access Catalog (Veřejně přístupný online katalog)
PC	Personal computer (osobní počítač)
PDF	Portable document format (formát pro přenositelné dokumenty)
PloS	Public Library of Science (Veřejná knihovna vědy)
RSS	Really Simple Syndication (opravdu jednoduché sdílení)
SDI	Selective Dissemination of Information (adresní rozšiřování informací)
TCP/IP	Transmission Control Protocol/Internet Protocol (protokol pro komunikaci v počítačové síti)
TDKIV	Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy
URI	Uniform Resource Identifier
USA	United States of America (Spojené státy americké)
v.v.i.	Veřejná výzkumná instituce
WWW	World Wide Web (celosvětová síť)
XML	eXtensible Markup Language

Seznam obrázků

Obr. č. 1 – Open Access Central	31
Obr. č. 2 – Zobrazení výsledku rešerše, záznamy jsou standardně seřazeny sestupně podle data publikování.....	33
Obr. č. 3 – Vyhledávací rozhraní se záložkami pro pokročilé vyhledávání, booleovské vyhledávání a uložené dotazy	34
Obr. č. 4 – Zobrazení podrobnějšího záznamu článku	36
Obr. č. 5 – Publikační historie článku	37
Obr. č. 6 Informace pro autory publikující v BioMed Central – slouží i jako jednotné rozhraní pro detailní informace k jednotlivým titulům	40
Obr. č. 7 – Publikační proces v časopise BioMagnetic Research and Technology.....	55
Obr. č. 8 – Přehled publikovaných článků včetně odkazu na 10 nejčtenějších...	59
Obr. č. 9 – Webové rozhraní pro vkládání článků.....	60
Obr. č. 10 – Seznam publikovaných článků	63
Obr. č. 11 – Statistika přístupů k jednotlivému článku	64
Obr. č. 12 - Záznamy citujících článků ve vydavatelství BioMed Central i v databázi PubMed	65

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Navržené a skutečně publikované články v časopise BioMagnetic Research and Technology	52
Tabulka č. 2 - Přijaté a zamítnuté články v časopise BioMagnetic Research and Technology	53
Tabulka č. 3 - Počet registrovaných uživatelů časopisu BioMagnetic Research and Technology	53

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Seznam časopisů z edice BioMed Central	I
Příloha č. 2 – Seznam nezávislých časopisů vydavatelství BioMed Central	III
Příloha č. 3 – Seznam ostatních časopisů vydavatelství BioMed Central	VI
Příloha č. 4 – Seznam časopisů s impakt faktorem	VII
Příloha č. 5 – Licenční úmluvy vydavatelství BioMed Central	VIII

Příloha č. 1 – Seznam časopisů z edice BioMed Central

▪ BMC Anesthesiology	ISSN 1471-2253
▪ BMC Biochemistry	ISSN 1471-2091
▪ BMC Bioinformatics	ISSN 1471-2105
▪ BMC Biology	ISSN 1741-7007
▪ BMC Biotechnology	ISSN 1472-6750
▪ BMC Blood Disorders	ISSN 1471-2326
▪ BMC Cancer	ISSN 1471-2407
▪ BMC Cardiovascular Disorders	ISSN 1471-2261
▪ BMC Cell Biology	ISSN 1471-2121
▪ BMC Clinical Pathology	ISSN 1472-6890
▪ BMC Clinical Pharmacology	ISSN 1472-6904
▪ BMC Complementary and Alternative Medicine	ISSN 1472-6882
▪ BMC Dermatology	ISSN 1471-5945
▪ BMC Developmental Biology	ISSN 1471-213X
▪ BMC Ear, Nose and Throat Disorders	ISSN 1472-6815
▪ BMC Ecology	ISSN 1472-6785
▪ BMC Emergency Medicine	ISSN 1471-227X
▪ BMC Endocrine Disorders	ISSN 1472-6823
▪ BMC Evolutionary Biology	ISSN 1471-2148
▪ BMC Family Practice	ISSN 1471-2296
▪ BMC Gastroenterology	ISSN 1471-230X
▪ BMC Genetics	ISSN 1471-2156
▪ BMC Genomics	ISSN 1471-2164
▪ BMC Geriatrics	ISSN 1471-2318
▪ BMC Health Services Research	ISSN 1472-6963
▪ BMC Chemical Biology	ISSN 1472-6769
▪ BMC Immunology	ISSN 1471-2172
▪ BMC Infectious Diseases	ISSN 1471-2334
▪ BMC International Health and Human Rights	ISSN 1472-698X
▪ BMC Medical Education	ISSN 1472-6920
▪ BMC Medical Ethics	ISSN 1472-6939
▪ BMC Medical Genetics	ISSN 1471-2350
▪ BMC Medical Imaging	ISSN 1471-2342
▪ BMC Medical Informatics and Decision Making	ISSN 1472-6947
▪ BMC Medical Research Methodology	ISSN 1471-2288
▪ BMC Medicine	ISSN 1741-7015
▪ BMC Microbiology	ISSN 1471-2180
▪ BMC Molecular Biology	ISSN 1471-2199
▪ BMC Musculoskeletal Disorders	ISSN 1471-2474
▪ BMC Nephrology	ISSN 1471-2369
▪ BMC Neurology	ISSN 1471-2377
▪ BMC Neuroscience	ISSN 1471-2202
▪ BMC News and Views	ISSN 1471-8219
▪ BMC Nuclear Medicine	ISSN 1471-2385
▪ BMC Nursing	ISSN 1472-6955
▪ BMC Ophthalmology	ISSN 1471-2415

▪ BMC Oral Health	ISSN 1472-6831
▪ BMC Palliative Care	ISSN 1472-684X
▪ BMC Pediatrics	ISSN 1471-2431
▪ BMC Pharmacology	ISSN 1471-2210
▪ BMC Physiology	ISSN 1472-6793
▪ BMC Plant Biology	ISSN 1471-2229
▪ BMC Pregnancy and Childbirth	ISSN 1471-2393
▪ BMC Psychiatry	ISSN 1471-244X
▪ BMC Public Health	ISSN 1471-2458
▪ BMC Pulmonary Medicine	ISSN 1471-2466
▪ BMC Structural Biology	ISSN 1472-6807
▪ BMC Surgery	ISSN 1471-2482
▪ BMC Systems Biology	ISSN 1752-0509
▪ BMC Urology	ISSN 1471-2490
▪ BMC Veterinary Research	ISSN 1746-6148
▪ BMC Women's Health	ISSN 1472-6874

Příloha č. 2 – Seznam nezávislých časopisů vydavatelství BioMed

Central

▪ Acta Veterinaria Scandinavica	ISSN 1751-0147
▪ AIDS Research and Therapy	ISSN 1742-6405
▪ Algorithms for Molecular Biology	ISSN 1748-7188
▪ Annals of Clinical Microbiology and Antimicrobials	ISSN 1476-0711
▪ Annals of General Psychiatry	ISSN 1475-2832
▪ Annals of Surgical Innovation and Research	ISSN 1750-1164
▪ Australia and New Zealand Health Policy	ISSN 1743-8462
▪ Behavioral and Brain Functions	ISSN 1744-9081
▪ Beilstein Journal of Organic Chemistry	ISSN 1860-5397
▪ Biology Direct	ISSN 1745-6150
▪ BioMagnetic Research and Technology	ISSN 1477-044X
▪ Biomedical Digital Libraries	ISSN 1742-5581
▪ BioMedical Engineering OnLine	ISSN 1475-925X
▪ BioPsychoSocial Medicine	ISSN 1751-0759
▪ Biotechnology for Biofuels	ISSN 1754-6834
▪ Cancer Cell International	ISSN 1475-2867
▪ Carbon Balance and Management	ISSN 1750-0680
▪ Cardiovascular Diabetology	ISSN 1475-2840
▪ Cardiovascular Ultrasound	ISSN 1476-7120
▪ CBD Lipid Signaling	
▪ Cell & Chromosome	ISSN 1475-9268
▪ Cell Communication and Signaling	ISSN 1478-811X
▪ Cell Division	ISSN 1747-1028
▪ Cerebrospinal Fluid Research	ISSN 1743-8454
▪ Clinical and Molecular Allergy	ISSN 1476-7961
▪ Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health	ISSN 1745-0179
▪ Comparative Hepatology	ISSN 1476-5926
▪ Conflict and Health	ISSN 1752-1505
▪ Cost Effectiveness and Resource Allocation	ISSN 1478-7547
▪ Cough	ISSN 1745-9974
▪ CytoJournal	ISSN 1742-6413
▪ Developmental Epidemiology	ISSN 1478-6729
▪ Diagnostic Pathology	ISSN 1746-1596
▪ Dynamic Medicine	ISSN 1476-5918
▪ Emerging Themes in Epidemiology	ISSN 1742-7622
▪ Environmental Health	ISSN 1476-069X
▪ Epidemiologic Perspectives & Innovations	ISSN 1742-5573
▪ Filaria Journal	ISSN 1475-2883
▪ Frontiers in Zoology	ISSN 1742-9994
▪ Genetic Vaccines and Therapy	ISSN 1479-0556
▪ Geochemical Transactions	ISSN 1467-4866
▪ Globalization and Health	ISSN 1744-8603
▪ Harm Reduction Journal	ISSN 1477-7517
▪ Head & Face Medicine	ISSN 1746-160X

▪ Health and Quality of Life Outcomes	ISSN 1477-7525
▪ Health Research Policy and Systems	ISSN 1478-4505
▪ Human Resources for Health	ISSN 1478-4491
▪ Chemistry Central Journal	ISSN 1752-153X
▪ Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health	ISSN 1753-2000
▪ Chinese Medicine	ISSN 1741-4288
▪ Chiropractic & Osteopathy	ISSN 1746-1340
▪ Immunity & Ageing	ISSN 1742-4933
▪ Immunome Research	ISSN 1745-7580
▪ Implementation Science	ISSN 1748-5908
▪ Infectious Agents and Cancer	ISSN 1750-9378
▪ International Breastfeeding Journal	ISSN 1746-4358
▪ International Journal for Equity in Health	ISSN 1475-9276
▪ International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity	ISSN 1479-5868
▪ International Journal of Health Geographics	ISSN 1476-072X
▪ International Journal of Mental Health Systems	ISSN 1752-4458
▪ International Seminars in Surgical Oncology	ISSN 1477-7800
▪ Journal of Autoimmune Diseases	ISSN 1740-2557
▪ Journal of Biological Engineering	ISSN 1083-351X
▪ Journal of Biomedical Discovery and Collaboration	ISSN 1747-5333
▪ Journal of Brachial Plexus and Peripheral Nerve Injury	ISSN 1749-7221
▪ Journal of Carcinogenesis	ISSN 1477-3163
▪ Journal of Cardiothoracic Surgery	ISSN 1749-8090
▪ Journal of Circadian Rhythms	ISSN 1740-3391
▪ Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine	ISSN 1746-4269
▪ Journal of Experimental & Clinical Assisted Reproduction	ISSN 1743-1050
▪ Journal of Immune Based Therapies and Vaccines	ISSN 1476-8518
▪ Journal of Inflammation	ISSN 1476-9255
▪ Journal of Medical Case Reports	ISSN 1752-1947
▪ Journal of Molecular Signaling	ISSN 1750-2187
▪ Journal of Nanobiotechnology	ISSN 1477-3155
▪ Journal of Negative Results in BioMedicine	ISSN 1477-5751
▪ Journal of NeuroEngineering and Rehabilitatio	ISSN 1743-0003
▪ Journal of Neuroinflammation	ISSN 1742-2094
▪ Journal of Occupational Medicine and Toxicology	ISSN 1745-6673
▪ Journal of Orthopaedic Surgery and Research	ISSN 1749-799X
▪ Journal of the International Society of Sports Nutrition	ISSN 1550-2783
▪ Journal of Translational Medicine	ISSN 1479-5876
▪ Journal of Trauma Management & Outcomes	ISSN 1752-2897
▪ Kinetoplastid Biology and Disease	ISSN 1475-9292
▪ Lipids in Health and Disease	ISSN 1476-511X
▪ Malaria Journal	ISSN 1475-2875
▪ Medical Immunology	ISSN 1476-9433
▪ Microbial Cell Factories	ISSN 1475-2859
▪ Molecular Cancer	ISSN 1476-4598
▪ Molecular Neurodegeneration	ISSN 1750-1326
▪ Molecular Pain	ISSN 1744-8069
▪ Neural Development	ISSN 1749-8104

▪ Nonlinear Biomedical Physics	ISSN 1753-4631
▪ Nuclear Receptor	ISSN 1478-1336
▪ Nutrition & Metabolism	ISSN 1743-7075
▪ Nutrition Journal	ISSN 1475-2891
▪ Orphanet Journal of Rare Diseases	ISSN 1750-1172
▪ Osteopathic Medicine and Primary Care	ISSN 1750-4732
▪ Particle and Fibre Toxicology	ISSN 1743-8977
▪ Patient Safety in Surgery	ISSN 1754-9493
▪ Pediatric Rheumatology	ISSN 15460-096
▪ Philosophy, Ethics, and Humanities in Medicine	ISSN 1747-5341
▪ Plant Genomes and Systems Biology	ISSN 1754-9442
▪ Plant Methods	ISSN 1746-4811
▪ Population Health Metrics	ISSN 1478-7954
▪ Proteome Science	ISSN 1477-5956
▪ Radiation Oncology	ISSN 1748-717X
▪ Reproductive Biology and Endocrinology	ISSN 1477-7827
▪ Reproductive Health	ISSN 1742-4755
▪ Respiratory Research	ISSN 1465-9921
▪ Retrovirology	ISSN 1742-4690
▪ Saline Systems	ISSN 1746-1448
▪ Scoliosis	ISSN 1748-7161
▪ Source Code for Biology and Medicine	ISSN 1751-0473
▪ Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy	ISSN 1747-597X
▪ Theoretical Biology and Medical Modelling	ISSN 1742-4682
▪ Thrombosis Journal	ISSN 1477-9560
▪ Trials	ISSN 1745-6215
▪ Virology Journal	ISSN 1743-422X
▪ World Journal of Emergency Surgery	ISSN 1749-7922
▪ World Journal of Surgical Oncology	ISSN 1477-7819

Příloha č. 3 – Seznam ostatních časopisů vydavatelství BioMed Central

- Arthritis Research & Therapy
(všechny vědeckovýzkumné články mají otevřený přístup, pro přístup k ostatnímu obsahu je nutné předplatné)
ISSN 1478-6362
- Breast Cancer Research
(všechny vědeckovýzkumné články mají otevřený přístup, pro přístup k ostatnímu obsahu je nutné předplatné)
ISSN 1465-542X
- Critical Care
(všechny vědeckovýzkumné články mají otevřený přístup, pro přístup k ostatnímu obsahu je nutné předplatné)
ISSN 1466-609X
- Current Opinion in Drug Discovery & Development
(požadováno předplatné)
ISSN 1367-6733
- Current Opinion in Investigational Drugs
(požadováno předplatné)
ISSN 1472-4472
- Current Opinion in Molecular Therapeutics
(požadováno předplatné)
ISSN 1464-8431
- Genome Biology
(všechny vědeckovýzkumné články mají otevřený přístup, pro přístup k ostatnímu obsahu je nutné předplatné)
ISSN 1465-6914
- Idrugs
(požadováno předplatné)
ISSN 1369-7056
- Journal of Biology
(všechny vědeckovýzkumné články mají otevřený přístup, pro přístup k ostatnímu obsahu je nutné předplatné)
ISSN 1475-4924
- The Scientist
(denní aktuality jsou přístupné volně, pro přístup k ostatnímu obsahu je nutné předplatné)
ISSN 1547-0806

Příloha č. 4 – Seznam časopisů s impakt faktorem

▪ Acta Veterinaria Scandinavica	Impakt faktor 0.38
▪ Arthritis Research & Therapy	Impakt faktor 3.80
▪ BMC Bioinformatics	Impakt faktor 3.62
▪ BMC Biotechnology	Impakt faktor 2.74
▪ BMC Cancer	Impakt faktor 2.36
▪ BMC Cell Biology	Impakt faktor 2.74
▪ BMC Developmental Biology	Impakt faktor 3.51
▪ BMC Evolutionary Biology	Impakt faktor 4.46
▪ BMC Gastroenterology	Impakt faktor 1.76
▪ BMC Genetics	Impakt faktor 1.46
▪ BMC Genomics	Impakt faktor 4.03
▪ BMC Health Services Research	Impakt faktor 1.20
▪ BMC Immunology	Impakt faktor 3.04
▪ BMC Infectious Diseases	Impakt faktor 1.90
▪ BMC Microbiology	Impakt faktor 2.90
▪ BMC Molecular Biology	Impakt faktor 3.50
▪ BMC Musculoskeletal Disorders	Impakt faktor 1.46
▪ BMC Neuroscience	Impakt faktor 2.78
▪ BMC Public Health	Impakt faktor 1.60
▪ BMC Structural Biology	Impakt faktor 1.98
▪ Breast Cancer Research	Impakt faktor 4.16
▪ Critical Care	Impakt faktor 3.12
▪ Genome Biology	Impakt faktor 7.17
▪ Geochemical Transactions	Impakt faktor 1.86
▪ Malaria Journal	Impakt faktor 2.75
▪ Respiratory Research	Impakt faktor 2.34
▪ Trials	Impakt faktor 1.35

Příloha č. 5 – Licenční úmluvy vydavatelství BioMed Central

BioMed Central copyright and license agreement

In submitting a research article ('article') to any of the journals published by BioMed Central Ltd ('BioMed Central') I certify that:

1. I am authorized by my co-authors to enter into these arrangements.
2. I warrant, on behalf of myself and my co-authors, that:

1. the article is original, has not been formally published in any other peer-reviewed journal, is not under consideration by any other journal and does not infringe any existing copyright or any other third party rights;

2. I am/we are the sole author(s) of the article and have full authority to enter into this agreement and in granting rights to BioMed Central are not in breach of any other obligation. If the law requires that the article be published in the public domain, I/we will notify BioMed Central at the time of submission upon which clauses 3 through 6 inclusive do not apply;

3. the article contains nothing that is unlawful, libellous, or which would, if published, constitute a breach of contract or of confidence or of commitment given to secrecy;

4. I/we have taken due care to ensure the integrity of the article. To my/our - and currently accepted scientific - knowledge all statements contained in it purporting to be facts are true and any formula or instruction contained in the article will not, if followed accurately, cause any injury, illness or damage to the user.

And I agree to the following license agreement:

BMC BioMed Central Open Access license agreement

Brief summary of the agreement

Anyone is free:

- to copy, distribute, and display the work;
- to make derivative works;
- to make commercial use of the work;

Under the following conditions:

- the original author must be given credit;
- for any reuse or distribution, it must be made clear to others what the license terms of this work are;
- any of these conditions can be waived if the authors gives permission.
- Statutory fair use and other rights are in no way affected by the above.

Full BioMed Central Open Access license agreement

(Identical to the 'Creative Commons Attribution License')

License

THE WORK (AS DEFINED BELOW) IS PROVIDED UNDER THE TERMS OF THIS BIOMED CENTRAL OPEN ACCESS LICENSE ("LICENSE"). THE WORK IS PROTECTED BY COPYRIGHT AND/OR OTHER APPLICABLE LAW. ANY USE OF THE WORK OTHER THAN AS AUTHORIZED UNDER THIS LICENSE IS PROHIBITED.

BY EXERCISING ANY RIGHTS TO THE WORK PROVIDED HERE, YOU ACCEPT AND AGREE TO BE BOUND BY THE TERMS OF THIS LICENSE. THE LICENSOR GRANTS YOU THE RIGHTS CONTAINED HERE IN CONSIDERATION OF YOUR ACCEPTANCE OF SUCH TERMS AND CONDITIONS.

1. Definitions

1. "Collective Work" means a work, such as a periodical issue, anthology or encyclopedia, in which the Work in its entirety in unmodified form, along with a number of other contributions, constituting separate and independent works in themselves, are assembled into a collective whole. A work that constitutes a Collective Work will not be considered a Derivative Work (as defined below) for the purposes of this License.

2. "Derivative Work" means a work based upon the Work or upon the Work and other pre-existing works, such as a translation, musical arrangement, dramatization, fictionalization, motion picture version, sound recording, art reproduction, abridgment, condensation, or any other form in which the Work may be recast, transformed, or adapted, except that a work that constitutes a Collective Work will not be considered a Derivative Work for the purpose of this License. For the avoidance of doubt, where the Work is a musical composition or sound recording, the synchronization of the Work in timed-relation with a moving image ("synching") will be considered a Derivative Work for the purpose of this License.

3. "Licensor" means the individual or entity that offers the Work under the terms of this License.

4. "Original Author" means the individual or entity who created the Work.

5. "Work" means the copyrightable work of authorship offered under the terms of this License.

6. "You" means an individual or entity exercising rights under this License who has not previously violated the terms of this License with respect to the Work, or who has received express permission from the Licensor to exercise rights under this License despite a previous violation.

2. Fair Use Rights

Nothing in this license is intended to reduce, limit, or restrict any rights arising from fair use, first sale or other limitations on the exclusive rights of the copyright owner under copyright law or other applicable laws.

3. License Grant

Subject to the terms and conditions of this License, Licensor hereby grants You a worldwide, royalty-free, non-exclusive, perpetual (for the duration of the applicable copyright) license to exercise the rights in the Work as stated below:

1. to reproduce the Work, to incorporate the Work into one or more Collective Works, and to reproduce the Work as incorporated in the

Collective Works;

2. to create and reproduce Derivative Works;

3. to distribute copies or phonorecords of, display publicly, perform publicly, and perform publicly by means of a digital audio transmission the Work including as incorporated in Collective Works;

4. to distribute copies or phonorecords of, display publicly, perform publicly, and perform publicly by means of a digital audio transmission Derivative Works;

5. For the avoidance of doubt, where the work is a musical composition:

i. Performance Royalties Under Blanket Licenses. Licensor waives the exclusive right to collect, whether individually or via a performance rights society (e.g. ASCAP, BMI, SESAC), royalties for the public performance or public digital performance (e.g. webcast) of the Work.

ii. Mechanical Rights and Statutory Royalties. Licensor waives the exclusive right to collect, whether individually or via a music rights agency or designated agent (e.g. Harry Fox Agency), royalties for any phonorecord You create from the Work ("cover version") and distribute, subject to the compulsory license created by 17 USC Section 115 of the US Copyright Act (or the equivalent in other jurisdictions).

6. Webcasting Rights and Statutory Royalties. For the avoidance of doubt, where the Work is a sound recording, Licensor waives the exclusive right to collect, whether individually or via a performance-rights society (e.g. SoundExchange), royalties for the public digital performance (e.g. webcast) of the Work, subject to the compulsory license created by 17 USC Section 114 of the US Copyright Act (or the equivalent in other jurisdictions).

The above rights may be exercised in all media and formats whether now known or hereafter devised. The above rights include the right to make such modifications as are technically necessary to exercise the rights in other media and formats. All rights not expressly granted by Licensor are hereby reserved.

4. Restrictions

The license granted in Section 3 above is expressly made subject to and limited by the following restrictions:

1. You may distribute, publicly display, publicly perform, or publicly digitally perform the Work only under the terms of this License, and You must include a copy of, or the Uniform Resource Identifier for, this License with every copy or phonorecord of the Work You distribute, publicly display, publicly perform, or publicly digitally perform. You may not offer or impose any terms on the Work that alter or restrict the terms of this License or the recipients' exercise of the rights granted hereunder. You may not sublicense the Work. You must keep intact all notices that refer to this License and to the disclaimer of warranties. You may not distribute, publicly display, publicly perform, or publicly digitally perform the Work with any technological measures that control access or use of the Work in a manner inconsistent with the terms of this License Agreement. The above applies to the Work as incorporated in a Collective Work, but this does not require the Collective Work apart from the Work itself to be made subject to the terms of this License. If You create a Collective Work, upon notice from any Licensor You must, to the extent practicable, remove from the Collective Work any reference to such Licensor or the Original Author, as requested. If You create a Derivative Work, upon notice from any Licensor You must, to the extent

practicable, remove from the Derivative Work any reference to such Licensor or the Original Author, as requested.

2. If you distribute, publicly display, publicly perform, or publicly digitally perform the Work or any Derivative Works or Collective Works, You must keep intact all copyright notices for the Work and give the Original Author credit reasonable to the medium or means You are utilizing by conveying the name (or pseudonym if applicable) of the Original Author if supplied; the title of the Work if supplied; to the extent reasonably practicable, the Uniform Resource Identifier, if any, that Licensor specifies to be associated with the Work, unless such URI does not refer to the copyright notice or licensing information for the Work; and in the case of a Derivative Work, a credit identifying the use of the Work in the Derivative Work (e.g., "French translation of the Work by Original Author," or "Screenplay based on original Work by Original Author"). Such credit may be implemented in any reasonable manner; provided, however, that in the case of a Derivative Work or Collective Work, at a minimum such credit will appear where any other comparable authorship credit appears and in a manner at least as prominent as such other comparable authorship credit.

5. Representations, Warranties and Disclaimer

UNLESS OTHERWISE MUTUALLY AGREED TO BY THE PARTIES IN WRITING, LICENSOR OFFERS THE WORK AS-IS AND MAKES NO REPRESENTATIONS OR WARRANTIES OF ANY KIND CONCERNING THE WORK, EXPRESS, IMPLIED, STATUTORY OR OTHERWISE, INCLUDING, WITHOUT LIMITATION, WARRANTIES OF TITLE, MERCHANTABILITY, FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE, NONINFRINGEMENT, OR THE ABSENCE OF LATENT OR OTHER DEFECTS, ACCURACY, OR THE PRESENCE OF ABSENCE OF ERRORS, WHETHER OR NOT DISCOVERABLE. SOME JURISDICTIONS DO NOT ALLOW THE EXCLUSION OF IMPLIED WARRANTIES, SO SUCH EXCLUSION MAY NOT APPLY TO YOU.

6. Limitation on Liability

EXCEPT TO THE EXTENT REQUIRED BY APPLICABLE LAW, IN NO EVENT WILL LICENSOR BE LIABLE TO YOU ON ANY LEGAL THEORY FOR ANY SPECIAL, INCIDENTAL, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR EXEMPLARY DAMAGES ARISING OUT OF THIS LICENSE OR THE USE OF THE WORK, EVEN IF LICENSOR HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

7. Termination

1. This License and the rights granted hereunder will terminate automatically upon any breach by You of the terms of this License. Individuals or entities who have received Derivative Works or Collective Works from You under this License, however, will not have their licenses terminated provided such individuals or entities remain in full compliance with those licenses. Sections 1, 2, 5, 6, 7, and 8 will survive any termination of this License.

2. Subject to the above terms and conditions, the license granted here is perpetual (for the duration of the applicable copyright in the Work). Notwithstanding the above, Licensor reserves the right to release the Work under different license terms or to stop distributing the Work at any time; provided,

however that any such election will not serve to withdraw this License (or any other license that has been, or is required to be, granted under the terms of this License), and this License will continue in full force and effect unless terminated as stated above.

8. Miscellaneous

1. Each time You distribute or publicly digitally perform the Work or a Collective Work, the Licensor offers to the recipient a license to the Work on the same terms and conditions as the license granted to You under this License.

2. Each time You distribute or publicly digitally perform a Derivative Work, Licensor offers to the recipient a license to the original Work on the same terms and conditions as the license granted to You under this License.

3. If any provision of this License is invalid or unenforceable under applicable law, it shall not affect the validity or enforceability of the remainder of the terms of this License, and without further action by the parties to this agreement, such provision shall be reformed to the minimum extent necessary to make such provision valid and enforceable.

4. No term or provision of this License shall be deemed waived and no breach consented to unless such waiver or consent shall be in writing and signed by the party to be charged with such waiver or consent.

5. This License constitutes the entire agreement between the parties with respect to the Work licensed here. There are no understandings, agreements or representations with respect to the Work not specified here. Licensor shall not be bound by any additional provisions that may appear in any communication from You. This License may not be modified without the mutual written agreement of the Licensor and You.

